

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quam in
specie, De Religione Societatis Jesu in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Primvs. De religione Societatis Iesu, quo ad Institutionem, &
insitutum eius in generali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

TRACTATVS DECIMVS
DE RELIGIONE SO-
CIETATIS IESV
IN PARTICVLARI.

LIBER PRIMVS.

*De religione Societatis IESV, quo ad Institutionem, &
institutum eius in generali.*

Hec est postrema pars totius operis de statu religionis, qua sicut pluribus titulis, ac nominib. à me debita est, ita præcipue, ac primario est intenta. Cum in ante quadragesima annos, ex quo hęc scribo, scribi autem anno 1595. magno diuinę gratię beneficio ad hanc religionem vocatus sim, & toto hoc tempore in ea educatus, nutritus, & conuersatus, eius viuendi rationē, ac institutum admiratus semper fuerim, & in ea singularem morum probitatē, & erga diuinam maiestatem, religionē, ac reuerentiam; erga proximos verò eximiam charitatem, & animarum zelum in varijs, ac distatissimis prouincijs Italij, Gallij, totius ferè Hispaniæ, actandem Lusitanie fuerim expertus: videamus nihilominus religionem hanc, non solum ab hereticis hominibus, (qua illius magna laus est) odio haberi, verum etiam, specie religionis, ab hominibus sanam doctrinam, & religionem Catholicam profitentib. opugnari, varijsq; modis, tum in priuatis colloqujs, tum etiam in publicis lēctionibus, & concionibus, vel inquis dractionibus, vel sophisticis argumētationib. exigitari: diu, multinq; desideravi, eius, qua in nobis est, religionis rationem vtrisq; reddere, & obiectiōnibus vniuersis, qua hactenus contra Societatem exigitur sunt, satisfacere. Non quia veritas ipsa, qua luce clarior est, aut religio, quā Ap̄stolica Sedes toties probauit, & diuina gratia suis operib. illustriorem reddidit, nostra defensio-ne, aut illustratione indiget, sed vt signū aliquod grati animi, & Deo, qui me vocauit in Societatem filii sui, & ipsi Societati, cui totū quod sum, vel habeo, debitum recognoscō, exhiberem. Quamobrē sanctissimorum Patrum Thomæ, & Bonaventuræ exempla sequutus, opus hoc diuina gratia confusus aggredili sum. Quia vero Societas hac quēdam habet cum cæteris religionibus communia, quædam autem propria; propter priora, nonnullis minus necessaria in Ecclesia, vel potius superuacanea visa est; eo quod nouissimis temporibus, quando Ecclesia multis, & grauissimis religionibus abundabat, inuenta videatur; propter posteriora vero, res noua, ac propterea, vel hoc solo nomine suspecta multis existimata est, ab alijs autem minoris habita, quod parum rigorofum, & austерum viuendi mo-

dum amplexam esse calumnientur. Ad satisfaciendum igitur omnibus, necessarium existimauimus ea prius, quæ religioso statui communia sunt, diligenter, & exactè tractare; quod hactenus præfuit. Deinde verò (quod nunc aggrederimur) Societatis institutum distinctè, ac dilucide explicare. Ita huic enim speramus fore, ut ad maiorem Dei gloriam, & animarum fructum, religionis huius dignitas, & utilitas omnib. innotescant, & oblatrantur ora, ac obticescant, aut confundantur. In hoc ergo primo libro generatim Societatis institutum, ordinem, harmoniam, seu hierarchiam proponemus, ac declarabimus: In sequentib. verò de singulis eius partibus, votis, ac præcipuis constitutionib. (hac enim omnia instituti nomine comprehenduntur) dissemremus.

CAPVT I.

Sine Societas IESV vera religio, & cur hoc nomine insignita sit?

Supponimus esse in Ecclesia catholica congregatiōnem quādam clericorum, speciale regulam, sub obedientiā propriorum Prælatorum proutenit, quam hoc nomine *Societas IESV* appellamus. Hoc ex facto ipso per se evidens est, & id est nō indiget alia probatione, præterquam quod huius congregatiōnis, sub eo nomine, honorificam mentionem fecit Concil. Trid. fess. 25. c. 16. de reformatiōne. & ante, ac post illud multi Pontifices in bullis suis, quorum sententias postea referemus.

Dicimus ergo primū Congregationem hanc esse veram, & propriam religionem: quod de toto officio hoc corpore Societatis nullus catholicus negat. Scimus vñquam, quem ego sciam, nec negare poset; et si vna enim (vt exīstimo) certum de fide; nam si hec non religio est vera religio, nulla profectio est in Ecclesia religio vera, quod dicere hereticum est. Sequela autem patet, quia illa religio non antiquitate, & equali prescriptione acquiritur, sed profōne facta ad officium, & ab Ecclesia approbat. Hac autem orationem in religione hac manifeste inueniuntur. Nam finis eius est non solum ad perfectionem tendere, sed etiam alios, quoad fieri possit, ad eam duere. Ad hunc autem finem allequendum, sit in ea facultas abrenunciatio, & ad diuinum cultū specialis cōfessatio per tria vota substantialia religionis, cu veram

Cap. I. An sit vera religio, & cur Societas Iesu appellata.

Etiā profissione solenni, quā in aliquibus membris huius corporis sū; ergo de toto hoc corpore dubitari non potest, quin sit vera, & propria religio. Quomodo autem in singulis eius membris hic status inueniatur, in discursu Operis dicetur.

III. Secundō dicimus, hanc religionem esse distinctam à reliquis specifica distinctione morali, modo quo in religionibus hæc distinctio inueniri potest, ut vidimus in tract. precedent. cap. I. Hoc etiam per se notum est ex modo procedendi eius. Nā pot. Summum Pontificem sub diuerso capite, seu Generali, constituit suam propriam monarchiam, & sub proprio, ac distinctis constitutionibus, ac religiis vivit; & quamvis cum alijs religionibus conueniat in generali fine inquirendi perfectionē, hoc tamen speciale habet, quod in suo fine non tantum acquirere perfectionem, sed etiam illam in alijs exercere, seu ad alios derivare intēdit, & ideo in modo illam acquirendi se accommodat aliorum etiam utilitati, & saluti; atque ita incubit suorum membrorum perfectioni, ut ad aliorum virtutem ea informet. Vnde etiam fit, ut ad hunc finem proprijs, vel (vt sic dicam) appropriatis medijs utatur. Adenique ex eodem capite etiam nascitur, vt corpus hoc pluribus magisq; varijs membris constet, quam cetera aliarum religionum, fitq; (vt ita dicā) magis heterogenea; quia ille finis, ad quem ordinatur, plura requirit munera, atque etiam plura organa necessaria sunt. Est ergo hac particularis religio distincta à reliquis, quæ post alias nata est, proprium fundatorem habuit; propriaque approbatione indigit: quæ omnia sigillatim probanda, & tractanda sunt. Nunc tanquam certa supponuntur magis, quam probantur: quia sub hac generalitate nullam habent dubitationem.

Societatem proprium nomen sibi vendicare oportuisse.

IV. Innigustarum, quatenus à nomine Ignatii (Hispaniæ ^{Quare illa} Iñigo) deriuatum est, non carebat fundamento veritatis, quantum ad etymologiam, recte enim potest, & solet, religio à nomine sui fundatoris nominari: caret tamen fundamento authoritatis, sine qua nullum est verum nomen alius rei: oportet enim, ut sufficienti autoritate sit impositum: hoc autem nomen, non solum à nemine habente autoritatem Societati impositum est, verum repugnat potius intentioni fundatoris eius, qui humilitatis causa noluit suam religionem à suo nomine appellationem accipere.

Idem seruata proportione dici posset de nomine Iesistarum, quo quidem nomine abutuntur heretici, ut homines Societatis proscindant. Nam Chemnitius in quadam libello, quem contra Societatem scripsit, sic dicit appellari hos religiosos Iesuitas, non quia vere sint Christo coniuncti, sed quia sunt manifesti hostes Iesu: sicut olim (inquit) Imperatores Asiatici, vel Africani appellabantur, quia illas prouincias debellauerant: aliquando vero malitiosè depravant, ac distorquent per ludibrium, ut refert Payua statim citandus, & Surius in commentario de gestis Orbis anno 1536. Libellum autem illum cum alijs eiusdem hereticorum, damnauit Pius IV. per Epistolas missas ad Maximilianum Imperatorem, & ad Albertum Bauariae Ducem, & ad Episcopos Germanie: quas in unum colligit Otho Cardin. Albaniensis, & Augustanus Episcopus. Contra eundem etiam hereticum pro Societate, eiusque nomine gloriose pugnauit Jacobus Payua Lufitanus lib. I. Itaque si nomen illud p̄t, ac syncerè interpretari velimus, accommodatum sat est ad religiosos Societatis vocē simplici nominandos, præfertim supposita ipsius religionis appellatione dicta: si enim tota religio Societas Iesu dicuntur, quia Iesu est quasi vinculum, & centrum, in quo huius religionis socij copulantur, & ob alias causas, quas statim in num. 13. attingemus: cur non poterunt membra eius Iesuita vocari? Sicenim, ut Epiphanius refert heret. 29. longè à principio si- ^{Do hac. 8.} deles in principio Ecclesiæ, ut à Christo cœperunt Epiphanius Antiochiae appellari Christiani, Actor. II. ita alijs derivationis locis à Iesu sunt vocati Iesai, quod ferè perinde est, plures alii & eandem habuit derivationem, nam totam etiam apud Enri. Ecclesiā aliquando vocauit Paul. Societatem filii ^{quez. lib. 12.} Dei. I. ad Corinth. I. Potest etiam hæc religio Societas Iesu appellari: quia nomen IESVS à salute dictum est, & salvatorem, ac medicum animarum ex propria etymologia significat: quia ergo hæc Societas in hunc finem peculiariter congregata est, ut saluti animarum Christo cooperetur, ideo sub eadem etymologia eius religio, Iesuita dici possunt, quasi animarum curatores, ac medici, simile enim nomen in principio nascientis Ecclesiæ religiosis esse impositum, author est Eusebius lib. 2. Historia capite 16. vbi ex Philone lib. de supplicibus, seu de vita contemplativa ait, illum vocata monachos curatores, eo quod tanquam medici, curatione adhibitu, torum mentes, qui ipsos adirent, à vita, & surpidiū morbo erupas ad integrum valetudinem restituerent. Et subiungit Eusebius. Sicut igitur Philo ipse, dum propriam, & apostolam hominum moribus appellationem attribuere solebat, suo ipsius arbitratu, & iudicio, illi istud nomen imposuerit, siue vero ab initio antores eius religionis, cum adhuc Christianorum appellatione non quam per locorum distributione esset, eos ita nominarint, longa ratione dissiuere non iesopus. Veruntamen eadem appellatione esse videtur, quia apud Dionysium ca. de Eccl. Hierarch. p. 1. vbi religiosos vocat *organistas*. ipse vero interpetatur *curatores*: quam interpretationem Eusebius non omittit, quia vox illa deriuatur à verbo Greco *organista*; quod & *familiaris*, & *curare* significat. unde Luc. 4. vbi de Iesu dicitur, *curabat eos*, Grace dicitur.

In script
tum &
scriptis
varia.

Societas eur
pro aliis re
ligionibus
membris
varia.

IV.

Tertio pro secunda parte tituli, ex dictis concilidit, moraliter necessarium fuisse religionem hæc proprium aliquod, & speciale nomen habere, eique imponi. Quia omnes res particulares indigent proprijs nominibus impositis, aliqui imposibile esset humano modo, de his sermonibus habere: cum ergo hæc religio particularis sit, & post alias instituta, particulari etiam nomine indigit, ac novo, & à nominib; aliarum religionum diuerso. Hoc autem nomen licet ab alijs, per errorem, aut vulgare vnum, varium, ac multiplex fuerit, verum certe, ac proprium unicum tantum est, *Societas IESV*. Religio enim Societas in varijs regiomib; à multis sunt vocati *Theatini*, ab alijs *Ianguijsta*, à nonnullis *Iesuita*, seu, *Iesu*, alii, alicubi etiam praefert in Lufitania, & India Orientali, Apostoli dicti sunt: omnia autem hæc nomina, aut sine veritatis fundamento, aut sine autoritate, nostris hominibus sunt attributa. Ordo enim Theatinorum, qui in aliquib; Italiae partibus floret, peculiarius quadam religio est, sed à Societate longè diuerfa distinctum enim fundatorem habuit, (in quo Chemnitius malitiosè errauit), ut Jacobus Payua n.s. citandus notauit) nempe Cardinalem Perrum Carrapah Episcopum Theatinum, qui postea fuit Paulus IV. Pontifex, & infinitum habet, ac rationem viuendi longè diuersam: habet tamen nonnullam similitudinem cum religione Societatis in exteriori specie habitus clericalis: utraque enim religio clericorum est: & propter hanc similitudinem, & quia prope eadem tempora utraque religio exorta est, ideo vulgus nesciens discernere inter homines utriusque religionis, *Theatinorum* nomen, quod paulò erat antiquius, ad religiosos Societatis accommodauit. Nomen autem

Car. Societatis
in religiosis
Theatini
varia.

dicitur, & ceteris. Vide Bellarm. lib. de monachis cap. 1.

VII.
Nomen le-
gante funda-
mentum nō
habet in in-
stituto So-
cietas.

In hoc ergo nomine recte interpretato, nihil est à veritate, aut pietate alienum. Nihilominus tamē ipsa Societas non solet hoc nomine suos appellare, nam vel quia in bullis Pontificis, aut constitutionibus eius, non inuenitur, & ideo apud illam non habet sufficientem autoritatem, etiam si vulgo à multis usurpatum sit: vel certe ad vitandam ambiguitatem, seu exequocationem. Fuit enim multo ante S. Ignatium congregatio piorum hominum, qui *Iesu* appellari sunt, cuius meminit Sabellius *Aeneas*, 11. libro 9. & Polydorus de Inuentoribus rerum, cap. 4. Volaterran. lib. 21. cap. de ordine eremitarum. Baron. in Martyrol. 31. Iulij. Eiusque initium fuisse dicitur Senis Italiae urbe anno 1360 authoribus Ioanne Columbino, & Francisco Vincenzo, quorum institutum longe diuersum est ab instituto Societatis. Nam illi priuatæ tantum vita, seu perfectioni incumbunt, & communiter non ordinantur. Multi etiam graues authores dicunt, illam non esse propriam religionem, licet sit satis pius viuenti modulus, ut Panormitan. in rubr. de reg. num. 2. & latius in cap. *nullus*. de foro compet. num. 11. & in consil. 55. quod ibi citat. Et Felin. cap. *Sancta Marie*. de constit. in principio, & Cardin. conf. 136. Cur autem illo nomine appellata sunt, variae rationes reduntur, que videri possunt in historijs (nostra enim nō referre) apud Boerium lib. de vita & statu eremitarum num. 13. & Paulum Morigia in historia de ordinibus, cap. 33. & Hieronymum Romanum lib. 6. de Republica Christiana c. 22. Onuphrium in suo chronico anno 1367.

VIII.
Cur in Lusi-
tanis Socie-
tatis religiose
Apostoli un-
dō dicantur.

Quartum apostolorum nomen certum est à Societate non usurpari, nec valde commune esse; nam extra Lusitaniam, Indiaq; Orientis, non est in vsu. Ibi autem non sine pia, & probabili analogia nostris impositum est. Nam quia in initio, ante approbatam etiam Societatem socij duo B. Ignatij, B. Franciscus Xauier, & Simon Rodericus, Ioanne Regge efflagitante, & Summo Pontifice imperante, in Lusitaniam profecti, inde in Orientalem Indianam nauigaturi ad prædicandum Euangelium, sciliciter misi sunt, tanto que fructu, ac vita exemplo, veterque Olyspone; Franciscus vero in Oriente etiam per se, ac per suos socios, ministerium suum perfecere, ut Apostolos ad viuum imitari viderentur; id eoque tam ex nominis etymologia, quam ex vita perfectione Apostoli vocati sunt. Atque ita hoc nomen secundum quandam analogiam, & participationem intellectum, nec falsitatem, nec magnam inuidiam habere viderunt. Tamen etiam caret sufficienti autoritate, & impositione, & non nihil arroganter habere videretur, si propria voluntate esset acceptum, verum, ut dixi, nostri religiosi illud non usurpat, sed potius quantum in ipsis est, cohబere, & emendare student.

VIII.
Propriū hu-
iis religio-
nem nō
Societatum
I E S V.

Vnicum ergo ac proprium nomen huius religiosi nō est *Societas I E S V*. Hoc primum S. Ignatius inuenit, crediturque habuisse virginem a reuelatione illa, quam prop̄ Vrbem habuit, in qua ēternus Pater Vnigenitum suum Crucem humeris gestantem ostendit, eique Ignatium, & eius socios hemerolentissime commendauit, quos codem amore suis, & Orat. sub protectione sua Iesu suscepit, & aperitis verbis dñi. & bñf. Ignatio significauit. Hinc ergo ortum est sancti Ignatij desiderium, quod reliqui socij religiosissimè amplexi sunt, & in prima supplicatione, quam de approbanda fibi Societate Pontifici fecerunt, his verbis significarunt. *Quicunque, qui in Societatem nostra, quam I E S V nomine insigni cupimus, &c.* Postea vero subiungit Pontifex generalē approbationem, dicens: *Pramissa omnia & singula, &c. apostolica authorita- te approbamus.* Atque eadem petitio, & approbatio in

alijs Pontificis bullis s̄pē reperitur, præseri in *bulla 1. Iulij III.* vbi Patres reperunt illa verba: *Quicunque, qui in Societatem nostram, quam I E S V nomine nō inveniuntur, & insigni cupimus. Et postea Pontifex subiungit. Quia propter considerantes, nihil quod sanctum, primum enī, in dicta Societate, cuiusque laudabilis, institutus, ac exemplari Ignatii, & aliorum sociorum predictorum vita, & meritis, reperitur, &c.* In quibus bullis considerandum est, quod licet directe, & expressè rem, & non nomen approbare videantur, tamen dupliciter illud satis commendant, primò quia omnia ab illis Patribus proposita, & gelta laudant: nihil ergo reprehendente dignum in desiderio appellations illius immensurunt. Deinde ac maximè, quia statim illa voce vni- tur, & deinceps perpetuo hoc nomine religionem ipsam religiosos vero ipsos socios appellant; quod omnes sequentes Pontifices obseruant, & præstatim Greg. X III. in sua constitutione, *Affidantem Domino ac tandem Conc. Trid. fess. 25. c. 16. de reform. regul. Atq; ita Pontificum mentem S. Ignatius intellexerat, quando initio stuarum constitutionum dicit.* *Hoc minima congregatio, que a sede apostolica in prima sua institutione Societas I E S V nominata est, & Confat igitur nomen hoc magna auctoritate impostum, & confirmatum existere.*

*Aliorum calunnia circa nomen Societatis
I E S V refellitur.*

Nihilominus non defuerunt viri catholici docti, qui cum in nostris primis patribus, corumque religione aliquid quererent, quod reprehenderent, in hoc etiam nomen impigerent, arrogantis illis tribuentes, quod nomen vniueritas catholicae religionis proprium libi usurparunt. Cum enim Paul. 1. ad Cor. 1. dixit: *Fidelis Deus per quem vocatq; in- cassarem filii eius Iesu Ch isti.* per illam societatem vniuerfam plene Eccleſiam intellexit. Et hic dicitur *vulnus* fuisse primus articulus censura, quam contra Societatem vniuerfam Parisiensis edidit. Hoc etiam videtur significare voluisse Cano lib. 4. de locis. Leon. cap. 2. in principio, vbi tractans predicta verba Pauli, inquit, *Qua fine dubio Societas, cum Christi Ecclesia sit, quiriū, in illum sibi arrogant, hi videant, an hereticorum more p̄nt se Ecclesiam existere meniantur.* Quidbus uno verbo respondere possemus, nos illud nomen non usurpassi, sed confessi Summorum Pontificum habuisse, magisque timendum esse, ne inuidet, vel arrogantiæ genus sit, ibi reprehensione dignum aliquid querere, vbi tot Pontifices, tantumq; Consilium nihil inueniunt, vel potius, dum nos calamitatem, ipsos quoque tacite reprehendere. Sed & nouissimè Gregor. XIV. in sua confirmatione iniuncta Societatis, quia incipit, *Ecclesia Catholica. &c. data 4. Kalend. Iul. anni 1591. omnēs hac de re questionē extinxit in hunc modum.* Quo vero ad illi que, quia in *controversiam vocata erant. si statim, nomen Societas I E S V, quo laudabilis hic ordo nascens, & a sede apostolica nominatus est, & hanc in signitu, perpetuo futurū am- poribus in eare inendum est.*

Veruntamen, ut obiectioni eorum plenius sufficiamus, duas distinctiones quibus nomen illud constat, distincte consideremus, *Societas Iesu.* Et quidem in priori nihil est, quod arrogantium redoleat, sed dicere potius humiliatorem, & charitatem. Noluerit enim dominus nostri Patres, Pontificis approbationem antevenerint, & ideo vñ sunt voce, que communissima est, & rix poterant inuenire aliam, que maiorem temperatiam, & moderationem animi indicaret. Deinde summo charitatis vinculo coniuncti erant inter se, hęc enim sola, ex tam diueris nationibus, summo animorum consensu, & perpetuo nexo eos copularunt,

verat, & hunc spiritum in sua congregatione relinquare maximè cupiebant, quod nullo alio nomine magis significare potuerunt. Et hoc indicant illa verba in 2. bullâ Pauli III. *Ad perficiendam, & conservandam eorum Societatis in Christo unionem, quandam viuendi formulam tradiderunt, &c.* Soler enim Societas nomen, & ad militiam, & ad negotiationem, seu mercaturam specialiter applicari. Ex utroque titulo videatur haec vox à B. Ignatio usurpata. Nam ad priorem spectat, quod in 1. bullâ Iulij III. dicitur. *Postquam Dominus inprosperante huic Iesu Christi in lute nomine delinxerat, die, noctuque succincti lumbos, & ad tam grandas debitis solutio[n]es prompti esse debent.* Et inferius. *Ide[m] reperti ad cunctem finem Societatis admittantur ad hanc legiu[m] Christi militiam.* Et in 1. bullâ Pauli III. *Quicunq[ue] in Societate nostra, quam IESV nomine insigniri cupimus, ult[us] sub Crucis u[er]o scillo Deo militare.* Est ergo haec quorundam militum societas. Ad posterioriem autem pertinere videtur, quod prius in eadem bullâ dicitur: *Exemplaris a religione a locu[m] officiis.* Quid enim est religiosa vita, nisi quadam spiritualis negotiatio, & mercatura? Cum ergo Diuo Thoma test. i.p. q.13. art.2. ad 2. vnaquaque res ab operatione sua magis propria, magisq[ue] nota, optimè nominetur, & finis, ac munus Societas sit, prater unionem, & charitatem propriam, perpetuo militare pro animarum salute, se pro illis Christo lucrandis negotiari, maxima cum proprietate religio haec *Societas* appellata est.

XI. Non potuit autem nomen hoc *Societas* absolutè, & fine vila determinatione huic religioni imponi; tum quia talis impositionis modus etiam in propriis nominibus absque alia cognominis determinatione vñitatus non est, nedum in communib[us], & generalibus. Tum etiam quia vel nomen esset nimirum vagum, & incertum; vel si per antonomasiā, pro hac religione accipiendo putaretur, maioris fortasse arrogantiæ argueremur. Quæ igitur determinatio, aut magis pia, & religiosa, aut instituto talis religionis magis accommodata, aut membris eius dulcior, aut fructuofior, vel ad fideliū adiunctionem aptior addi poterat, quam adiuncto nomine IESV? Præter hanc enim, duantum alias accommodata determinationes poterant cogitari, Ignatij nimirum, vel primorum sociorum eius, S. Xauerij, nimirum, Salmeronij, &c. Et quidem non immeritè nec sine sufficienti ratione potuissest haec societas B. Ignati appellari; illum enim vt dicem, & proximum exemplar à Deo datum agnoscit, & secundum Christum veneratur. Ad hunc ipsum honorem fugere, & nomen suum occultare voluit Beatus Ignatius: tandem ergo ab arrogantiâ absuit, quantum humilitas à superbia distat. Quanquam ergo nostrî muneras esse debeat, nomen Ignati perpetua memoria, & affectu retinere, eiusque virtutes imitari: ipse tandem IESV nomen voluit esse inmixtum in cordibus nostris, & ideo non suo, sed illo voluit Societatem insigniri. Altera vero sociorum omnium Ignatij determinatio, seu appellatio, quanvis ab eorum meritis aliena non esset, multis tamen rationibus fuissest incongrua, non solam quoad morale rationem, qui non omnes pares fuerunt, sed etiam quoad ipsius nominis usum: oportuisset enim, aut omnium propria nomina *Societas* voci distincte adiungere, quod prolixum esset, & inutilitatum: aut sub confusa sociorum voce eos comprehendere, quod ambiguitatem, & communitatem vocis non tolleret, nisi saltem Ignatij nomen præponeretur, dicendo, *Societas B. Ignati, & c. i. eorum.* & ita neq[ue] Ignatius ipse, quod humiliter exoptabat, obtineret, neq[ue] alij in eodem modetia, ac humilitatis officio eum perfectè imitari videretur. Prudenter ergo, & sancte additum est nomen IESV, in quo principaliter

ipsi sociati erant, & ceteros imitatores eorum coniungi cupiebant.

Sed instant, arrogantiæ esse, vniuersalis Ecclesiæ nomen sibi usurpare. Respondeo in primis arrogantium tunc propriæ esse, cum quis aliquid boni, vel virtutis sibi attribuit, quod verè non habet, aut a se habere, quod à D[omi]no habet, iuxta D. Thom. 2.2. q.112. art.1. ad 2. Neutrū autem horum fecit B. Ignatius, aut facit Societas per huius nominis appropriationem. Nam in primis hoc nomine propteur, quod verè est *Societas IESV*, tum quia in illo vñitur perfecta vñione, qua membra capiti copulant, & inter se ratione illius: tum etiam, quia sub illo, tanquam sub primario duce militat: tum demique quia pro illo legatione ad homines fungitur, ut Deo reconcilietur: illique ad salutem animarum, quantum potest, cooperatur. Nam & Paulus Apostolus ad Philip. 2. Epaphroditum fratrem *cooperatorem, & commilitonem* suum appellat, eo quod in prædicatione Euangelij illi esset socius. Sic autem huius religionis ministri, si non tempore, & loco, certè spiritu, & munere illi sociantur. Tum denique, quia quidquid lucri in negotiatio[n]e sua haec Societas intendit, totum ad IESV pertinet, non enim quia sua sunt, sed que Iesu Christi quærere debet, ac conatur. Deinde hoc ipsum quod verè *Societas* est, non a se, sed a Christo habere, illo èodem nomine profitetur. Propterea enim non alterius hominis, sed IESV appellata est, ut ab illo intelligat se haberet originem, & profectum.

XII. At vñgere tandem possunt, ad arrogatiā etiam, & superbiam perrinere, ea quæ communia sunt, & *Replica.* excellentiam præ se ferunt, tanquam propria usurpare. Respondeo primò, vulgatam esse doctrinam *Dilectus* etiam inter *Dialec[ticos]*, genericam vocem aliquam *primo.* do attribui abiectiori speciei, ut denotetur potius nihil habere extendens, prater id quod commune est: nomen autem *Societas IESV*, licet excellēt *Vide D. Th.* tam magnam præ se ferat, ramen ex se non aliam *in 4 d 27 q.* significat, præter illam, qua toti Ecclesiae, & omni*bus* membris eius communis est, & ideo attribuit *flumcula* potius alicui parti eius, non tanquam excellenti*ad 3.* oris, sed tanquam minimæ, & quasi nihil proprium habent, vnde glorieruntur. Deinde addo, etiam esse vulgarem Theologorum doctrinam, nomina communia, quantumvis excellentia, rectè appropriari *Dilectus* alicui, quando, & penuria nominum cogit, & sufficiens ratio ad talem approficiem inuenitur. Sic nomen *Spiritus sancti*, quod alias commune est tertie personæ, tanquam proprium imponitur, ut omitta multa essentia, & communia nomina personis appropriari, ut potentiam Patri, sapientiam Filio, & similitudinem etiam haec vox *reliq[ue]s*, communis est omnibus verum Deum sana fide colentibus, & nihilominus speciali ratione ijs qui peculiari modo se diuino cultui dedicant, appropriata est: & ideo quantumvis nonnulli hæretici etiam hoc in monachis reprehendere voluerint, quod *religio* nomen *Vide Bellari* sibi vendicauerint: nihilominus tamen esse veram *in lib. de calunniam* omnes catholici intellexerunt. Ita *monachis*. igitur commune hoc nomen sine arrogantiâ potuit huic religioni appropriari: quia multa habet *Rationes cur* propria, in quibus merito haec impositio, seu accomodatio fundari potuit. Primum, quia ut dictum est, Christo specialiter coniungitur, ut ei circa efficaciam redempcionis, & salutem hominum, quam nomen IESVS præ se ferr, specialiter cooperetur. Secundò, quia Christi vitam proprio, & particulari modo imitatur, ut in sequentib[us] larius ostendemus. Et nunc breuiter declaratur, quia in hoc præcipue suos insitunt, ut summa vñione charitatis inter se vivant, more discipulorum Christi, & ut Christo conformentur, præcipue in obediencia ad Patrem, & in affectu ad animarum salutem:

quos

Quos omnes effectus nomen illud præ se fert iuxta illud 1. Ioan. 1. Quod vidimus, & audiimus, annunciamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra secum Patrem, & cum Filio eius Iesu Christo. Tertiū est huic religioni proprium; peculiarem obedientiam Vicario Christi promittere, quod inter alias causas, speciali Dei prouidentia credimus factum, in detestationem hereticorum, qui eodem tempore exorti sunt, & speciali odio Apostolicam sedem, atque adeo catholicam Ecclesiam prosequuntur. Non ergo nomen Societas hæc religio assumptum vt vniuersalem Ecclesiam sibi arrogaret, sed potius, vt se illius filiam, & peculiari modo illi obedientem profiteretur. Quis autem filiam reprehendat, quod ex peculiari effectu ad matrem nomine eius insigniri gaudeat? Denique nullus reprehendit religiones aliquas, congregations, aut particulares personas, quæ vel à Trinitate, vel ab Spiritu sancto, vel à conceptione, vel ab ipso nomine IESV, cognominant, & cipiunt, vel ob peculiarem institutionem, vel singularem devotionem, vel propter aliquam respectum ad talia mysteria: cum ergo hæc omnes causæ, & plures aliae, quæ insinuantur, vel cogitari etiam possunt, in Societate inueniantur, meritò à nomine IESV cognomine accepit. Ultimò vero circa nomen hoc præ oculis habenda est multiplex eius significatio, quæ in constitutionib. eiusdem Societatis declaratur. Etsi. cap. 1. lit. A. Quin enim Societas congregatio quædam est, quæ pluribus membris confitat, & nouit etiam, quæ propria membra non sunt; ideo interdum illo nomine significatur tota Societas, vt nouit etiam complectitur; nonnunquam excludunt soli nouit, & Societas appellatur totum reliquum corpus ex membris suis constans. Inter hæc autem membra quædam sunt, quæ nōdum ad terminum peruenient, sed adhuc probantur aliquo modo, & sunt in via, vt scholastici, & ideo vocari solet aliquando illo nomine hæc congregatio, vt constans ex professis, & coadiutoribus formatis, qui iam sunt in termino sui status. Quia vero inter eos professi sunt principi, & apud eos est principaliter regimen Societatis, & ministerium eius, ideo specialiter solet eis hoc nomen attribui. Quæ distinctio ad intelligenda ea, quæ dicemus, præ oculis habenda est.

C A P V T II.

Quis sit finis huius religionis.

I. **A fine non solum qua- libet actio, sed etenim re- gularis.** **Etsi item prin- cipium in moralibus.** **Etsi denique quasi differ- entia di- finguens statum.**

Sicut in actionibus humanis earum honestas, & perfectio ex fine penderet, vt est commune Philosophorum dogma, propter quod dixit Seneca epist. 46. Finem summi boni ad quem factum nostrum, dictumque respicunt, proponendum nobis esse, ne vita in incertū vagetur. Imò etiam Christus Dominus Matth. 6. Luc. 11. dixit, ex oculo cordis, & simplicite intentionis totius corporis lucem pendere. Sicut (inquam) hoc in singulis actionibus verum est, ita etiam in quolibet vita statu; nam finis eius est quasi basis, & fundamentum illius, vt recēdē dixit Greg. li. 28. moral. cap. 13. explicans verba illa Iob. 38. Super bases illius solidata sum, vita (inquit) nostra in initia finis intentione subsistit. Est etiam quasi generale principium, ex quo conditiones, seu proprietates, vel obligations vniuersiūs, statutū colligendā sunt, iuxta illud Arist. 2. Phys. c. 3. **Sicut principium in specula- bilibus, ita finis in moralibus.** Inter moralia autem, statutus hominum primarium sine dubio locum obtinent. Est denique finis vniuersiūs, seu status, seu religionis, si proprius sit, veluti propria forma, à qua veluti propria differētia constitutus talem religionem, camque ab alijs distinguens sumitur, vt ex D.

Thomæ doctrina 2.2. quæst. 18.4. intelligere licet. Ob has ergo causas ad intelligendum Societatis institutum, eiusq; rationes, ac proprietates explicandas, finis illius primum omnium contemplandus est. Atque ita primi etiam nostri Patres, quoties à summis Pontificibus approbationem huius religionis petierunt, à fine illius sue supplicationis initium susperunt. Ab illis ergo, atq; adeo à Pontificibus, & responsis eorum finem huius religionis addicamus.

Finis huius religionis esse non solum proprium, sed alienam perfectionem querere.

In prima ergo Bulla Pauli III. in formula instituti ei proposita Societas ad hoc potissimum instituta dicitur, vt ad proficuum animarum in vita, & da-
trina Christiana, ad fidem propagationem, &c. precipue-
tendat. Et inferius ad unumquodq; Societas mem-
brum dicitur. Curet primo Deum, deinde huius insti-
tutionem, quæ via quadam est ad illum semper eme-
los habere, & finem huc sibi à Deo propositum totius vir-
bus assequi. Eadem verba ferè inveniuntur in simili for-
mula oblatâ Iulio III. vt haberetur in prima eius bul-
la. Idem repetunt alij Pontifices, praesertim Greg.
XIII. in constitutione. Quanto scilicet utrumq; vbi sic sit.
Sic finis dicta Societas, ut fidei propagatio, & defensa, eu-
maria, in vita, & doctrina Christiana propagatio, statu-
m ratione eius votacionis proprium sit, dicitur. I. 1. de Remissi
Pontificis, ac Proprieti Generali eiusdem Societatis direc-
tione patrare, &c. Et in altera constitutione dicitur
Dante Domino. Cuius (scilicet Societatis) inquit, sententia
principis finis est, catholica religionis defensio, ac prope-
nitio, animarumque in Christiana vita & doctrina perfec-
tio. Deinde in suis constitutionibus sape hinc finem nobis proposuit B. Ignatius, magisq; explicitum. Nam in examine (quod omnibus Societatem ingredi volentibus statim in principio proponitur) c. i. n. 2. sic inquit. Finis huius Societatis, non solum la-
tuit, & proficuum preparatum animarum cum divisa-
tia vacare, sed cum eadem impensis in salutem, & perfec-
tum proximorum incumbere. Et in p. 1. Constitutionum
cap. 2. num. 8. ait. Institutum Societatis esse recta-
tendere ad iuuandas, & disponendas animas ad sui
vltimi finis consequentiam. Etp. 3. cap. 1. §. 1. sic de
Societate loquitur. Quæ tota ad maiorem Discretum
& vniuersale bonum, & utilitatem animarum institutum.
& p. 4. statim in initio. Cum copia ad quem Societas
est tendit, si suas, & proximorum animas ad suum vili-
num conlegendum, ad quem creare suum, iuvare, &
vbi in declaratione id distinctius explicatur. Ade-
inde quod ex hoc fine ferè omnis colligit, que in omni-
bus partibus constitutionum disponit, vt in dis-
cursu operis videbimus. Hic vero specialiter no-
tanda sunt illa verba, quæ in 7. p. 1. §. 1. scripta reli-
quit de eodem fine, scilicet, *Quæ finis nostris instituimus, ut proprius est.*

Satis ergo, & ex testimonio authoris institutio-
nis, & ex assensu Pontificum approbantium, con-
stat hunc esse finem Societatis. Neque hic alia ra-
tione postulanda est: quia finis intentio, seu defi-
nitio libera est operanti, vel artifici, ille ergo
est finis sei instituti, quem ipse institutor sibi pro-
pliceret, quemque intendere tenentur omnes, qui
talem viuendi rationem proficerent. Deinde (à
posteriori argumentando) ille est finis aliquius statutus,
ad quem principiæ operationes eiusdem statutus,
& media, quæ ad illas ordinantur, diriguntur;
nam operationes est finis proximus, seu formalis; seu
finis quo (vt Theologo loquuntur) id autem, quod
per talern operationem comparatur, est finis, qui
intenditur, seu cuius gratia res instituta est; sed
omne ferè opus, ac negotium Societatis ad hoc con-
dit, vt animarum salutem, & perfectionem, quan-
tum

etum diuinæ gratia cooperando potest promoueat: & tota ratio instituendi, distribuendi, ac perficiendi membra sua in hunc finem respicit, ut ea faciat apta instrumenta ad animarum salutem procurandum, vel ad hoc opus aliquo modo iuuandum, vnumquodque pro ratione sui gradus; ergo signum est hunc fuisse finem Societatis. Maior, vt nota, supponitur ex 1.2. q.1. & 3. & ex Metaphysica. Minor, & ex bullis, ac constitutionibus citatis, & ex praxi, & vsu manifesta etiam est, & in sequentibus erit sa- piens reperenda: nam magis a priori procedendo ex predicto fine colligimus, quam recte sint haec omnia in Societate instituta.

Vt autem finem hunc, & eius perfectionem amplius declareremus, duo circa illum inquirere possumus. Primum quomodo possit hic esse finis alicuius religiosi status. Secundum, si est, quo sensu dici possit Societas proprius. Ratio dubitandi in utroque puncto est, quia finis illae duas partes includit; vna est propria perfectionis forum religiosorum; altera est sanctificatio, aut perfectione aliorum proximorum. Ex quibus prior est quidem accommodatus & proprius his religiosi status. Posterior vero non videtur pertinere posse ad finem illius; non quidem quia infra illum statum sit, sed potius, quia multum illum excedere videatur. Ait enim Diony- sius de coelesti hierarchia cap. 9. Omnim diuinissimum esse, Dei cooperatore fieri circa animarum salutem iuxta illud i. ad Corinth. 3. Dei adiutores sumus. Est ergo ille finis supremus omnium, qui esse potest in aliquo statu Ecclesie. Pertinet ergo ad supremum statum, qui est Episcoporum, non ad religiosum, qui inferiore est. Docuit hoc eleganter Nazianz. oratio. 1. non solum attribuendo Episcopis tamquam propriè debitam perfectionem propriam, illis verbis, Antiquus vitium est non quā optimum est, ac nouas subinde virtutum accessiones facere, siquidem virtus sua præstantia multitudinem ad mediocritatem tracturus sit: sed etiam de time perficiendi alios ita disserit. Huic scopus est anima penitus dare, ac mundo eam eripere, Deoque dare, diuinamque imaginem, aut manentem conservare, aut periclitantem fiducire, aut dilectam in pristinum statum restituere. Quem finem dicit deinceps esse scopum totius diuinæ prouidentie Dei erga homines, & incarnationis Christi; ac tandem concludit. Ac nos hu- ius medie scientiæ ministrari, & adiutores sumus, quicunque illis praefidemus. Quibus cum magnu, atque amplius sit pro- pria vita, morboisque percipere, ut quæ mederi: multo tamen manus, ac preclarus est, aliorum morbos curare, ac scite repugnare posse, atque ut virisque virile sit: nempe, & his, qui cura- tionem indigent, & his, qui mendicantiam proficiuntur. Vi- detur ergo arroganzia cuiusdam esse in inferiori statu, hunc finem sibi attribuere, siue usurpare. Et confirmatur, ac declaratur ex dictis superiori tomo circa differentiam status religiosi ab Episcopali: nam Episcopalis, est status perfectionis exercen- dia, seu communicanda: religiosus vero est status perfectionis acquirendæ, vt docuit etiam D. Thom. 2.2. q.188. art. 5. Propter quod etiam in cap. Hocne- quagiam. 7. q.1. ex Concilio Constantinopolitano dicitur. Monachorum vita subiectio[n]is habet verbum, & disciplinam. Et ob eandem causam Dionybius cap. 6. de Ecclesiastica hierarchia religiosum statum ponit in ordine initiandorum, seu perficiendum, & non in ordine ministrantium, seu perficiendum. At ve- rò incumbere aliorum saluti pertinet ad statum perficiendum, ergo non potest esse finis accommodatus religioso statui: ergo statu, qui habet hunc finem, hoc ipso deficit à ratione perfectæ religionis: tum quia non minus monstruosum est, & perfectio contraria, altiora se querere, quam à debita perfectione deficere, cum quoddam arrogan- tie genus illud esse videatur. Tum etiam, quia eo ipso quod in aliquo statu exceduntur limites ope-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

randi ultra mensuram accommodatam tali statui, non solum perfectio non acquiritur, verum potius illi, qui talem statum profitentur, exponuntur etiam innumeris periculis amittendi etiam spiritua- lem vitam. Quod principiæ contingere potest in hoc fine querendi salutem animarum, qui multa pericula habet annexa, præsertim superbiz, ambitionis, & vanæ gloriæ, & inferiorum lapsuum fra- gilitatis humanæ. Quod si fortè dicatur hinc fo- lium probari, hunc non posse esse finem directum, & primarium alicuius religiosi status; non tamen inde concludi, per quandam redundantiam, & quasi extentionem non posse religiosum statum ad hunc finem ordinari. Si hoc (inquam) dicatur, primò repugnat omnibus testimonis adductis, & destruuntur omnia, quæ de fine huius religionis haec tenet dicta sunt. Deinde nulla erit differencia in hoc inter illa, & alias religiones, præsertim mendicantes, quæ hoc saltu modo ad salutem proximorum ordinantur, veluti religio Prædicatorum, vt nomen ipsum præ se fert.

Circa questionem hanc primùm omnium sta- tuendum est, finem hunc querendi proximorum salutem, & perfectionem, esse finem non acciden- tiarum, nec secundarium huius religionis, sed prin- cipalem, & maximè proprium, vt verba instituti, & Pontifica scripta manifestè testantur; ita vero su- mendus est hic finis, vt ab alio, scilicet, perfectionis propriæ acquirende non separetur, sed fit quai de- terminatio eius, vel potius mutuò se determinet, & ita ex eis confertur unus adæquatius, & perfecti- simus finis talis religionis. Vt autem hoc explicemus, & confirmemus, primum probandum est pos- se hunc finem salutis animarum, esse primarium scopum alicuius religiosi status, quod sumi potest illis. Thom. 2.2. q.188. art. 4. & Caiet. ibi. Idque sic ostendit, nam licet religiones omnes pro scopo ha- beant perfectionem charitatis, singulæ tamen il- lam inquirunt peculiari modo, seu in proprio ali- quo opere, seu ministerio quod est veluti proprius vniuersitiusque scopus, vt indicavit Moyses Abbas apud Casianum collat. i. ferè tota. & D. Bonav. in speculo disciplina cap. 6. tom. 2. opuscul. & in superi- oritom. id declaratum est, circa statum religio- sum in communi, & iterum hoc ipso tomo in tract. 9. circa varietatem religionum dicitur. Sic enim quædam religiones ordinantur ad solam contem- plationem, vel laudem Dei, quædam ad hanc, vel illam actionem in defensionem Ecclesie, redem- ptionem captiuorum, curationem infirmorum, &c. Hinc igitur sic colligo; nam religio institui po- test, quæ pro suo peculiari fine principaliter habeat aliquod ex prædictis misericordiæ operibus, vt ex vsu Ecclesiæ constat: ergo multo magis in statu potest, quæ pro fine habeat maximum charitatis opus erga proximos, quale est eorum eternam salutem procurare, nullumque laborem propter hunc finem assequendum recuare.

Quia potius, si rectè verba Christi in Euangelio VI. expendam, hit videtur esse præcipuus finis status religiosi à Christo Domino instituti, vel significati. Scriptura Nam Luc. 9. cùm quendam ad perfectionem vocali- set, dicens: Sequere me. & illeris respondisset: Domine, per- mitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum: Respon- dit Dominus, Sine vt mortui sepeliant mortuos suis, tu au- tem vade, & annuncia regnum Dei, indicans, proper hoc munus principaliter illum vocasse ad statum perfectionis, vt faciliter annunciatet regnum Dei. Et Marci 10. dixit, Nemo est qui reliquerit domum, aut fra- tres, &c. propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centes tantum, &c. quam ultimam particulam solus Marcus addidit. Et Euthym. cap. suo 41. in Matth. Barrad. tom. 3. concord. lib. 5. cap. 10. & alij post Hieronymum Matth. 19. illam ita interpretantur, proper

Ratione id
estenditur.

*Evan gelium annuncian d. m. Sic etiam Apostolos, quos in religioso statu prius instituit, ad hoc principaliter vocauit, ut essent pescatores hominum. Est ergo hic non solum aptus, sed etiam maximè perfectus finis status religiosi. Ratione denique declaratur; nam finis, qui magnam perfectionem requirit, & cuius operatio seu inquisitio, & per se spectata opera perfectionis est, & multum ad perfectionem iuvat, finis est status religiosi, cum ipse essentialiter sit status comparanda perfectionis: sed huiusmodi est ille finis, ut per se manifestum est, & in predictis bullis Societatis sapientius declaratur. Nam in prima formula instituti Pauli III. proposita dicitur, rationem huius instituti viam quandam esse ad Deum. Et Pontifex testatur, omnia, & singula (scilicet sibi proposita) ad spiritualem profectum eorumdem sociorum, & reliqui Christiani gregis esse opportuna. Quae iterum in bulla 1. Iulij III. reperuntur. Et multa adduntur, quae perfectionem, & excellentiam huius finis satis declarant. Præcipue vero notanda videntur verba illa, quæ ex parte Societatis proponuntur. *Quia ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, duum multum, meditentur, an tantum pecunie spiritualis in bonis habeant, ut turram hanc iuxta confilium Dominicum possint consummare: hoc est, an Spiritus sanctus qui illos impellet, tantum illis gratiae pollicetur: vi huius vocacionis pondus se laturos sperent: & postquam Dominus inspirante huic Iesu Christi militia nomen dederint, die noctis, succincti lumbos, & ad tam grande debiti solutionem prompti esse debent. Et inferius sunt alia verba multum notanda, & pro oculis semper habenda. Reuera hoc institutum omnino humiles, & prudentes in Christo, & in Christiana vita puritate, ac literis conspicuos exigunt. Non est ergo hic finis, tametsi in se perfectissimus, statui religioso improprio ratione, si ordinato modo, & per contentanea media intendantur.**

VII.
Non repugnare religioso statui simul acquirendo, & communicare perfidiam tanquam duas fines principales, partiales.

Quocirca quamvis de essentia status religiosi sit viam esse, & scholam propriæ perfectionis acquirendæ, ita ut à tali statu hoc separari non possit; non tamen illi repugnat, quod sit simul status perfectionis exercendæ, & communicandæ, & etiam in tom. superiori circa statum religiosum in communione annotatum est. Et patet facile, tum quia, licet religiosi dicantur esse in via perfectionis, non tamen propterea excluditur, quin in religione esse possint, ac frequenter sint multi iam perfecti. Nam licet in præsenti vita, non ita perueniatur ad terminum, quin veterius semper procedi valeat, ut lib. 9. de gratia, cap. 6. ostendi, perueniri nihilominus potest ad eum gradum, & perfectionem virtutis, in qua possit aliquis dici simpliciter perfectus, pro caput huius vita. Ergo hic gradus perfectionis non excluditur, sed potius intenditur in statu perfectionis religiosi. Ergo eadem ratione possunt principaliter, & quasi ultimata intendi ea opera, quæ virum perfectum requirent, cum omnis perfectio huius vita, vel in operatione sit, vel propter operationem: huiusmodi autem opera post syncretam Dei dilectionem sunt illa, quæ circa salutem animarum exercentur, ergo exercere, & communicare hoc modo perfectione non est repugnans huius statui. Eo vel maximè quod ipsam operatio perficiundis aliis, potest ita perfici, ut multum perficiat ipsum perfectorem, seu cooperatore aliena perfectionis; ergo recte potest comprehendendi in primario fine status religiosi, etiam si sit status perfectionis acquirendæ, quod inlinuarum est in illis verbis B. Ignatii: *Cure primum Deum, deinde huius sui instituti rationem, quæ via quadam est ad illum quoad vixerit ante oculos habere.*

VIII.
Primum di-
fserimen, in
bullæ.

Ex quibus potest multiplex differentia assignari inter statum Episcopi, quatenus est status perficiendis aliis, & statum religiosum, quatenus huiusmodi

actionem participat. Nam in primis Episcopis conuenit hoc munus per se, & ex officio, ideoque quantum principaliter religiosi autem solum conuenienter potest quasi ministerialiter, & in sub sacerdotum Episcoporum, ut sensit D. Thom. dict. qu. 188. art. 4. & ibidem magis Caiet. explicavit. Vnde omnis potestas ad hanc actus necessaria est iure ordinario in ipsi Episcopis, in religiosis vero quatenus tales sunt, solum esse potest per delegationem, vel ab ipsi Episcopis, vel ab uniuersalibus Ecclesiis Episcopis. Vnde etiam, ut potest perficiendi alios plenari (vñ sic dicam) sit in Episcopis, quoad potestatem quidem ordinis, abolute, & simpliciter; quoad potestatem autem iurisdictionis, quantum satis est ad ordinariam gubernationem, licet cum dependencia à capite, à quo potest illa iurisdictione limitari, quia ad ipsam gubernationem ita expedit. In religiosis vero solum est participatio aliqua huius potestatis, quæ regulariter non extenditur ad omnes actus perficiendi alios, neque enim possunt vel per sacramentum confirmationis fideles perficere, nec per ordinacionem sacerdotes consecrare. Vnde potest alia differentia tandem considerari; nam in eo qui perficiuntur est alios, duo requiruntur: potestas, & probitas, levitas, aut perfectio personæ: status ergo Episcopalis constituit hominem in statu perficiendi alios, dando potestatum, non vero dando probitatem, sed hanc aliunde supponendo. Status vero religiosus, quatenus tendit ad perficiendos alios, eò præcepit, ut conferat personæ probitatem, & perfectionem necessariam ad tam perfectam operationem expectando potestatum ab eo, qui illam conferre potest, voluntati eius tam concessionem potestatis, quam usum eius commitendo. Et ad hoc potest significandum, tam in dictis bullis, quam in constitutionibus Societatis, ubi cumque de eius fine agatur, coniungitur haec dependentia, & subordinatio ad Summum Pontificem, ac si nos docere volueremus. B. Ignatius, finem huius instituti, non tam esse predicare, vel docere, &c. quam facere homines idoneos, expeditos, & expositos ex vi sui instituti, ad sanctæ prædicandam, docendum, &c. si è Summo Pontifice, vel à Praelato Societatis eius vicem habente, ad hoc fuerint destinati. Sic in 1. bullâ Pauli III. incipi formula instituti. *Quicunque in Societate nostra, quam IESV nomine infraueni cupimus, vel sub Oratione vestro Deo militare, & sibi Domino & Summo Pontifici eius interra Vicario seruire. Et tam in illa, quam in prima bullâ Iulij III. monentur omnes socij, vescovi, & quotidie animo volunt, Societatem hanc uniuersam & singulari sub S. D. N. Pape, & aliorum Romanorum Sanctorum Pontificum successorum eius fideli obediunt militare. Et hinc ortum dicitur speciale votum obediendi Summo Pontifici circa missiones, quod proficienciaris faciunt: & circa hoc ipsum monentur socii, nihil debere perse, vel alios circa has missiones procurare, sed totam hanc curram Summo Pontifici, & Praeposto generali vices eius tenenti, esse dimittendam. Ex quibus omnibus, recte intelligitur finem intrinsecum (vt sic dicam) huius Societatis esse creare, & instituere ministros ita perfectos, ut ad ministerium salutis animarum ad nutrum voluntatis prælatorum dignè assimi possint, qui finis non est extra latitudinem illius status religiosi: qui est ad perfectionem acquirendam, licet illum elever, & excedat etiam ad finem perfectionis comunicandæ, & exercendæ, modo proportionato religioso statu. Vnde adiungi etiam potest tertia differentiatione statutus Episcopi per se primum ad aliorum utilitate ordinatur, & in ea fitur, quantum est ex vi statu, dñi ad propriam utilitatem etiam spiritualem: quanvis n. persona Episcopi in exercendo suo munere, poscit, & debeat intendere, tam munus ipsu per se, & natura sua solum est ad utilitatem alteru.* At vero

At vero status religiosus ita ordinatur ad animarum salutem, ut illammet negotiationem respiciat, ut magnam perfectionem ipsius operantis, à cuius intentione, nunquam separat utilitatem aliorum, & ideo hanc ipsam utilitatem eo pondere, & mensura procurat, quæ propriam perfectionem non impedit, sed potius ad camiuuet. Hoc ergo modo finem hunc sibi Societas proposit.

Quo pacto perfectio propria & proximorum possit esse finis Societas proprius.

IX. Secundò principaliter colligitur ex dictis responsio ad secundum punctum in num. 4. propositum, quomodo scilicet finis supra declaratus sit proprius Societas, quantum ad eam partem in qua dicitur ordinari ad propriam perfectionem siorum. Que difficultas ferè omnibus religionibus proponi potest, & maximè illis, quæ ad proximos non ordinantur, quia omnes hinc solum finem intendere videntur. Est igitur aduentum, (quod etiam tractatum præced. lib. I. c. 1. n. 4. notauius) licet hic finis secundum se, & quantum ad rem illam in qua talis finis consistit, idem sit; nihilominus propter diuersum modum, quo à diversis religionib. intenduntur, diuersas rationes finis formaliter (vi autem) induere, licet materialiter id sit. Sicut enim Philosophi dicunt, eundem locum diuersis vijs circulare, aut recta intentum, induere diuersas rationes termini, aut finis; ita in præsenti eadem charitatis perfectio intenta per talem regulam, aut vivendi modum, aut per peculiarē vñum talis virtutis, induit diuersas rationes finis, atque hoc modo intenditur in diuersis statib. religiosis. Nam à quibusdam queritur per peculiarem vñum contemplationis; ab alijs per piuum vñum in aliquo opere caritatis, aut misericordia; ab alijs per singularem obseruantiam paupertatis, &c. Et quamvis verum sit, ferè haec omnia in omnibus, vel in pluribus religionibus obseruari, tamen ab eo in quo vnaquaqne excedit, & cui certa omnia quodammodo accommodantur, accipit propriam rationem, & denominationem suam. Sic ergo habet Societas proprium quemdam modum in propria suorum membrorum perfectione procuranda, ratione cuius finem illum, ut proprium & peculiarem sibi vñparat.

Videtur autem mihi modus hic in duobus principiis confondere. Primo, quia partem hanc sui finis alteri parti accommodat, quæ ad perficiendos proximos pertinet; ita enim querit suorum siorum perfectionem, ut totam illam mediaq; quib; comparatur, &c. velit deseruere perfectioni proximorum. Vt v.g. cum meditatio, & contemplatio sit unum ex potissimum medijs ad perfectionem acquirendam, Societas ita in ratione meditandi, & orandi suis instruit, ut per illam ipsam aptiores reddantur ad actionem circa animarum salutem intentam. Similiter moderatio in vñctu, & vestitu, vñs penitentia, rigor, & asperitas corporis, media sunt valde utilia, & necessaria ad propriam perfectionem. Ex omnibus autem illis illud accipit Societas, quod ad propriam perfectionem sufficiat, & labores circa animarum salutem procurandam non impediatur, sed potius, quod ad fieri poscit ad illos iuuet. Pro certo enim habet, ac supponit, ex huiusmodi respectu, & accommodatione non esse propriam perfectionem suorum, vel minimum, minimeandam; quia vera charitas, non est charitati contraria, neq; ex fine salutis animarum, qui perfectissimus est, potest fructus aut perfectio aliorum operū religionis minui. Quin potius licet de substantia, seu materiali vñ (vt sic dicam) aliorum operum aliquid interdum remitti videatur, ex coniunctione tamen ad illum

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

finem, & ex mirabili concentu, & proportione, quæ ex omnibus illis operibus tali fini commensuratis confurgit, non solum suppletur, verum etiam minimum in modum augetur.

Secundò videtur confistere hic modus Societas proprius in peculiari cultu, & singulari obseruancia obedientiae. De quo Beatus Ignatius in fin. in quo mōgulari epistola, quam de hac virtute nobis scriptam, dūs querentibus reliquit, ita num. 3. loquitur. Ab aliis religiosis ordinibus facilis patiamur super nos ieiunis, & vigiles, & cetera virtus, cultusque asperitas, quam non quisque rituit, ac disciplina, jacte suscipiens: vero quidem ac perfecta obedientia, abdicatione neque voluntatis, atque iudicis maximè velim, fratres charissimi, esse conspicuos, quia in hac Societate Domino Deo nostro deferimus, eiusdemque Societas veram germanamque sobolem, quasi nota distingui, &c. Et in constitutionibus saepe id commendatur, & exagerat, præsertim p. 6. cap. 1. Tum (inquit) omnes plurimum obseruare, & in ea excelleste studiare, nec solum in rebus obligatoris, sed etiam in aliis, licet nihil aliud quam signum voluntatis superioris, si villo expresso precepto videatur. Ex infra. Exadissime omnes nemos virtutem nostram ad hanc virtutem obedientias, in primis Summo Pontifici, deinde superioribus Societatis exhibendam intendamus, ita ut omnibus in rebus, ad quas potest cum charitate obedientia se extendere, ad eius vocem perinde ac sibi à Christo Domino ergeretur (quandoquidem iñsloco, ac pro ipsius amore, & reverentia obedientiam prestamus) quam promptissime sumus. Et infra requirit à suis obedientiam, tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu; de qua virtute prout in Societate docetur, & exercetur specialiter à nobis, infra in libro 4. à cap. 12. differendum est, nunc obiter solum hoc tacitum est, ut intelligatur sicut aliae religiones eminent vel in paupertate, vel in rigore penitentie, vel in choro, &c. ita speciale studium Societas esse in excellencia obedientiae, & per eam specialiter promouere suos subditos ad perfectionem propriam. Haec autem in quibus excellentia attendi in primis potest ex parte materiali obedientiae, aliae enim religiones profitentur obedientiam secundum certam regulam mensuram, ut etiam D. Tho. 2. 2. q. 186. notauit. Hic autem nulla adhibetur mensura, prater supra indicatam, scilicet, ut opus inueniunt cum charitate coniunctum esse posset; ut declaratio addidit; *Huiusmodi sunt illa omnia in quibus nullum manifestum est peccatum.* Deinde etiam quoad modum, summa perfectio postulatur, scilicet, quod sit ex tota anima, ex tota mente, & ex totis viribus, his enim ferè equivalent verba ex B. Ignatio relata. Consonat autem optimè hic peculiaris modus inquirendi propriam perfectionem cum alio membro contento, sub fine huius religionis, de querenda perfectione proximorum, & cum priori etiam modo querendi propriam perfectionem, accommodatè ad procurandam etiam perfectionem proximorum. Quia ad hanc spiritualem militiam contra mundū, & contra dæmonem strenue peragendam, nulla virtus magis necessaria est, quam obedientia, tum quia per illam specialiter mouetur homines à Deo, tanquam instrumentum eius, quod in hoc negotio maximè necessarium est, iuxta illud: *Quomodo præcubunt nisi mittantur.* Et illud: *Neque qui planas est aliquid, neque quirigas, sed qui incrementum das Deus.* Tum etiam, quia in hoc opere necessarium est multa, & difficulta ministeria exercere, & varijs gentibus, & regnis, vel prædicare, vel alijs modis spiritualiter iuare: & ideo nisi ministri Societas essent in hac virtute promptissimi, & validè exercitati, re vera non posset tantum opus pro dignitate sustinere.

X. Ultimò ex dictis difficile non est alteram eiusdem secundi puncti partem expedire, & explicare: quomodo propositus finis, quantum spectat ad facultem proximorum procurandam, sit proprius

huius religionis. Potest autem proprius vocari, vel quia ipsi per se, ac principaliter conuenit: & hoc sensu nullam habet dubitationem; quia & verbis satis expressis id afferuit noster Pater B. Ignatius, & ex omnibus dictis satis euidentes est. Vel aliter dici potest proprius, quia ita illi conuenit, vt nulli alteri religioni conueniat: & in hoc etiam sensu: si recte explicetur, verum quidem est: ostendetur autem breuiter collatione facta cum alijs religionib. Ex quibus, vt supra distinximus, quedam clericorum sunt, alijs monachorum. Et quidem religiones clericorum, quantum est ex statu, seu conditione personarum, apte sunt ad hunc finem, quia ad clericos per se spectant actiones, quibus animarum salus procuratur: tamen nulla alia religio clericorum est, quae per se tendat, vel obligetur ad huiusmodi actiones: ergo nulla per se iutendit hunc finem. Consequens euidentes est, quia religio maximè tendit, & obligat ad eas actiones, quibus finis ab ea principaliter intentus comparandus est, alioqui non essent media fini proportionata. Minor autem constabit facile discurrendo per huiusmodi religiones, ex quib. antiquissima est religio canonicorum regularium: nouissima autem præter Societatem esse videatur religio Theatinorum, aut alia, quæ S. Pauli, vel etiam S. Barnabæ nominatus in Italia. Præter quas sunt alijs minus note, quarum breuis memoria videri potest in Hieronymo Romano lib. 6. Nulla autem ex his ex speciali instituto & obligatione ordinatur ad actiones clericatus, quæ specialiter circa proximos versantur, sed peculiariter ad eas, quae ad cultum diuinum pertinent, vt ex vsu ipso constat: & legentibus earum institutiones, & regulas seu vivendi modos, certius constabit.

XIII.

A monachis hunc finem per se

officio alienum.

Ordines mendicantium non esse per se omnino alienos ab hoc instituto.

Monachatus autem iuxta suam primævam, & puram institutionem, ad solam contemplationem institutus fuit, & ad hunc finem cetera omnia etiam exercitationes & labores corporis assumebat, quod manifestum erit legenti antiquos monachorum Patres, præsertim Basilius in varijs libris, seu sermonibus & institutionibus monachorum, & in Constitutionibus monasticis, ac regulis monachorum: & ex Cassian. libris de institutionibus monachorum, & collat. a principio. Vnde initio monachi regulariter clerici non erant, neque hoc per se pertinebat ad eorum institutum, vt sumitur ex causa. & ex cap. *alio causa*. 16. q. 1. & ex Dionysi. cap. 6. de Ecclesiast. hierarch. & D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2. Vide etiam quest. 186. art. 7. ad 2. & q. 188. art. 1. ad 2. Quocirca religiones monachales secundum suam primævam institutionem, ad salutem proximorum procurandam per se non ordinantur, sed tantum ad perfectionem eorum, qui illas proflentur. Quod magna ex parte nunc etiam obseruari videamus in his religionibus, quæ veluti per antonomasiatum nomen monachalium retinuerunt, vt sunt religio S. Benedicti, S. Bernardi, S. Hieronymi, Cartusianum, Præmonstratense, &c. Præter has vero, instituti postea sunt ordines mendicantium, præsertim D. Dominici, & D. Francisci, ordines siquidem Carmelitarum, & eremitarum S. Augustini, quoad primam institutionem antiquiores sunt, licet postea ad formam, & numerum religionum mendicantium sint accommodati. Hi igitur mendicantium ordines monachorum etiam sunt, & ex hac parte non habent pro fine actiones aliquas circa proximum, tamen ex peculiari institutione addidisse videntur statui monachatus respectum aliquem ad salutem proximorum procurandam: quod specialiter de religione S. Dominici affirmat tacite D. Thom. 2. 2. quest. 184. art. 4. & opusc. 19. cap. 5. vbi occasione defendendi religionem suam ostendit posse religionem aliquam institui ad prædicandum, ad audiendas confessiones, &c. Et Caiet. dicit.

Non solum
hunc finem
officio proprium
Societatis,
quia illi per
se conuenit,
sed etiam
quia nulli
alijs conve-
nit.

Nulli rel-
gioni cleri-
corum hunc
finem con-
venit.

art. 4. declarat esse proprium actum illius religionis prædicare non ex officio, sed ministerialiter subueniendo Episcopis in eo munere. Ethoc ipsum nomen illius religionis declarat, propterea enim *predicatorum* appellata est: Nam nomen illud (vt D. Thom. indicat) vacuum non est: indicat ergo proprium illius religionis munus, ad quod necesse est ordinari tanquam ad finem suum. De religione etiam Minorum dixit Gregor. IX. vi referunt in compendio Minorum, verbo, *predicatoris* §. 2. ministerium prædicandi ex professione sua illi sentendum est, quia quo ad hoc ferè aequalis censentur; licet nonnulla inter eas sit diversitas. Nam ordo Carmelitarum, & eremitarum ex prima institutione dubio non fuerunt propter hunc finem, sed postea ipso vsu, ac tandem approbatione Pontificis ad huiusmodi opus assumpere, vel exercere sunt: alijs vero duis religiones mendicantium monachorum ex prima intentione suorum fundatorum hunc finem participarunt, præcipue vero ordo *Predicatorum*: qui propterea in sacrum literarum studijs semper floruit, qui ad prædictum finem hominem est in primis necessarium.

Nihilominus tamen in huius finis intentione a liquidum proprium habet Societas IESV, ratione cuius meritò potest finem illum sibi accommodare, & ab illo propriam rationem, & modum finis instituti recipere. Quod in primis in forma seruata in prima institutione huius religionis, & ex verbis Pontificis, quib. illam approbarunt, quia iam super retulimus, satis conjectari potest: in nulla emularum religionum institutione, vel approbatione inuenientur ita propofitus, & toties repetitus hinc finis, tanquam primarius illius religionis: quod credibile non est sine specie, ac vera causa factum esse, & a Pontificibus receptum. Deinde res ipsa ita declaratur. Nam in primis nulla alia religio speciali voto se huic muneri consecrat: Societas autem hoc facit per illud speciale votum, quo eius profectus se obligant ad obediendum Pontifici, in missiis ad salutem proximorum, & fidei defensionem, & dilatarationem ordinantis: quod infra lib. 4. declarabimus. Nec refert, quod non omnes religiosi Societatis, sed illi tantum, qui speciale professionem faciunt, hoc vocum emittant, quia illa est principia Societatis pars, per quam hunc finem principaliiter intendit; tum etiam quia reliqui omnes ad illam ordinantur, vel ut ad illum gradum perueniant, vel ut illum in suo munere adiuvent, aquila omnes ad eum finem tendunt. Hinc potest secunda proprietas intelligi; nam alia religiones, etiam mendicantes, ita respiciunt hunc finem, utrum religionis pondus non illum principaliter respiciat, sed valde secundari, & quah ex abundanti, ut sic dicam. Et ideo nec particulares religiosi, nec prælati tenentur ita res suas, aut sua religiosis disponere, aut procurare, vt proximum vtilitate, & perfectione defervant, sed post interna, & domelia officia sufficienter expleta, si commode possint aliquid proximis erogare, tunc ex perfectione charitatis, & ex ratione sui instituti debent, vt porrent, proximi in spiritualibus deseruire: at vero in Societate totum religionis pondus ad hunc finem ordinantur, nec satisfacient prælati eius muneri, nisi hunc finem praeculsi semper habeant, & ita omnia, quae ad religionem pertinent, moderentur, vt omnes, quoad fieri possit, hunc munere inueniant: singuli autem religiosi eundem finem respicerent, & ita se disponere, vt ad illum procurandum apti sint, & parari: neque alterius vocacioni satisfacient, etiam in his, quæ ad propriam perfectionem pertinent, strenui sint, quod de ceteris religiosis non procedit. Denique ob hanc causam Socie-

Cap. III. Quibus mediis utatur Societas ad finem sibi præstitutum.

365

Societas per se & ex primaria institutione est religio clericorum, seu presbyterorum, ut à Concil. Trid. fess. 25. c. 16. & à Pio V. & Greg. XIII. nominata est, & in c. 5. explicabitur; quia nimis actiones sacræ, quibus salus proximorum procuranda est, propriæ sunt clericorum: religiones autem monachorum, etiam mendicantium, per se non postulant clericatum, ut n. p. notandum, licet illum admittant; signum ergo est, non ita per se intendere finem salutis animarum, sicut à Societate intenditur.

C A P U T III.

Quibus mediis utatur Societas IESV ad finem sibi præstitutum.

I.
Ex hoc t.
de mediis
ad formam
explicatum
quatuor.

Quanus tota ratio huius instituti, in his ferè medijs posita sit, & ideo in discurso totius tractus sigillatim; & ex professo sine expondera, nihilominus operæ pretium visum est illa hic summatim colligere, quia neque utilitas, neque perfectio huius religionis, negat alij proprietates, quas de illa ostendere intendimus, intelligi poterunt, non habita prius aliqua saltene generali notitia talium medium. Ut enim religio aliqua perfecta sit, non satis est quod perfectissimum finem habeat, nisi etiam medie utratur ad perfectam illius finis consequutionem accommodatis; sicut negat conuerio ad perfectionem religionis satis est in optimis se exercere operibus, nisi illa sint proprio fini talis religionis accommodata. Denique finis & media adeo sunt inter se connexa, ut licet in generali constet ex dictis in precedentibus capitulo, quem finem intendat Societas, non tamen satis explicari valeat, quam perfectè, & exactè finem illum intendat, nisi media, quibus ad illum consequendum vtritur, considerentur.

II.
Duplex ge-
nus medi-
orum Soci-
tatis.

Quoniam ergo finis Societatis duas principales partes includit, quæ sunt perfectio propria, & proximorum; duplice etiam genere mediiorum vtritur. Vnum est eorum, quæ ad perfectionem propriam suorum subditorum ordinantur; aliud ea continet, quæ proximorum commidis inferuntur. Quia vero præced. cap. à num. 5. diximus ita Societatem intendere suorum sociorum perfectionem, ut totam illam quoad fieri possit perfectionem proximorum velit inferire. Nam vt dixit Bonifacius Papa, in causa nonnulli, 16. quæst. 1. quanto quisque est celior, scilicet in virtute, & perfectione, tanto est in hunc potenter: in his videlicet actionibus, quibus salus proximorum procuratur. ideo possunt non immergit omnia media quibus Societas vtritur, dici esse ordinata ad proximorum salutem. Tamen in hoc est diuersitas, quæ in idem ferè redit, nam quedam ordinantur immediatè ad propriam sociorum perfectionem, licet mediare etiam referantur ad alios; alia vero proxime & immediate versantur circa proximos ipsos, quanquam illa etiam in bonum ipsorum ministrorum redundant, ut superiori cap. etiam datum est, num. 7. 8. & 10.

*Quibus mediis Societas immediate propriam so-
ciorum perfectionem proceret?*

III.
Media pro
confundenda
vallis.

In priori ordine numerari in primis possunt ea, quæ sunt simpliciter necessaria ad perfectionem effectualem charitatis, sed hæc communia esse debent Christianis omnibus, continenturq; sub observatione præceptorum omnium: & sub illo yfū virtutum tam moralium, quam theologalium, fine quocharitas obseruari non potest, de quibus medijs nihil hic in speciali dicere necesse est. Deinde numerari etiam hic possunt illa media, quæ ad perfectionem Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

charitatis obtinendam omnibus religionib. communia sunt, quæ sunt præcipue actus pertinentes ad tria vota essentialia: & ad internum Dei cultum, per orationes, meditationes, lectiones, & alia religionis opera. Item actus pertinentes ad corporis castigationem, & ad perfectam sui abnegationem, & mundi renunciationem. Omnis enim religio, ut perfecta sit, aliquid peculiare in his omnibus obseruare debet, ex vi sui instituti, præter id quod ex vi præceptorum necessarium est. Hęc autem omnia Societatem perfecta quadam ratione procurare circa fuos subditos manifestum est, nam in primis tria substantialia vota religionis emitit. Et licet in modo vouchendi in aliquibus membris suis aliquid singulare habeat, quatenus illa vota solennia non sunt, tamen infra lib. 3. ostendemus, hoc nihil eorum perfectioni obesse, quia potius multum prodesse posse, quia quantum est ex parte ipsorum voluntum, sunt omnino perpetua, & æqualiter eos obligant: illa vero dependentia, quam semper à Societate habent, eos potius reddere potest, & debet in ipsorum votorum perfecta obseruatione sollicitos.

Aliunde vero ex parte materia exactam perfectionem in huiusmodi votis Societatis profitetur. **IV.** *De perfe-
ctione casti-
tatis in So-
cieta ob-
seruata.*
Licet enim verum sit, votū castitatis ex parte materiali non admittere diuersos gradus, vt S. Bonaventura in expositione regulæ cap. i. circa finem dixit. Propter quod etiam Pater noster B. Ignatius 6. p. *Constitutio.* *cap. i. §. 1. ait.* *Quæ ad votum castitatis pertinent,* interpretatione non indigem, cum constet, quām si per se obseruanda, nempe ritendo Angelicam puritatem imitari, & corporis, & mentis nostræ munditia. In quib. verbis imitatus est sanctos Patres, qui virginitatem profectentes cum Angelis conferre solent, quos superiori tomo retulimus, tractando de voto simplici castitatis. Licet (inquam) hoc verum sit, nihilominus in modo, & perfectione obseruandi castitatem, gradus aliqui distinguuntur, vt videri potest apud Casian. collat. 12. c. 7. Quos omnes, fine dubio, perfectio nostræ institutæ amplectitur, vt ex verbis Beati Ignatij pater manifestè. Possunt etiam (quod ad perfectionem magis necessarium est) distinguiri varia media, quibus & castitas custodiatur, & perfectio eius acquiratur. Et in his mirum in modum abundat, & excellit hoc institutum. Nam huc spectat summa superiorum vigilancia, & inferiorum charitas, ita vt ipsa etiam cogitationes statim manifestare, & communicare moneantur, vt libro 10. cap. 6. magis exponetur. Item hic maximè refertur custodia sensuum, vitare otium, cauere colloquia sominaria, nisi cum magna circumspectione, necessitate, vel utilitate, sacramentorum penitentie, & Eucharistie frequens vñs, ac deniq; moderatio vñctus, ac vñctus, cum alijs qñz ad asperitatē corporis pertinent, iuxta vniuersitatem proportionatam mensuram, vt inferius c. 9. fuisse exponemus: ibi quæ faciemus nonnullis obiectiōibus, quæ in hac parte nobis fieri solent. Solū adierto inter hæc *Notatio con-*
tra accusa-
lia, alia magis externa, & corporalia. Vnde argui so-
let à suis detractoribus Societas, quod in prioribus tem nimi-
rigorosior, quām par sit, in posterioribus lenior est. *rigeris in*
se videatur. Debūs autem aduertere, finem So-
cietatis vtrumque postulare, & non esse nimirum; *quibusdam;*
quod & fini perfectè conseq[ue]ndo moraliter nece-
sari est, & in se aliunde non habet excessum ali-
cui virtuti repugnantem. Hæc autem in præfenti
ita esse, & per se credendum est, non solū proper
authoritatem Pontificum, sed etiam proper diu-
nturnam experientiam & vñsum plurium virorum,
qui & in vita, & in doctrina irreprehensibilis fuerunt, & in particulari melius ratione ostendimus.

In votis paupertatis, & obedientia possunt ex

Hh 3 parte

Ds. perfec-
tione pau-
pertatis So-
cietas.

Parte materia esse gradus, in quibus non omnes religiones pares sunt, Societas vero nihil perfectio nis in hac parte defit. Primum enim circa materiam paupertatis consideratur abrenuncia propriatis, & incapacitatis dominij in particulari, quem gradum paupertatis amplectitur Societas in omnibus membris suis, sibi (vt se dicam) ultimata vnitatis. Quod autem hoc ad tempus differat in Scholasticis, non minuit totius religionis perfectionem, vt se notum est: neq; etiam perfectionem ipsorum Scholarium, vt ex dicendis constabit. Secundò pertinet ad materiam paupertatis carentia proprietatis, & dominij etiam in communi, de qua religio Minorum mirum in modum, ac meritio gloriorum: illam enim *arbitriam paupertatem* vocavit Gregor. I.X. in cap. *nimirum prava*. de excelsibus pralat. vbi non solum Minoribus, sed etiam Prædicatoribus illam attribuit, quia iuxta primariam institutionem, verique eam obseruare tenebantur, vt tomo præcedenti, disputando de religionib; mendicantium dictum est: de facto tamen ex religionib; monachorum mendicantium, sola religio S. Francisci in viuferum hanc paupertatem profitetur, vt colligitur ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de regulari. Hoc autem paupertatem genus etiam Societas amplectitur in sua parte præcipua, ad quam reliqua ordinantur, scil. in Societate professa, vt costat ex bullis confirmationis Pauli III. Iulij III. & Greg. XIII. & ex 6.p. Constitutionum c. 2.

VI.
Quadam no-
randa que
maxime ar-
bam Socie-
tatis pauper-
tatem ac-
commodant.
Primum.

In quo notari possunt aliqua singularia, & propria huius religionis, quæ perfectio nem huius paupertatis augent. Primum quod ad maiorem eius firmitatem, & stabilitatem, non contentus B. Ignatius directo (vt sic dicam) voto seruandi hanc paupertatem, voluit professis etiam fieri aliud votum non permittendi, quantum in ipsis esset, murationem fieri in Societate, in his quæ spectant ad paupertatis materiam, nisi per talen mutationem ipsa paupertas magis efficeret restringenda, cuius voti obligationem postea lib. 6. cap. 6. expendens. Secundo non satis fuit eidem P. N. prohibere, ne domus professæ redditus habeant, sed etiam vetuit, ne Ecclesijs, Sacrificijs, aut fabrica applicari possent, aut villa alia ratione haberi, ita vt penes Societatem sit eorum dispensatio. Vnde nec anniversaria, nec capellianas habere possunt, quod Minoribus prohibutum non est: quod etiam uberioris infra lib. 4. cap. 4. declarabitur. Nec minuit hanc perfectionem, quod haec paupertas in communione in collegijs, & domibus probationum non seruatur, tum quia spiritus, & perfectio totius religionis ex primaria eius parte; & ex fine, quod tendit consideranda est; tum etiam, quia domus professæ, nullo modo iuuari possunt prouentibus Collegiorum, aut domorum probationis: & non tantum professæ, sed omnes etiam coadiutores eorum tam spirituales, quam temporales cum ipsis degentes candem paupertatem seruare debent, vt citato ca. 9. dicitur in n. 3. reliqui vero omnes, cum ad hunc perfectionis statum tendant, eodem paupertatis spiritu nutriti debent. Tum denique, quia si in collegijs aliquid de hoc rigore remittitur, est propter altiorem finem, & rationem moraliter necessariam; id eoque simpliciter non diminuit perfectionem paupertatis, quod non propter se, sed propter aliud appetenda est. Tertiò potest in paupertate considerari actualis vclus eius: & in hoc multa ponderari possunt in hoc instituto, quæ materiam huius voti magnopere amplificant, quæ est non posse admittere stipendum, vel eleemosynam villa, per quam actio aliqua, vel officiu, quod circa proximum exercetur, compensari videatur. Itē non posse aliquid in particulari recipere ad proprium vsum, sed in omnibus, quæ ad vietū, & vestimenta pertinent, ab his quæ in communi distribuuntur

pendere; ac propterea, nihil huiusmodi in particuliari posse recipere, aut in proprijs cellis seruare, non solum, quia sine licentia Superioris hoc fieri non potest, quod ferè alijs religionibus commune est, sed etiam, quia talis licentia iuxta communem, & constantem vsum, & obseruantiam huius religionis, vel nunquam, vel rari sime petenda est, aut offerenda. Quocirca si omnia sincerè confiderentur, exactè obseruatur illud Pauli, *Habentes alim. & quibus tegamus, h. consentimus*. Nam licet in harum rerum vsum non serueretur maxima asperitas (que pars est non mediocris paupertatis) tamen iuxta intentum seruatur maxima moderatio, & quod caput est, huius vsum mensura, vel communis est, vel tota penderit ex alterius, scil. moderatoris, voluntate: & in his duobus consistit formalis perfectio huius vsum paupertatis, vt ex Bafili sermon. i.e. infinit. monach. & ex regul. 4. ex fusili disputatis, & ex alijs facilè intelligi licet. Atq; haec nunc sufficiunt dehoc medio paupertatis artigisse.

De obedientia, aliquæ in precedenti capitulo tractantur, quæ pro summaria enarratione, quam Dñs nunc facimus, possent sufficere, cùmlibet a cap. 12. ex professo disputata res sit. Non tamen omittam aduertere S. Bonaventuram in expositione regulæ cap. 2. iudicasse religionem suam cateras in obedientia superare, eo quod alia limitate obedientiam prorimit secundum regulam. Minoros autem indefinire in omnibus, que mala non sum: Sic enim B. Franciscus in cap. 10. sua regulæ inquit: *principio est, vt obedienti vnius ministeris in omnibus, que promiserunt Domino seruare, & non sunt contraria ame, & regula nostra*. Quod etiam sensit D. Bernardus in 3.p. operum sermon. de obedientia artic. 3. ad 1. argumentum, & author conformitatum p. 1. trahit. 2. & latitudine Corduba in expositione regulæ circa d. c. 10. q. 2. Idem de religione sua assertur Dionysius Cartusius de prof. monast. artic. 2. vbi docet Cartusianum religionem in obedientia ceteras omnes superare, quia absolute, & non solum secundum regulam obedientiam prohetetur. Ego vero à comparationibus abstinenus, solum assero etiam illam perfectionem, quæ ex amplitudine materia in obedientia voto reperi potest, in Societate numeris, & in ipso instituto à fundatore Ignatio formaliter exprimi. Nam in 3.p. Condit. cap. 1. §. 23. obedientia seruanda dicitur in omnibus rebus, vbi peccatum non cernitur, & 6.p. ca. 1. §. 1. in omnibus rebus dicitur, ad quas potest obedientia cum charitate extenderet: & declaratur huiusmodi esse omnes, in quib. nullum manifestum est peccatum. Et ut perfectiori voluntate tota haec materia suscipiantur, non in ea tantum generalitate ponitur, sed explicatur illis verbis, luce disputationis, & secundum suauitatem repugnante iubatur. Modus etiam perfectissimus ponitur, dum dicitur. Non solum in exortatione exhortatio promptè fortior, & cum humilitate debita, suauitatem, & murmurationibus obedientiam: veram etiam conuentum interioris resignacionem, & veram abnegacionem propria voluntatis, & iudicis habere, &c. Praeterea iuxta varias constitutions eiusdem instituti, & proprium huius religionis spiritum, & obseruantiam, est in hac religione maxima subordinatio inferiorum ad Superioris, & dependentia ab illis etiam in minimis, seruata proportione. In primis in eoto corpore respectu Generalis Prepositi, in quo maxima est potestas, & eius immediator influxus, sehuberatio, quæ in villa religione inteneratur, vt lib. 10. c. 4. constabit. Deinde in singulis personis cuiuscumque qualitatibus, dignitatibus, aut antiquitatis finit, respectu propinquorum superiorum. His accedit speciale votum obedientiaz, quod fit Summo Pontifici, de quo, & de eius speciali obligatione, & perfectione infra lib. 6. c. 4. dicemus.

Præter

Quibus mediis Societas salutem proximorum
procuret.

VIII. Præter hæc quæ sunt veluti fundamenta religio-
nis, sunt quamplura alia media ad propriam perfe-
ctionem sociorum ordinata, quæ nunc summatum
ad duo capita reuocamus, quæ postea lib. 8. fuisus
expendemus. Vnum est eorum, quæ pertinent ad
internam animi deuotionem, & puritatem asequen-
dam, quæ sunt præcipue, quæ ordinantur ad fami-
liaritatem, & vnionem cum Deo consequandam, &
ita ex eis pender fons, & origo totius spiritualis in-
crementi, in quo ipsa perfectio substantialiter con-
sistit. Ad hunc ergo ordinem spectat quotidiana le-
ctio, & meditationis, oratio, & contemplatio. Item
quotidiana, vel potius bis in die repetita confiden-
tiae examinatio, cum frequenti, & valde circumspe-
cto confessionis vñtu, iuxta ea, quæ traduntur in ex-
amine c. 4. §. 25. & 3. p. Confit. c. 1. §. 11. Atque ad hunc
finem ordinatur accurata institutio de rebus spiri-
tualibus, & frequens de his rebus consultatio, &
propria conscientiae communicatio, tam cum su-
perioribus, quam cum aliis Præfètis, quibus hac
cura demandata est. Præterea ad eundem finem iuu-
antur proprio, ac peculiari exercitorum spiritualium
vñtu, quo non solum in ipso ingressu, sed perpe-
tuo per singulos annos, vel lib. illo 8. cap. 1. in fine ad-
ducemus, excentur. Denique frequentes exhorta-
tiones spirituales, & familiaria de rebus diuinis col-
loquia, quæ iuxta sui instituti rationem inter socios
esse debent, ad eundem finem ordinantur.

Aliud caput continet media omnia, quæ ad verā
fui abnegationem, & affectus mortificationem ad-
hibentur. Nam statim in principio, in ipso examine
admonentur, mundo, ac proprio amori mortuos,
foli Christo Domino iuuere debere, & hanc abne-
gationem, & continuam in rebus omnibus mortifi-
cationem quoad fieri posuit, esse ab eis quærēdam.
Et 3. p. Constit. cap. 1. magnopere conferre dicuntur,
vt ea munera obeant, in quib[us] maxime humiliū, &
charitas exerceant. Item ut diligentissimè curent portas
suum sensum custodire. Maximè vero curat
Societas, & honorum, ac dignitatum ambitionis viâ
præcludere, & ideo profecti Societatis peculiari vo-
to obligantur extra Societatem eas non acceptare,
nisi in conscientia ab eo qui potest obligant, in
tra Societatem verò nec directè, nec indirectè eas
procurare, vel lib. 6. & c. 7. tractabitur. Et ob eandem
causam ad collēdam omnem occasionem, superio-
rum electiones, praterquam solius Generalis (hæc
enim vitari non potuit) sublatæ sunt, sed eorum di-
stributio ipsi Generali est commissa, de quo in lib.
10. agendum. Denique ex hac renunciatione, & pro-
pria abnegatione mira sequitur pax, & animorum
vnio, ac fraterna charitas, quam totis viribus inter
suos procurat Societas, & in ea magnam partē suæ
perfectionis ponit, unde P. N. Ignatius in proemio
Constitutionum hoc constituit totam vim, & ef-
ficaciam suarum legum, seu constitutionum, & id-
eo 3. p. c. 1. §. 21. illa duo simul coniungit dicens. *De
in crebro tractantes, quæ ad fui abnegationem, & in virtutibus
sp. effectam, & omnimodam perfectionem attingent, ad ea
semu em exhortando, & præcepte vniuersitatem, & charita-
tem fraternalm.* Et statim §. 22. humilitatem, & chari-
tatem iterum coniungit; et ibidem, & aliis locis
varia media ad hanc animorum pacem, & vni-
onem tradit, quæ Societas diligenter obseruat, quæ
ex discursu huius operis latius confabunt, nunc e-
nim ad compendiosam instituti propositio-
nem quam hic intendimus, hæc, quo-
ad hanc partem sufficiunt.

X. Superest dicendum de alio ordine mediorum,
quæ circa proximum directè versantur, vel ad illū *De mediis
proximè referuntur, quæ varia sunt, & multiplicita.
positiu, ac
firmatuer
spiritualib.*
Partim enim in actione consistunt, partim in pri-
uatione, partim verò in ipsomet modo, seu dispo-
sitione totius Societatis, & rationis viuendi illius.
Nam imprimis ex illo fine iuuandi proximos ortum
est, vt hæc religio, & habitu, & munere clericorum
instituta sit, vt in ca. 5. declarabimus. Unde hoc po-
test constitui tanquam primum medium, scilicet
assumptio status clericalis, quo possint proximi ins-
ervire, & consequenter omnis dispositio, quæ ad
alem statum digni assumendum necessaria est, ma-
ximè in his hominibus qui perfectionis viam pro-
ficiuntur. Secundo inter hæc media numerada sunt
omnia ministeria sacra, quæ ad purgandos, illuminan-
dos, & perficiendos alios utilia sunt, inter quæ
primarium locum tenet sacramentorum admini-
stratio, præsentim confessionis, & Eucharistie, quæ
huius instituti maximè propria est, vt ex bullis Pau-
li III. & Iulij III. & Greg. XIII. & ex forma instituti,
quæ in eis resursum, & ex omnibus constitutionibus satis notum est. Et huc etiam spectat sacrificium
suis Ecclesiam iuuare pro conuerione infidelium,
correctione hæreticorum, & fructu, ac profectu i-
psorum fidelium ea frequenter offerendo. Tertiù
principaliter etiam ad hoc genus mediorum spe-
ciat quocunque ministerium verbi Dei, quod variis modis, & magna ex parte, propriis, in hac reli-
gione exercetur. Primò per publicas conciones, vel
lectio[n]es sacras ad populum: secundò rudimenta
fidei pueris, & ruderibus hominibus tradendo,
qua occasione ad communis vulgi utilitatem diuinum
verbum non tantum in Ecclesiis, sed etiam in
viciis, & plateis publicè disseminant. Tertiù priuatis
colloquiis & sanctis conuersationibus proximos
iuando, nunc corum virtutia fratrene corrigo[n]do,
nunc ad virtutum opera, & sacramentorum fre-
quentiam eos exhortando, nunc verò etiam in o-
peribus perfectionis eos instruendo, vel excitando.
Quarto his adiungitur spiritualium exercitorum
communicatio, & vñus, quo homines, & vitam in
melius mutare, & se ipsos cognoscere incipiunt, &
de rebus aeternis serio cogitare, ac negotiorum pro-
prie salutis cum Deo tractare, & ab ipso postulare,
addiscere. Quintò annumerari possunt congrega-
tiones cuiuscunque status virorum sub regimine
Societatis creatae, ac Pontificum indultis munite, vbi
plerique modis familiarius ad aeternam salu-
tem promouentur. Sextò, huc etiam spectat tem-
pore mortis iuuare proximos ad pie, sanctorumque mor-
ientium. Atque hæc ferè media sunt, quæ circa fi-
deles ipsos exercentur, quæque lib. 9. sigillatum tra-
didentur. Septimò hic adiungi possunt omnia illa,
quæ ad conuersationem infidelium quorunque
in Societate assumuntur, sive inter Gentiles, sive
inter hæreticos. Quo præcipue spectat quartum so-
lennem votum obedienti Summo Pontifici in mis-
sionibus, etiam difficillimis, & ad quascunque or-
bis partes, etiam remotissimas, & inter barbaras
nationes, etiam sine viatico peregrinando ex cle-
mosynis si necesse sit, nullum aliud emolumenatum,
nisi salutem animarum inde expectando.

Pot hæc media, quæ propinquissima sunt, & ma-
ximè spiritualia, adiunguntur illa, quæ præparant
socios ad huiusmodi actiones erga proximos. Et
quoniam hæc præparatio in duobus consistit, in vi-
ta scilicet, & doctrina, iuxta illud Pauli i. ad Timot. q[uo]d
4. atque ad tibi; & d. Anna, & illa quæ ad vitam perti-
nent, eadem sunt cu[m] his, quæ ad propriam perfectio-
nem.

nem ordinantur, solum hic supersunt ea, quæ ad studia literarum, & doctrinam comparandam, vel tradendam affumuntur. Nam cum studia literarū per se, non videantur quicquam referre ad spiritualē animē, & charitatis perfectionē; nam potius suūtia ueritas, charitas autem adficat, ut ait Paul. i. ad Corinth. 8. ideo aliquibus visum est statui religioso non conuenire, cum hic status ad perfectionē charitatis ordinetur. Contra quos scriptit D. Tho. art. 5. q. 188. 2. 2. Vbi inquirit an sit instituta aliqua religio ad studendum? Et respondet studium literarum omnibus religionibus etiam puram contemplationem profidentibus esse vtile; religioni vero, quæ ad salutem proximorum procurandam ordinatur, esse necessarium, iuxta illud ad Titum 1. Ampliè tamen eum, qui secundum doctrinam est, fidem sermonem, ut potens si exhortari in doctrina tua, & eos qui contradicunt arguire. Cum ergo ostenditum sit, Societatem principiaiter ordinari ad proximos iuuandos, recte concludit studia literarum esse illi maximè necessaria. Quod etiam docuit P. N. B. Ignatius in 4. p. Confit. à principio, & per totam illam mirabilē prouidentia, & prudentia omnia disponit, quæ ad hæc media literarum pertinent. Ex quibus quedam pertinent ad disciplinam literariam, ut sic dicamus, alia vero ad doctrinam. Nam prius necessarium est, eos qui futuri sunt Societatis operari, literis addiscendis vacare; quia rari vel nulli sunt, qui sufficiēter instruti, & docti à principio recipientur; neceſſe est ergo ut in ipsa religione, per quod non impeditur perfectionis propria progressus, cum actio illa ex se valde honesta sit, & ex obedientia sumpta, & desiderio iuuandi proximos, opus sit insignis charitatis scientia autem, quæ hoc modo acquiritur, non inflat, sed cum charitate adficat, & concurrit. Vide in to. de cordiam parit, ut recte D. Thom. dixit dicto art. 5. Conjur. dif. ad 2. & latius declarata opusc. 19. cap. 11. Quæ vero studia religiosos deceant, non est hoc loco ex professo declarandum, sed sufficit dicere, per se quidem ac directè studia sacrarum literarum ad eos pertinere, ut docuit D. Hieronym. epist. 4. ad Rusticum, sub illis tamen comprehendit viuēsam theologiam doctrinam, & Sanctorum Patrum, Pontificum, ac Conciliorum decreta, ac sententias; nam in his tota sacra doctrina, vel explicatur, vel contrinetur. Secundariò vero, seu ministerialiter etiam philosophica doctrina, & humaniores literas religiosis necessarias sunt, his præsertim qui cum hereticis sunt dimicant, parati, ac dispositi esse debent ad doctrinam hanc differendam per viuēsum orbem. Quam vero exacte, sapienter, & moderatè hæc omnia in Societate ordinantur, postea toto lib. 5. in particulari videbimus. Post disciplinam recte subsequitur doctrina, cum hic sit finis eiusvnde in hoc etiam genere actionis nihil Societas omittit, quod quoquo modo iuare proximum possit. Nam (ut omittamus prædicacionem verbi Dei, quæ magis ad affectum, quam ad intellectum ordinatur, & ideo superiorius. num. præced. de illa dictum est) occupatur Societas in docendis proximis, primò in Scholis legendis publicis, Scripturam sacram, & theologiam Scholasticam, quod munus meritò à religiosis usurpari, latè defendit D. Thom. opusc. 29. cap. 2. Deinde casus etiam conscientiae docendo, & ubi necesse est, controverbias etiam fidei agitando. Hinc vterius ad liberales quoque artes docendas descendit, neque in histantum fit, sed linguarum etiam peritiam, imò & ipsius Latinæ lingue prima rudimenta tradit, nam per hæc initia, ad maiora perueniendum existimat, nec parua reputat, sine quibus magna non constant. Denique, tam per priuata consilia, quam per generalem doctrinam, quæ verbo, quæ libris editis traditam, omnes omnibus modis iuare studeat, nihil a-

liud (in hoc enim harum actionum perfectiō posita est) quam eorum qui docentur bonum intendendo, & maiorem Dei gloriam inde sperando, vel in suis Constitutionibus B. P. N. Ignatius frequenter repetiuit.

Ex vero sequitur diueritas graduum, & personarum, quæ in toto corpore Societatis cernuntur, & inter media ordinata ad salutem merito numerari potest, nam ex hoc fine, & ex actionibus, ac mysteriis proximè numeratis orta est. Ut enim nouitios omittamus, qui omnibus religiosis communis sunt, quamvis in Societate aliquid speciale habeant infra lib. 2. cap. 5. explicandum; post sufficientem probationem, & moralem, ac spiritualem instrucionem admittuntur nouitii ad primum Societatis gradum qui Scholarium approbatum appellatur, in quo membra Societatis verè efficiuntur, ei que per tria substantialia vota religiosis incorporeantur. Quia vero tunc regulariter, ac per se logudo, nec ad statum clericalem, nec ad sacra ministria erga proximos exercenda sufficientia habent, aut preparata sunt, proximè in hunc finem admittuntur, ut ad eum statum, & ad alias actiones per studia literarum, & virtutum progrœsum disponantur, & ideo nec per vota propria clericorum, neque etiam per solemnia, & omnino absoluta ex parte Societatis admittuntur. Nam quo finis, & actiones propria Societatis perfectiores sunt, eo magis probati, & perfecti esse debent, qui ad eas simpliciter, ac solemniter admittuntur. Ita ergo primus gradus membrorum Societatis, in quo Scholarii approbati existunt, constituitur. Postquam vero huicmodi Scholastici, & sufficienter probati, & in literis instruti sunt, & per sufficientem experientiam apud, & idonei inueniuntur ad exercenda ministeria circa proximos suprà declarata, & præsertim ad eas missiones, ad quas pro salute animarum à Pontifice gemitte possunt: iam eunc presbyteri ordinati in ultimum gradum per veram professionem ad quatuor vota solemnia, quibus alia simplicia adiuncta sunt, lib. 6. à cap. 6. videbimus, à Societate admittuntur. Quoniam vero prædicta Societatis ministeria multa dona, & natura, & gratia requirunt, quæ nō in omnibus, sed fortasse in paucis inveniuntur; ad eo necesse fuit aliquos etiam sacerdotes post studia literarum, & sufficientes de illis experimentum insciat intimus, quam scholares ipsos admittit, ut iuxta suum captum in spiritualibus ministeriis pro graduibus iuare possint, qui propterea Coadiutori pontificales appellantur, qui quartum votum obediendi Pontifici in missionibus non emitunt, quia nō disponuntur habere sufficientiam ad omnia ministeria, quæ ex vi illius voti comprehenduntur. Neque etiam regulariter faciunt solemnia professionem, ut debitus ordo, & subordinatio melius conservetur, & propter alias graues causas in lib. 7. c. 1. tractandas. Dixi autem regulariter, quia interduum admittuntur aliqui ad professionem cum tribus tantum votis solemibus, & substantialibus religiosis statui; quod tamen non sit, ut dicemus ibidem, nisi per modum dispensationis, propter speciales rationes, & graues causas occurrences. Tandem, quia ut in familiis dicitur Actor. 6. aquum non est derelinquere, utramque etiam solemnia operari Societatis, vel qui studiis vacaturi erant, non poterant simul sine magno impedimento corporalia ministeria sustinere, ideo necessarium fuit gradum alium in ea instituere, ad quem illi, qui oportuit esse veros religiosos, & per substantialia vota Societati coniunctos, ut cum maiori decentia, religione, & charitate talia ministeria faciat. Horum autem religiosorum statui, ac muneri, nō erasportionatum quartum illud votum obediendi Pó-

tifici; quia ministeria, ad quae ordinantur illæ missiones, ad tales personas non pertinent; admittentur ergo ad tria vota non solemnia, sed simplicia, sicut de coadiutoribus spiritualibus, & scholasticis approbatissimis dictum est. De quibus omnibus gradibus inferius sigillatim est dicendum, à lib. 3. vñque ad 6. Nunc enim solum propositi sunt, ut generalis quædam notitia totius Societatis habeatur; & quia tota hac structura, & fabrica ad predictum finem ordinata est, illique valde proportionata existit, ac propterea a summis Pontificibus, præsertim a Gregor. XIII. in constitutione, *Ajacente Domino probata*, & laudata est.

XIII.
Demand
magistris
ad eandem
causam pre-
sumit
taceo laudato sit,
Vt imo quoniam in numer. 10. diximus, haec me-
dia non tantum positiva, sed etiam priuatiua esse,
& priora infinita sunt, oportet posteriora breui-
ter recensere. In hoc igitur ordine in primis pono,
non habere vsum chorii, quanquam enim hac actio
valde religiosa sit, & ideo ab aliis religionibus ob-
seruata, tamen quia nimium religiosos Societatis
impedit, vel ab studiis dum eis vacant, vel ab
actionibus, & ministeriis circa proximum, ad qua
post studia definiendis sunt, & praefertim, quia pa-
rati esse debent ad varias missiones, & ad disci-
rendum per vniuersitatem orbem; ideo Pater noster
Ignatius Societatem voluit esse hac occupatione
liberam. Et quamuis id multi in Societate nota-
uerint, ac reprehenderint, in cap. 8. ostendemus il-
los nulla ratione sufficienti motos esse, sed hoc po-
tius fuisse, & Patrum sententiis, & rationi etiam
valde consentaneum. Et ad hoc medium reuocan-
tur omnes similes actiones, à quibus Societas, etiam
ex Pontificum autoritate eximitur, vt sunt pro-
cessiones publicae, & similes, quæ cum cantu, &
choro coniuncte sunt. Aliud medium priuatiuum
numerari potest, abstinere a suscipienda cura mo-
nialium, vt lib. 9. cap. 8. numer. 15. iterum dicemus,
quamvis enim huius rei plures aliae rationes reddi
possint, hanc tamen eximisse esse præcipuum, quia
iudicatum est à B. Ignatio in p. 6. Constat. cap. 3. §. 5.
ita expedire, vt loci expeditiores effant ad finem
illum, quem præcipue intendunt. Potest etiam in-
ter hæc media ponit, non accepisse singularem habi-
tum, sed communem clericorum honestè viuen-
tium, iuxta morem regionis, in qua socij versan-
tur; nam hoc etiam ad hunc finem ordinatum est,
vt facilior pateret aditus ad omnes proximos, sive
hereticos, sive fideles, &c. Et eadem ratione posset
hic numerari communis, & vulgaris victus, & mo-
deratio à nimia vita austerritate in his, que ad cor-
pus perirent, quorum ratio in progressu huius li-
bri copiosius expendenda est, & ideo de his mediis
hac deliberaſſe sufficiat.

C A P V T IV.

*Vtrum Societas religio conuenienter instituta, &
approbata fuerit.*

I.
Prae causam
finali Socie-
tatis agendum
distributi
vissim.
H Aetenus ferè nomen solum Societatis, & quid
eo nomine significetur, à nobis explicatum est,
ostendimusque Societati E S V nomine significari
quandam religiosorum hominum congregatio-
nem, ad finem salutis animarum, cum talibus me-
diis, talique viuendi ratione institutam: nunc ex
eodem fine, & mediis distinctius declarandum est,
quid, & qualis sit hac religio. Quoniam verò que-
stio quid est, supponit questionem an est, prius de
hac questione aliquid dicere oportet, nisi reli-
gionem hanc dari in Ecclesia satis iam per se effet
notum: solum ergo superest, vt de origine & insi-
tutione eius, atque adeo de illius approbatione di-
camus, atque ita fieri, vt post causam finalem es-
ciētes causas huius religionis declaremus. Tres au-

369

tem cause in ea fundanda considerari possunt, scilicet, prima, & principialis, quæ est Deus, proxima, & ministerialis, quæ fuit priuatus homo, quem Deus ad hoc mirabile opus excogitandum illuminauit, & exequendum impulit, & animauit. Tertia est Apostolica fides, quæ Dei nomine, ut vicem Christi gerens in terris, religionem hanc sua autoritate suscepit, & confirmauit, & de singulis pauca dicenda sunt.

De institutore Societatis, eiusque institutionis conuenientia.

ii

Vt ergo à notioribus nobis incipiamus; perspe-
ctuū est omnibus, religionem hanc institutam esse
ab Ignatio Loyola, de cuius sanctitate, doctrina, &
nobilitate hic non dicam, quia ea magis ad historiā,
quam ad disputationem Scholasticam pertinent,
satisq[ue] eruditæ, ac copiosè descripta sunt à familiari
eius filio, & grauique Patre nostro Petro de Ribade-
neira, & postea à Petro Mapheo, ac nouissime à Pa-
tre Nicolao Orlandino i. p. historio Societatis, ut in
eodetur: *vtrum sit omne verbum.* Nobis ergo suffi-
ciant nunc testimonia, quæ Pontifices Summi, non
solum de Ignatij, sed etiam de sociorum eius pater-
te, & doctrina, & de irreprehensibili vita, nobis re-
liquerunt. Nam Paulus III. in prima bullâ confirma-
tionis instituti de Ignatio, & focusis ita loquitur: *In*
theologum studiis per plures annos extraxit Spiritus sanctio-
*(ut creditur) pie efflatu[m] amadum, & diversis mundi regioni-*Pontificium*
bus discedens in viam conuenire, & socij ita dedicari
hunc scoliscollecebris, eorum vitam perpes. ad D.N. Iesu Christi,
atque nostro, & aliorum successorum nostrorum Rama-
torum Pontificis serioso dedicant, & iam quā plurimā
annis audabiliter in via Domini se exercuerūt, &c. Quæ
iterum repetit in initio bullæ secunda ampliatio-
nis predicit confirmationis, & inferius subdit. Nos
igitur ad eorundem Ignatij Proprietati, & sociorum patrum vi-
tam, & honorum operum exemplum attendentes, eorum piis
*desideriis annuentes, &c. Et in bullâ 3. in qua varias fac-
ultates concedit, Attendentes (inquit) *ad fructus vbe-*
ris, sive in domo Domini, hacten produxit, & produ. erat
non definita, vestra religione, integrata, libertate, doctrina,
morbis, & experientia plurimum in Domino confidenter;
vobis, &c. Similia leguntur in bullâ Iulij III. de con-
*fimatione eiusdem instituti, & in fine eius specia-
liter addit Pontifex. Confidantes, nihil, quia prius*
sicutcumque non sit, in sancta Societate, inquit quæ audibili-
bus instituta, ac exemplari Ignatij, & aliorum sociorum vi-
ta, & moribus reperi, &c. Vbi expendo idem testimonium
terrena Pontificis de sanctitate vite Ignatij,
& sociorum, ac de ipso instituto, quod sua authori-
tate approbabatur. Quæ testimonia sequentes Pon-
tifices etiam post felicem B. Ignatij mortem sa-
pienter comprobarunt, vt ex ceteris bullis constat,
*& specialiter Greg. XIII. in bullâ, *Quanto fructuose****

Vt verò rationem huius institutionis diuinam
potius, quam humanam aperiamus, operæ p̄sum
erit annotare tēpus, in quo hac religio orta est. Na-
tus est enim Ignatius anno Domini 1491. & post a-
liquot annos atatis, à corporalis militie exerci-
tatione, ad spiritualem mirabiliter vocatus est, in qua diu, ad diligenter se exerxit, & alios exem-
plu suo, & familiari sermone ad idem vita gen-
nus sibi adiunxit, & post multos labores pro ani-
marum salute suscep̄tos tandem anno 1538. Romæ
cum sociis suis de fundanda Societate delibera-
tur.

& sequenti anno 1532. confirmationem religionis sua à Paulo III. Pontifice Summo postulauit, & post vnius anni accuratam examinationem, nimirum 1540. approbationem obtinuit; ac proinde dicere possumus religionem hanc illo anno incepisse; quamquam tunc non simpliciter, & tanquam perpetuò duratura approbata videatur, quia solum est data Societati facultas recipiendi usque ad sexaginta socios; post tres verò annos idem Pontifex Paulus III. absolvit, & fine villa restrictione illam confirmavit. Est autem meritò à multis sapientibus, ac prudentibus viris obseruatū, hoc eodem tempore natum fuisse in Germania Martinum Lutherum anno scilicet 1483. osto nimirum annis ante Ignatium; & anno 1521. publicum bellum contra Romanam Ecclesiam excitasse, innumeras hæreses disseminando, & præsertim eas, quæ libertatem carnis concedere, & subiectiōnē, ac obedientiā Summi Pontificis destruere posse viderentur, quibus mediis innumerous habuit sua blasphemias, & iniquitatis sectatores, & ministros. Hoc autem ipso tempore, quo videbatur fides in tot provinciis catholicis, & Ecclesiæ subiectis labefactari, ac deficerē, non sine magna Dei prouidentia cœpit aperiri ostium, ac via, qua posset eadem vera fides, & Christi nomen ad innumerous gentium nationes deferri, in quibus antea auditum non fuerat. In India, scilicet Orientali, & Occidentalī, & in multis regnis, & insulis, quæ paulo ante prædicta tempora pietate, diligentia, & industria Catholicorum Regū Hispanie, ac Lusitanie explorata sunt. Hoc ergo eodē tempore excitauit Deus Ignatium, qui Societatem ad profectum animatum in vita, & doctrinam Christianam & ad fidem propagationem, & defensionem (ut dicitur in bullis Pontificis, præsertim Gregor. XIII. Quanto fructuofus) erigeret. Defensio enim fidei contra hereticos fit propagatio inter Gentiles, & Paganos: profetus autem vita inter ipsos fideles, & catholicos. Convenientissimè ergo instituta est ad hunc finem hæc religio eo tempore, quo & defensio fidei erat Ecclesiæ maximè necessaria, & propagatio valde opportuna, & instauratio, ac perfeccio morum utilissima.

Spiritum sanctum fuisse principalem authorem huius religionis.

IV.
Sicutius
testimonio
Ignatii.

Probatur
auctoritate
Pontificis.

Atquē hinc (ut ad primam, & principalem causam huius religionis ascendumus) colligere licet, non fuisse hoc humanum inuentum, nec B. Ignatium solo suo humano ingenio, aut virtute, tantum negotium inchoasse, sed Spiritum sanctū fuisse principalem huius religionis auctorem. Ita profeterunt idem Ignatius in principio suarum constitutionum dicens, *Summa sapientiam, ac bonitatem Dei Creatore nostris est, quæ conservatur ejus gubernatura, atque promotora in suo sancto seruicio hanc minimam Societatem Iesu, ut eam dignata est inchoare.* Quid sane non aliter fecit diuina sapientia, quam Ignatium speciali instinctu suo illuminando, & ad tantum opus excitando, & mouendo. Quod plane senserunt Pontifices Summi: Paulus namque III. in bullis suis de Ignatio, & sociis semper dicit, *Spiritus sancto (ut creditur) afflatus.* Iulius autem III. simpliciter dixit, *Spiritus sancto afflatus, omissa particula ut credimus, quam non existimo casu excidisse, sed quod dubitationem, vel formidinem indicare, consulto ablatam fuisse;* nam diurna experientia, & vberes fructus simil cum approbatione predecessoris sui, omnem formidandi rationem, si qua erat, auferre poterat. Atque eadem forrasse ratione Gregor. XIII. in bullas, *Quanto fructuofus, absolute dixit, Ad quem finem Spiritus sanctus, qui bona memoria Ignatium Loyolam ipsius Societatis institutorem, e-*

iusque socios excitant, media etiam præclaras, maxime que opportuna huius fiducia ministerio tribuit, aique conformatum. Et paulo inferius. *Quapropter Societatis cor-pus idem Ignatius divino instituto ita duxit disponendum,* &c.

Sunt præterea conjectura & ratiōnes multæ, quæ veritatem hanc moraliter certam possunt efficiere. Prima est illa, quæ proximè infinita est ex. & ostendit, ne Societatis, & mediis, quæ ad illum consequendū profiterit, adiuncta opportunitate temporis in qua orta est. Pertinet enim ad speciem Dei prouidentiam, qua suam Ecclesiam regit, & protegit, & insurgentibus contra illam nouis hostibus, nouos etiam milites præparare, qui eam defendant, & ministros etiam Euangelij prouidere, quorum opera illud tandem vaticinum impletur; *Fieri unum eule, & vnu pafor,* Ioan. 10. Sicque experientia compertum est; insurge enim contra Ecclesiam Ario, Deus contra illum Athanatum excitauit; contra Nestorium Cyrillum, contra Pelagium Augustum. Et qui historiam Ordinis Predicatorum scribunt, adiungunt eo tempore Deum sacram illam religionem per S. Dominicum instituisse, quando Albigenes, & alij heretici Ecclesiæ pacem perturbare inciperint. Videmus autem religionem hanc eo tempore fuisse exortam, quo Lutherus bellum contra Ecclesiam excitauit, & direxisse, ac singulari quodam modo esse illi contrariantur: Lutherus enim non solum apostolata fuit, sed etiam religiosos omnes, vt apostolaret, & fidèles omnes viam perfectionis, vt contemcerent, persuadere conatus est; Ignatius autem non solum ipse religiosissimus fuit, sed socios etiam ad proprium, & valde religiosum institutum sibi adiunxit, & per eos, ac successores corum, non idem catholicam modo, sed sacras etiam religiones pro viribus defendere, easque quantum in se est propagare, & augere omnes fideles ad viam perfectionis excitando, conatus est. Lutheri lapsus inde primum incepit, quod contra Romanam Sedem immortale odium concepit, vnde & ab illius obediencia discessit, & quos potuit avertit. Ignatii vero cogitationes omnesque suos Sedis Apostolice feruuntur consecrare, & novo vinculo voti solennis obediētia coniungeret, ac submitteret. Denique effectus eius comprobavit, nullos Ecclesiæ ministros habētus restituisse magis Lutheranorum, & omnium novatorum conatus, quam Ignatii filios, quos propterea ipsi heretici summo odio prosequuntur. Idemque discursus potest facile ad temporis opportunitatem circa promulgationem Euangeli inter Gentiles cum proportione accommodari. Cum ergo hac ita sit, quis dubitare audeat, ipsum Spiritum sanctum religionem hanc contra tot Ecclesiæ hostes, ad tot præclaros fines, & effectus excedat?

Secunda ratio, illaque efficacissima ex effectibus, & fructibus huius religionis formari potest. Ex extra Christi testimonium. *Ex fructibus eorum regna secessit eos.* Vnde etiam D. Thom. dicto opit. 19. contra impugnantes religionem, ex fructibus religionis dicit, colligi posse, & debere, an convenienter instituta, & approbata fuerit. Atque eadem ratione unus est Gregor. X. cum Concilio Lugdunensi in cap. vnico. §. 3. de religiosis dominibus in e. cum locis quens de Prædicatorum, & Minorum ordinibus dixit. *Quos evidens ex eis utilitas Ecclesiæ vniuersitatis preueniens, probabit approbatos.* Quantu autem, & quales vniuersali Ecclesiæ prouenerint fructus, ex huic religionis institutione, & operibus, à nobis nec narrari necesse est, cum res per se sit evidenter: nec decens apparere, quatenus ad laudem nostram pertinere videantur, quanquam re vera nostra non est,

Fed ipsius Spiritus sancti, quem volumus ex his effectibus huic operis agnoscere auctorem. Quia vero Spiritus sanctus per Christi Vicarios Ecclesiam suam docet, quid ipsi de his fructibus senserint tacerem non possumus: nulos enim in hanc rem testes maiori fide dignos afferre possumus. Paulus ergo III. etiam ante natam Societatem postquam de vita Ignatii, & Sociorum testimonium supra relatrum dedit, subdit. Et iam quampluribus annis laudabiliter in vina Domini se exercuerunt. Quae postquam in speciali numerantur, concludit. Et denum omnia charitatis officia, & que ad animarum consolationem faciunt, ubique terrarum vi peregrinatis sunt, mutua cum laudebundo. In bulla autem III. in qua varias facultates Societati iam instituta, & confirmata concessit, inquit, Attendentes igitur ad fructus vobis, quos in domo Domini hactenus produxistis, & producere non desistis. Ex in bulla 4. Licit debatum (inquit) pastoratu offici omnibus regularem vitam ducentibus, vi iustis disciplinis, & laudabilibus institutis conseruentur, & augentur, nos reddat favorables, & benignos; ad Societatem verò Iesu per nos institutam, & approbatam, cùm specimen veluti ager fertili in Domino, multiplices, atque vberes fructus animarum ad summi regis laudem, & fidei incrementum attulit, & afferit quotidie verbo, & exemplo in populo Christiano, dirigentes praeceps velut pater oculos mentis nostrae, dignam confimam, vi ipsam Societatem, cuiusque in odorem suavitatis. Altissimo deseruerunt personas, specialibus favoribus praefugamus. Hac ferè testimonio Pauli III. refert ictus II. in sua bulla confirmationis his brevibus, sed notandis verbis. Cunque postmodum progressu temporis Spiritu sancto cooperante, ex Societate predicta spirituali animarum fructum crescere intellexisset idem predecessor, &c. Si enim Spiritu sancto cooperante fructus promovunt, multo magis Societatem ipsum, tanquam proprium instrumentum suum, idem Spiritus sanctus preparauit. Quod verbis grauiissimis repetit idem Pontifex in secunda bulla in qua Societati priuilegia concessit. Quibus similia, & valde notanda sunt, quæ habet Pius IV. in principio sive prima bullæ. Ei si ex debito pastorali offici singulos religiosos, & paterna dilectione prosequatur, ad illos tamen, qui sicut nomen Sociorum Iesu assumperunt, ita opere, doctrina, & exemplo Dominum nostrum Iesum Christianum imitari, & eius vestigia sequi nituntur, maioribus favoribus, & gratis prosequendum inuitur. Vberius autem quam priores Pontifices hoc testarunt est Pius V. in secunda bulla, qua confirmat quadam Societatis constitutiones, quæ sic incipit, Innumerabiles fructus, quos benedicto Domino, Christiano orbi Societas Iesu viros literarum, præcipue sacrarum scientiarum, religione, vita exemplari, morumque sanctimonio perspicuos, multorum religiosissimos preceptores, ac verbis diuinis etiam apud longinquas, ac barbaras illas nationes, quæ Deum penitus non norerant, optimos predicatoros, & interpres producendo, felicissime hactenus attulit, & adducibilia studia afferre non desistit, animo sapientis revolutiones nostro, libenter, non solum ea quæ alias in ipsius Societatis favore Romani Pontificibus predecessoris nostris, nobisque & diuis emanata sunt, ut firmius subsistant, cum a nobis petetur; verum etiam Societatem ipsam quantum à nobis ex alto conceditur, specialibus favoribus, & gratia munimus. Simile, vel certè copiosius encomium habet idem Pontifex in altera bulla, in qua Societatem inter religiones mendicantes numerari voluit. Gregor. etiam XIII. sepe in suis bullis simile testimonium præbet, specialiter verò in priori de confirmatione instituti sic incipit. Quanta fructuosis in colenda Domini vina se exercet veneranda Iesu Societas, dignisque eterna mercede operaris abundare conatur, tanto propensius contendimus eam, religiosaque subinde quam institutis prolein, vnde tota res publica Christiana ubique subleuantur, prosequi, & confouere. Et in altera consti-

*Conclusum
ratio exer-
citus effe-
ctuum.*

VII.

*Huiusmodi
efficiuntur
particulari
inducantur.*

Vt verò hoc euidentius ostendat, indicemus in particulari huiusmodi effectus. Primus est sanctitas, & vita innocentia, quam Deus contulit primis huius vita inuentoribus, medio vsu, & obseruatione ipsius instituti. Quamvis enim videri possit hoc magis ad causam, quam ad effectum huius religionis pertinere (quod nō ministrum rationis efficiat), nam idcirco Deus talem sanctitatis gradum, & modum B. Ignatio contulit, quia ad tantum opus illo ut ministerio vti volebat) re tamen vera inter effectus meritò numeratur; nam per opera, & exercitia, quæ in Societate retenta, & approbata sunt, voluit prius Deus Ignatius ac socios eius sanctificare, ac perficere, & ita vsu ipso, & effectu approbavit institutum potest ab Ecclesia suscipiendum, & approbandum. Qualis autem, & quantus fuerit hic effectus, satis suprà num. 2. verbis ipsorum Pontificum indicaimus, & de illa re pleni sunt libri, qui in manibus omnium versantur. Secundus effectus est hac eadem virtus, & vita puritas, quæ in successoribus eorum, mediante eodem instituto, conseruantur; hoc enim sine arrogancia dicere possumus, cùm non de aliqua particulari persona, sed de tota religione tractemus. Præcipue verò hæc religio semper eruit, omnibusque in admiratione fuit, in vnoione, & charitate fraternali, & merito dicere possumus, satis in ea ostendi signum illud à Christo datum, Ioan. 13. In hoc cognoscunt omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad iniun-

VIII.

Tertius effectus numerari potest firmitas, & stabilitas huius religionis, non obstantibus innumeriis persecutionibus, quas & ante suam institutionem in personis Ignatii, & sociorum, & post suam institutionem, & approbationem sustinuit. Cùm enim illa sit omnium minima, & nouissima; & tam grande opus, ac bellum contra hereticos, & alios Christi hostes affligerit, variis modis, ac rationibus, non ab eis solum sed etiam à Catholicis non nullis impugnata, nullum inde detrimentum passa est, sed semper fortior, ac purior per tribulaciones reddita, ut experimento omnibus est comprobatum. Unde meritò illi accommodari potest dictum Gamalielis Actor. 5. Si ergo ex hominibus confilium hoc aut opus, dissoluerit; si vero ex Deo est, non poterit dissolueri illud. Quartò adiungi potest propagatio, & incredibilis extensio huius religionis, quæ per totum orbem breui tempore facta est: nam statim fere fine mora per totam Europam dilatata est; & vt

Pius

Pius V. de illius alumnis dixit. Non contenti terrarum finibus, sique ad Orientales, & Occidentales Indias penetrarunt. De qua re in vita B. P. N. Ignatij, & in epistolis Indicis; & in vita S. P. Francisci Xauier multahabentur. Specialiter autem animaduerti potest ex 4. lib. vita B. Ignatij. cap. 16. apud Ribaden: tempore mortis suæ reliquissimæ fundata centum Societatis domicilia, per duodecim prouincias distributa, vt in hoc etiam videatur in ipso impleta illa promissio. Qui reliquerit domum aut frares, &c. centuplum accipiet. Quinto addere possumus, religionem hanc non solum successione, & approbatione temporum, sed etiam sanguine multorum martyrum fuisse stabilitam, & firmatam. Nam hoc etiam Pius V. loco proxime citato in approbatione huic religionis numerandum putavit, dicens, Ac eorum aliquos ita Domini amor perfinxerit, vt etiam proprij sanguinis prodigi, vt verbum Dei inibi efficaciter plantarem, martyrio voluntario se supposuerint. Et tamen, post tantum Pontificis testimonium, illustres alii in Anglia in medio ipso Oceano, aliisque pro Romana, id est, catholica Ecclesia expeditionibus martyres occubuerunt. Sexto, hinc sequuntur exteriiores frumenti circa proximos & vniuersam Ecclesiam, de quibus Pontifices supra citati potissimum loquuntur, maximè vero Pius V. dum in hoc postremo loco adiungit. Per queorū spiritualia exercitia, etiam regna ipsa fidem Christi agnouerint, ac tam inibi, quam vbique terrarum charitatis, & misericordia opera exercere studeant. Vide de hoc plura in Payua de origine Societatis.

Tandem ad huius discursus confirmationem addere possumus, his ferè motiis, & rationibus solere Patres, & Theologos uti ad persuadendum, esse euidenter credibile, vt aiunt, autorem fidei, & religionis Christianæ esse ipsum Deum, quemadmodum nos etiam prosequuti sumus disput. 4. de fide sect. 3. Nam argumento sumpto ab insigni sanctitate eorum, qui hanc fidem prohtentur, vtitur Euseb. lib. 2. de præparatione Euangelica cap. 5. & August. lib. 2. contra Julian. Argumento vero sumpto ex sanguine martyrum vtitur Iustinus in Apologia pro Christianis. Ratione autem sumpta ex constantia, & incremento in persecutionibus, vtitur Leo Papa in serm. 1. de Sanctis Petro, & Paulo his verbis: Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur, & semper Dominicus ager segete diuino vestitur, dum grana que singula cadunt, multiplicata & nascuntur. Et id sumi potest ex eodem Augustino in id Psalmi 57. Ad nihilam deuenient tangam aqua decurrere. Denique illud argumentum visum est efficacissimum omnibus Patribus præterum Augustino, quod ex amplitudine Ecclesiæ sumitur, & quod duodecim homines potuerunt vniuersum mundum subiugare, non vi armorum, sed vita, & doctrina: ergo proportione seruata, eadem signa manifeste ostendit religionem hanc peculiari prouidentia à Deo ipso fuisse institutam: quibus addere possumus, vnam ex præcipuis notis ad cognoscendam veram Ecclesiam, quam Patres tradunt, esse vniōne membrorum inter se, & cum capite, R. Romano scilicet Pontifice, vt ex Leone Papa, Irenæo, Cypriano, & aliis latè tradit Bellarm. lib. 1. de Eccles. cap. 10. Sic ergo ex perfecta vniōne charitatis membrorum huius religionis inter se, & vniōnis perfectæ, & singularis obedientiæ totius religionis ad Summum Pontificem, euidentis conjectura fit, eundem spiritum fuisse huius religionis principalem authorem, qui fuit ipsius Ecclesia.

Sed queret aliquis, quomodo intelligendum sit hanc institutionem esse specialiter Spiritui sancto tribuendam. Aut enim est sensus, nō potuisse Ignatium, & socios sine speciali Spiritu sancti gratia, & inspiratione, tantum opus inchoare, & perficere;

aut sensus est ex singulari aliqua revelatione, aut extraordinaria motione, aut directione infallibili, qualis dari solet Prophetis, aut Sacris Scriptoribus, hanc institutionem originem duxisse. Si prior tantum sensus intentus est, res est certissima, & ferd. euidentis ex principio fidei, quibus docemur, nullum pietatis opus inchoari, aut fieri posse a nobis, sine Spiritu sancti praecisa inspiratione, & subseqente adiutorio. Quis autem dubitare audeat conatus Ignatij, & sociorum in hac religione fundanda fuisse plenos, cum fine magnis fidei, ac religione, & feruenti charitate, ac obedientia tantum opus aggredi non potuerint. Itaque in hoc sensu dubitari non potest, quin ab Spiritu sancto fuerint moti, & adiuti. Hæc autem parva, & communis valde laus est, cum ille modus originis ab Spiritu sancto omnibus pietatis operibus communis sit. Ex quo solum concluditur, bonum, & meritorum fuisse huic operi incumbere: inde tamen inferri non potest, aut opus ipsum habere aliquam singularem excellentiam, aut fuisse utiliter, aut conuenienter inuentum: potuit enim esse ex zelo, & non secundum scientiam, potuit etiam voluntas eius esse ab Spiritu sancto: in ipso vero fabrica: vel institutione nihil esse nisi meret humum, atque adeò expositum mille erroribus, & defectibus. Si vero alter sensus est intentus, ille quidem magnam laudem continet, verendum tamen ne sit nimia, & non sufficienter probata: nam inde sequeretur omnia quæ in hoc instituto conuenient omnino esse certa & infallibilia, quod dicendum non est.

Religionem hanc conuenientissime ab Apostolica Sede approbatam, & confirmatam,

Antequam ad hanc interrogationem respondam de tertia causa huius instituti proposita in numeri, dicendum breuiter est, quoniam in haec tenus dictis iam ferè continuatur. Dico ergo religionem Societatis conuenientissime fuisse ab Apostolica Sede approbatam, & confirmatam. De approbatione ex Apostolicis bullis sepe citatis sat constat. Nam Paul. III. in prima bulla sic inquit. *Premissa omnia, & singula, tanquam ad spiritualiter profectum doctorum sociorum, & reliqui Christiani genio opportuna, Apostolica auctoritate tenore praefatum, certa scientia probamus, confirmamus, & benedicimus, ac perpetuam firmatur munimine roboranus, ipsosque feci sub nostra, huiusque sanctæ Sedis Apostolice protectione sufficiens.* Et deinde facultatem concedit concedendi confirmationes quæ ad finem Societatis, Christi gloriam, & proximi vtilitatem conformes sint, quas copio quod legitimè sint condita, eadem Apostolica auctoritate vult esse confirmatas, vt latius in bulla secunda declarat. In bulla autem 5. Societatem commemorans idem Pontifex. *Per nos (ait) institutam, & approbatam. Non enim confirmatorum tantum, sed etiam institutum nomen usurpare voluit Pontifex, vls. vt maiorem benevolentiam in Societatem offenseret, eamque maiori honore afficeret, vel indicaret se fuisse primum Societatis confirmatorem vel denique, quia proper speciem subordinationem, quam hac religio habet ad Apostolicam Sedium, & quia eius institutum in hoc peculiariter consistit, quod tota Societas proxime fit dicta seruatio Summi Pontificis, & ab eius nutu, & servitio pedeatis ideo eius institutio non solum pendebat à Pontifice, etiam quoad generali approbationem religionis, sed etiam quoad acceptationem talis voti, ac traditionis. Hinc fortasse ortu habuit quod de Societate dicit Kemnitius hereticus, vt refert Payua lib. de excogitata, vt labentem Ecclesiam fulcire aliquo modo*

modo posset, quod ab heretico in opprobrium Societatis dicunt est; ignorans autem quid diceret summam de illa laudem protulit. Deinde Julius III. in bulla confirmationis, eandem approbationem confirmat illis verbis. *Autoritate Apostolica senore prae-sentium erectionem, & institutionem Societatis, &c. perpe-tuo approbamus, & confirmamus.* Pius autem IV. in prima sua bulla, eandem confirmationem commemo-rat, & multis verbis, ac benevolentia signis confir-mat. Idem Pius V. in omnibus ferè bullis, & præser-tim in ultima, in qua non solum Societatem con-firmat, sed etiam in mendicantum numerum illā recipit. Idem latissime Gregor. XIII. præsertim in illis duabus constitutionibus. *Quando fructus, & Ascendente Domino.* Ac tandem Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de regularibus, eandem approbationem ita commemorat, vt ipsum denuo institutum laudet, ac approbet, & in omnibus minimè mutatum velit, dicens. *Per hanc tamen Sancta Synodus non inten-dis aliq[ue] innotare, aut probare quin religio clericorum Societas Iesu iuxta ipsos eorum institutionem à sancta Sede Apostolica approbatum, Domino, & eius Ecclesie inseruire possit.*

XII. In hac autem approbatione nonnulla con-sideranda sunt. Primum est in eiusmodi instituto prius approbari pietatem, & sanctitatem, vel (vt clarius appabo) Iulius III. dixit nihil quod pium, sanctumque non sit, in ni mandata. *Societas eiusque Laudabilium institutum reperit.* Et quod hoc approbatum habet vim cuiusdam auth-eticæ definitionis, vel declarationis, cui falsum sub-esse non potest, vt suprà tractando de religione in genere ostensum est, & ideo non est necesse, vt de-novo probemus approbationem quod hæc partem suisse conuenientem: nam eo ipso quod facta est, certissimum est conuenientem esse, & veritati ap-probanti conformem. Deinde considerandum est, approbationem, quoad hanc rationem, cecidi-se proprie in ea, qua distincè fuere Pontifici proposita, quia non poterat prudenti modo aliter fieri approbatum, qua dictam infallibilitatem con-tineret; & ideo non sine causa specialiter dictum est à Paulo III. *Premissa omnia, & singula approba-feruntur.* Reliqua vero, quæ virtute ibi continentur, vel per generalia verba proponuntur, solum intelligi-natur approbata, vel si omnino necessaria fuerint ad veritatem eorum, quæ distincè approbantur, vel solum secundum quandam moralem fidem, ac cre-dulitatem, si solum moraliter etiam probabilitate cum eis fuerint coniuncta. Hinc tertio expendo, cum Paulus III. in bulla secunda explicat, se ita con-cedere Societati facultatem condendi constitutio-nes, vt eo ipso quod fiant, velit esse sua autoritate munitas, non vt verbo *approbandi*, sed tantum *con-firmandi*; interqua duo verba hanc differentiam confido, quod *approbare* referunt magis ad intel-legendum, pertinetque ad clauem scientiæ: *confi-mare* autem magis spectat ad clauem iurisdictionis, refer-turque ad vim obligandi. Voluit ergo Pontifex da-re robur & valorem constitutionibus, eo ipso quod fiant, non tam propterea eas ita approbet, vt de-claret esse conuenientes, aut opportunes, supponit autem eas esse debere honestas, & viles ad Societatis finem, Christi gloriam, & proximorum utili-tatem, vt ibidem præmititur. Quartò aduerto, Pon-tifices non fuisse contentos, approbando hoc in-stitutum, vt sanctum, & pium, fed etiam vt Eccle-sia valde opportunum, & moraliter necessarium ad finem intentum, quod non sine prouidentia di-uina factum est, propter eos, qui calumniari pos-sent hoc institutum licet bonum sit; non tamen fuisse Ecclesiaz necessarium, vel eo tempore conueniens. Neque enim desuerunt, qui cum in aliis cen-sent, quoad hoc Pontificem posse errare, senserint sciam in hoc facto errasse, quod profecto impuden-tiam, & opini-um

tissimum est, maximè cum expresse tot Pontifices, etiam quoad hanc circumstantiam distinctè insi-tutum probauerint. Quod pater expresse ex illis verbis Pauli III. *Premissa omnia, & singula, tanquam adiutorialem projectum, corundem sociorum, & reliquie Christiani gregii oportuna, Apostolica auctoritate, &c.* Et in altera bulla inquit, *Ipsorum, & cunctorum Christi fidelium animarum salutem celantes, &c.* Et Iulius III. *Considerantes, &c. Eaque omnia, ad suorum, & omnium Christi fidelium, & fidei exaltationem tendere.* Et clarius Gregor. XIII. in constitutione. *Quarto fructu-sus. Ad quem finem (inquit) Spiritus sanctus, qui bona memoria Ignatium Loyolanum ipsius Societas institutionem eiusque socios excusat, mediaetiam praclara, maximeque opportuna huius sedis ministro tribuit, aique confirma-uit.* Et in altera bulla, *Ascendente Domino. Iesu (in-quit) instituta, tanquam fundamenta eius prefatis, quod catholicæ religioni impendunt, immota, atque inconcussa a liorum etiam Romanorum Pontificum exemplo debemus Apo-stolica auctoritate tueri.* Et infra. *Cum diuina prouiden-tia pro temporum necessitate varia, & salutaria, ordinum instituta in Ecclesia suis producerit, nouisque subinde in ea nascientib[us] morib[us], noua remedia, nonque emergentibus hostiis impugnationibus, noua regularium ordinum auxilia excitarit, iuxta cuiuslibet peculari gratia vocationem, peculiares quasdam notas, propria insignia, ac opportuna ad finem, quem intendunt, media suggesterit, & nunc maxi-met, &c.* Et infra. *Nos vniuersala Ecclesia vilitati, quam ex insulato, & in concuso Societas instituta, & religiosa sobolia educatione sentimus, & maiorem in dies speramus, proficientes de Apostolica potestate plenitudine, &c.* Dupli-citer ergo quoad hanc partem approbatum Societa-tis institutum: Primò, vt vtile; ac necessarium (ad melius esse loquimur) ad finem quem intendit. Se-undo, quia religio intendens talē finem, pertaliam media, valde opportuna fuit Ecclesiaz, & in eodem sensu necessaria. Quomodo idem Gregor. XIII. in bulla concessa anno 1576. quæ incipit, *Saluatoris, Pro-prius ipsius Societas (inquit) tan viles, tanque necessaria functiones.* Et infra. *Tan salubribus dilectis Societas ministeriis, que pro coram dignitate, & maiori fidelium fructu in locis ap[osto]li, vbi major leges, & frequentior populi consuetudo viget, exerceri, & ministriari debent. Quam vero tota hæc approbatio veritati ipsius rei con-formis sit, facis ex dictis de fine, & mediis Societa-tis, & de affectibus, ac fructibus eius constare existi-mo.*

Ex his ergo ad interrogationem num. 10. factam respondeo, institutum hoc specialiter tribui Spiritui sancto, non solum eo modo quo vniuersa pietatis opera ab ipso manant, sed etiam, quia ab illa speciali prouidentia, qua Spiritus sanctus vniuersalem Ecclesiam regit, & protegit, duxit originem. Vnde fit, vt quantum attinet ad substantiam instituti, quæ consitit in intentione talis finis per talia media primaria, ac principalia, non solum creden-dum sit habuisse B. Ignatium quoniamocunque Spiritus sancti excitationem, & inspirationem, sed etiam specialissimam directionem, vt ab eo quod Ecclesiaz opportunum erat non aberraret, imo etiam, vt tam prudens, & immensus opus posset conci-pere, & architectare. Quod si quis pie credit direc-tionem hanc per expressam reuelationem sape fa-ciam esse, nihil fortasse à veritate deuiriaret, vt ex hi-story vita eius intelligi potest. Quidquid vero sit de expressa reuelatione, saltem specialis insinuatus Spiritus sancti per specialia dona superiora ordina-tiis virtutibus, & auxiliis earum negari non pos-test. Atque hoc modo verum cœso, in his quæ per-tinent ad substantiam instituti (sub quibus ea omnia comprehendo, quæ à Sede Apostolica expresse in specie recognita, & approbata sunt) ita fuisse I-gnatium mortum, & directum ab Spiritu sancto, vt neque erraret, neque ab eo quod Ecclesiaz viles,

& opportunum futurum est, deuiriaret, non quod putemus singula verba eius ab Spiritu sancto fuisse dictata, sicut in tom. de fide disput. 5. sect. 3. à num. 4. diximus de scriptore Canonico; sed quod res ipsa, in quibus substantia instituti consistit, fuerint praedito modo suggesta ex speciali prouidentia Spiritus sancti; & hoc videtur mihi sufficienter probatum, tum ex dicta approbatione, tum ex fructibus, & effectibus huius operis; tum etiam ex re ipsa, considerato fine, & mediis huius instituti, & circumstantiis omnibus erectionis eius.

C A P V T V.

Virum Societas sit per se religio clericorum, non solum habitu, sed etiam re ipsa: & quas proprietates inde sequuntur.

Ratio utriusque dubitandi.

Hactenus explicuit causas velut extrinsecas huius instituti; nunc intrinsecas declarare intendo, ut ita specifica eius ratio; & perfectio magis cōfiter. Causa autem aliquius rei intrinsecas sunt, materialis, & formalis. In statu vero religioso nihil aliud potest habere rationem materialis causa, nisi persona ipsa, ex quibus talis congregatio coalescit, & hoc est quod in praesenti exponere intendimus. Videmus enim à Concilio Tridentino sess. 25. c. 16: de regularibus, Societatem esse vocatam religionem clericorum Societatis Iesu: illa enim particula cleri orum, non sine causa addita est. Significatum est ergo, religionem hanc ex clericis constare debere; haec ergo est quasi materia, ex qua haec religio conficitur. In contrarium autem est, quia vel denominatio haec sumpta est ex solo habitu, & hoc parui momenti est; nam habitus non facit religiosum. c. p. v. de regulari. sed est signum eius. Vel ex re ipsa; & in hac vel aequaliter, vel certe superatur à religione, quae monachorum esse dicuntur; nam plures in qualibet illarum (seruata proportione in numero personarum) sunt sacerdotes & clerici, quam in Societate inueniantur. Quid est ergo cur Societas dicatur clericorum religio.

II.
Prima effor-
trobatu-
authoritate
Concil.
Trid.

Nihilominus dicendum est. Primo Societatem verè ac propriè dici, & esse clericorum, ac presbyterorum religionem. Hoc sufficiens probat praedictum testimonium Concilii Tridentini, colligiturque ex variis loquendi formulis, que in bullis Pontificiis habentur. Nam in prima & secunda bulla Pauli III. in quibus forma instituti proponitur, eiusque confirmatio, & extensio conceditur, solum exprimitur Ignatius, & socios esse presbyteros, qui ad munera presbyterorum se conferuerant, & ut habere possent socios, qui hunc finem, & munus perpetuo intenderent, talem religionem instituisse, quæ sub ea ratione approbata est. Et ideo in bulla 4. specialiter concessi idem Paul. III. facultatem, & licentiam recipiendi in societatem seculares, seu laicos in tempore adiutorium, quod est indicium, primam approbationem, & facultatem Societatis per se ad hoc suisse, ut ex clericis seu presbyteris confiat. Vnde in altera bulla confirmationis Iulij III. expressius in ipsam formam instituti dicitur, *Socii autem omnes cum presbyteri essent debeat, &c.* Et ita postea confirmatur. Hinc etiam Pius V. in bulla anni 1571. quæ incipit, *Dum sedeffe, Socios vocat presbyteros socios tuos Iesu.* Et Gregor. XIII. in bulla anni 1576. *Quæ unque sacerdotum, fuerit (inquit) sicut accepimus de eis si ipsi prepositi generalis, & a iis presbyteri Societas Iesu.* Et eodem modo loquitur in bulla alia eiusdem anni, quæ incipit, *Saluatoris Domini. Li-
cerdilecti filii presbyteri venerabilis Societas Iesu.* Idem in bulla anni 1578. *Quanta in vinea, &c.* clarissim in bulla

annis 1573. Ex Sedu Apostolice, &c. Cum instituto clarissimum regularium Societas Iesu, &c. Sufficienter ergo ex causa ita appellari; sed quia in superioribus distinctius tractat præced. lib. I. cap. 7. religionem rē distingui in religionem monachorum, & clericorum, significatum est, Societatem sub hoc pollo regere contineri. Ratio autem huius explicanda

Dico ergo secundò, non solum ratione habitus, sed etiam ratione proprij instituti, & functionum eius Societas est, & vocatur religio clericorum ac presbyterorum. Hoc dixerim in primis, ut distinguatur haec religio ab aliquibus, quæ clericorum sunt, dicuntur, solum quia habitum clericorum retinuerunt, quamvis ex speciali intentione sua non intendant aliquem finem, vel functionem, proper quam sit per se necessarius clericalis ordo; unde totum earum institutum ex quo bene seruari posset, etiam per se clericorum non essent, ac propterea tales religiones, si quæ sunt, valde materialiter, & accidentaliter dicuntur esse clericorum, solum quia in habitu cum clericis conueniunt. Proprietate autem (vt supra diximus ex D. Thom. 2. 2. q. 159. art. 8. ad 2.) illa est religio clericorum, quæ per se instituitur ad eas functiones, ad quas clericalis ordo per se necessarius est: alia vero, quæ ex vi sui finis non requirunt tales functiones, cum per se non requirant clericalem ordinem, non sunt proprietate religiones clericorum, etiam per accidens ob alias occasiones plures sacerdotes habent. Constat autem ex superiori dictis, religionem hanc ex primaria fine suo postulare actiones maxime proprias clericorum, quales sunt illæ quæ ad perficiendos, & illuminandos specialiter homines ordinantur; ergo non solum ratione habitus, sed multo magis ob rem ipsam, & ob finem, & munus talis religionis clericorum, seu presbyterorum appellatur.

Deducuntur aliquot Corollaria prædicta doctrine.

Imo hinc sequitur primò, non ideo Societatem esse religionem clericorum, quia habitum clericorum portat, sed potius est contrario, ideo religione hic retinuisse clericorum insignia, quia ipsa per se maximum est clericorum religio, ac per se primo tendit ad perficiendos homines suos in statu clericali, & ut proprias clericorum functiones honestius, sanctius, & ut fructuosius perficiant. Ex quo obiter responsum predictum est ad multorum interrogationem, cur Societas habet vera religio est, proprium aliquem religionis habet, cum non assumpsit? quæ solet etiam esse via ex obiectibus, quæ contra Societatem sunt, quoniam videtur, aut nouitatem affectare, aut tacite usum peculiaris habitus reprehendere, aut illius dignari. Item quia secundum personarum variationem & gradum habitus distinguendi sunt, telle Augustino epist. 199. & refertur 33. q. 5. cap. *Quod Dicitur.* Et ideo Concil. Trid. sess. 14. c. 6. de refor. dicit, licet habitus non faciat monachum, oportere clericos suos statu decentem habitum deferre, ut etiam habitus professionem suam probent, vt dixit Concil. Carthag. IV. c. 45. c. clericos. d. 41. Et in Concil. Aquitani. dicitur habitus singulorum ordinum ad hoc esse institutos, ut liquido constet in qua professione unusquisque Domino militet. Ex dictis, inquam, optimo ratio, & responsio datur ad prædictam interrogationem, ideo enim sacerdoti habitum haec religio retinuit, quia ipsa religio sacerdotum est, & habitus debet esse accommodatus muneri, & officio, quod persona exercet. Ita sicut hoc institutum per ordinatum est ad perficiendos homines in statu clericali,

ita decuit eorum habitum nihil aliud significare, quām clericos religiosē & sanctē viuentes, ex vi sua professionis. Vbi meritō accōmodari potest, quōd in Concil. Aquisgr. sub Ludouico cap. 129. reprehendunt canonici regulares habitu monachorum v-
tentes, cum eorum habitum vſurpare non debeat, à quorum proposito quodammodo distant. Maxi-
mē vero contra quoscumque detractores accom-
modari potest, seruata proportione, can. 12. Conc.
Gangren. qui refertur 30. d. Si quis putaverit sancto pro-
posito (id est, continentiae) conuenire ut pallio vestatur, ita
quam ex eo iustitiam habetur, & reprobandas, vel iudicet
alios, qui cum reverentia virū vniuntur, & alia vestē com-
muni, quae in usu est, anathema sit. Erat autem virū ve-
stimentū genus, quo clerici, & canonici regulares v-
tebantur, vt colliguit ex serm. 2. ad clericos com-
munem vitam agentes; alias 53. ad fratres in Ere-
mo inter opera Augustini, quoque monachi vti nō
poterant, sed pallio, quo colla, & humeri tegeban-
tur, vt et apud Cassian. lib. 1. de inst. renunc. ca. 7.
Sicut ergo monachi vntentes pallio, aut habitu suo,
clericorum habitum etiam in religiosis reprehendere
non debent: ita etiam Societas retinet sacer-
dotum vsum, nō propterea contemnit, aut impro-
bat vsum religionum monachalium, seu monachoru-
m, nam sicut nulla earum censetur reprehende-
re, aut contemnere alias, eo quōd distinctum habi-
tum à ceteris assumat, quia vnaquæque habet san-
ctas, & pias rationes, & Spiritus sanctus est multi-
plex, & vnu; ita nec Societas alia sancta instituta
reprehendit; ex eo quōd communī habitu clericorū
contenta fuerit. Quid autem referret hoc esse
nouum etiam id concederemus? non enim omne
nouum reprehensibile est, si noua occasione & cō-
uenienti ratione fiat, fine villo antiquitatis prae-
diicio. Sic enim etiam fuit nouus vnuquisque reli-
gionis habitus, quando primum illa instituta est.
Nego tamen id fuisse nouum, statim enim ostendā
religiones clericorum fuisse antiquissimas, & in
principio non est verisimile, vñsaltem non confat
vias fuisse habitu distincto à communī clericorum
habitū, sed solum in illo magnam decentiam, &
honestatem seruasse.

Addo denique, quāmuis inter religiones clericorū aliquæ sint, quæ aliquo proprio, & peculiari
in signi in exteriori habitu vntantur, vt patet in ca-
nonicis regularibus, hoc ipsum (non sine magna, &
prudentiā, considerata temporum opportu-
nitate, & principali Societatis intentione) præter-
missum esse, & pro signo quoad habitum accepisse
Societatem solam decentiam, & honestatem eius
cum omni modestia, ac verborum, actionum, sen-
suumque omnium moderatione coniuncta; Cūm
enim talia essent tempora, vt hæretici monachos
maximo odio prosequerentur, & ideo illorum ha-
bitum, & quemcumque habentem cum illo simili-
tudinem, vel affinitatem, iniurium, & odio sum ha-
berent, & Societas cuperet etiam ipsos hæreticos
lucrari Christo, noluit noua alicuius habitus spe-
cie eos offendere, sed hoc, quod se indifferens er-
rat, vitare, vt ita faciliorem haberet ad eos aditum:
nam hac ipsa de causa monachi etiam non nisi mu-
tato externo habitu ad hæreticos penetrant. Quæ
ratio non solum ad hæreticos, sed etiam ad omnes
alios seruata proportione applicari potest: nam etiam
hæcreligio fideles, & catholicos, imò illos maxi-
mè (iuxta Apostoli consilium 1. Corinth. 9. ad Galat. 6.) lucrari cupit, & ideo etiam in exteriori ha-
bitu voluit quantum honeste potuit communem
modum seruare, vt apud omnes minus alieni, & ex-
tranei esse viderentur. Ad prædicandum etiam in-
terior Gentiles, hic habitus vñsus est magis accommo-
datus, quia filii magis accōmodantur ad eos, quos
etiam in exteriori habitu similiores parentibus re-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

cognoscunt: Ut ergo hi, qui denuo conuertuntur
ad fidem, pastori bus, & presbyteris, per quos com-
muniter gubernari debent, magis afficiantur, con-
ueniens fuit, vt ministri per quos erant conuer-
ti, & regenerandi, communi clericorum habitu v-
terentur. Atque hec est potissima ratio, ob quam
hæc religio in his, quæ ad exteriorem speciem per-
tinent, communem quandam viuendi rationem
tenuit, vt sub illa, (quæ alias per se perfectioni pro-
pria non derogat) facilius posset omnes lucrifice-
re, imitata in hoc Christum Dominum, qui vt peccato-
rit, & bibit; de qua re in sequentibus redibit ser-
mo. Ut autem in hoc communī habitu debita per-
fessio seruaretur, tria monuit B. Ignatius 6.p. Con-
stitut. cap. 2. §. 15. Primum, vt honestus ille sit. Alterum, vt
habitu cle-
ad vñsan loci, in quo vivitur, sit accommodatus. Tertium, vt ricali soci-
professioni pauperitatis non repugnet. Ex quibus primum, *vñsa*.
Tria obscr.
vanda in
ad vñsan loci, in quo vivitur, sit accommodatus. Tertium, vt ricali soci-
professioni pauperitatis non repugnet. Ex quibus primum, *vñsa*.
& tertium, omnibus religionibus communia sunt,
vt supra dixi, quia id in generali ratione perfectæ
virtutis fundatur. Secundum magis est Societati
proprium, sequitur iuxta rectam prudentiam
ex ipsi ratione communis habitus, & fine eius. Cui
consonat illud Augustini lib. 3. doctrinæ Christianæ
cap. 12. *Quisquis rebus prætereruntibus restriccius viuitur, quia*
se habent moris eorum, cum quibus viuitur, aut temporalis
aut superstitionis est: quisquis vero dicitur ei vivere, ut meas con-
fuerit: nō bonus inter quos versatur excedas, aut diiquid
significas, aut flagitosus es. In omnibus enim talibus non v-
is rerum, sed libido vienit in culpa eti. Eandemque senten-
tiam habet Gratian. §. vñtim. d. 4. & assert verba
Augustini paululum immutata, melius illa retulit c. eiusdem distinet. Atque in eandem sententiam
videri possunt que notant Gloss. in c. si quis virorum
30. d. & in principio 21. q. 4. & in cap. Clerici. 2. verbo
deauratis. de vita & honest. cleric. vbi bene Panorm.
numer. 17. & optimè omnium D. Thom. 2. 2. quæst.
169. art. 1. & alia congerit Tiraq. de legib. connub. I.
3. n. 17.

Secundò sequitur ex dictis. Quāmuis religio hæc
quoad suam peculiarem regulam, & institutionem
noua esse videatur, quoad substantiam vero etiam
specificam, esse antiquissimam, & esse veluti quan-
dam instauratiōne eius, quæ omnium prima fuit. Declaratus
hoc corollaria-
rum.
Hoc postulamus breuiter declarare ex aliquib. prin-
cipiis in tract. præcedente lib. 1. cap. 7. demonstratis;
ostendimus enim clericorum religionem in genere
loquendo, antiquorem esse religionem monachoru-
nam illa prior, & in Apostolis incepit, & per eos de-
riuata, & quasi continua traditione conferuata est.
Religiones autem monachorum postea incepérunt.
Nam licet vulgare sit monachos ab Heliæ tempore
incepisse, & Ioannem Baptistam monachatum pro-
fessum fuisse; tamen, vt supr̄a dixi, id magis intel-
ligendum est de vñli operum pertinentium ad il-
lum statum, vt sunt solitudo, vita aperitas, con-
templatio, quām de proprio statu quoad integrum
formam substantialem eius, secundum quam pro-
prius est euangelicæ legis, & Christum habuit insti-
tutorem. Quæ omnia citato loco ostensa sunt, si-
mulque probatum Christum, non solum fuisse in-
stitutorem status religiosi, vt sic, sed etiam factorem
cuipidam particularis religionis, quæ in Apostolo-
rum collegio primum creata fuit, & postea in aliis
discipulis fuit propagata. Illam ergo dicimus fuisse
primam religionem clericorum; quia non solum
ex sacerdotibus à sui initio, congregata est,
sed etiam per se primò fuit à Christo instituta, ad
actiones hierarchicas purgandi, illuminandi, &
perficiendi homines, quæ sunt propriæ actiones cle-
ricalis status. Quod intelligi potest ex vocazione
Christi Matth. 4. *Venite post me & faciam vos fieri psi-
cotoris bonis. Quod & ipsi Apostoli cognoscebant,*
cum dicebant Act. 6. *Nos est agnum nos rlinquere ver-*
bume.

bum Dū, & ministrare missis. Huc etiam spectat ille modus vocations Christi Matth.8. & Luc.9. Sequare me, & statim, Sine, ut morius s' p' liant mortuos suos; tu autem vade, & annuntia regnum Dei. Fuit ergo illa religio ex proprio, ac peculiari fine religio clericorum.

VII.

De antiquitate canonorum regularium variis.

Verumtamen, quamvis status religiosus continuè postea in clericis conservatus sit etiam per se, quoad religionem clericorum; non tamen mihi constat fuisse conservatum in ordine ad illum particularem finem, seu quoad actiones, quaे verulantur circa corpus Christi mysticum; seu quoad illas, quaे verulantur circa corpus Christi verum, quomodo dixit D. Thom. 2.2. quæst. 189. art. 8. ad 2. religionem clericorum regularium per se esse religionem clericorum, quia directè ordinatur ad eas actiones, quaे in diuinis mysteriis perficiuntur: de qua religione licet communiter censeatur à D. Augustino incipisse: multi tamen existimant Augustinum potius fuisse restauratorem, & reformatorem illius, qua iam ante erat ab Apostolis derivata. Quod sensit Vincentius in speculo historiali lib. 26. cap. 5. Nauclerus in chronographia volumin. 2. generatione 42. qui dicunt canonicos regulares ex Apostolorum institutis originem trahere, & sumitur ex Benedicto XI. in proposito ad confirmationem canoniconorum regularium. Quinimò illum ordinem iam inde ab Apostolis incepisse dixit Nauar. tractat 4. de regularibus, cap. 28. quæst. 3. numer. 8. qui id colligit ex sententia Pij IV. quam ibi refert, lata in fauorem canoniconorum regularium contra monachos S. Benedicti, in lite de iure prædicandi, & quauius in priori sententia solam dicatur, *Decernimus, & declaramus canonicos regulares vii clericos, &c.* ubi non titulo antiquitatis, sed titulo clericatus eos preferunt; tamen haber illa sententia fundamentum in eo, quod suprà diximus, religionem clericorum in Apostolis fuisse institutam. Vide Rosetum de religione Ecclesiastica, tract. 34. cap. 3. Ioannem de Nigra Valle in Epilogi chronicorum lib. 13. cap. 8. Robertum, tract. de tuedo coelibatu, tom. 2. tit. de ordinum primordiis. Volater in tropologia lib. 21. in principio. Antonin. 2. p. histor. tit. 15. cap. 16. §. 7. Non tamen satis certò constat religionem clericorum perpetua traditione, & absque interruptione villa fuisse continuatam usque ad Augustini tempora. Et aliqui reuocant in dubium, an à tempore Augustini usque nunc hic ordo regularium canoniconum continuè durauerit. Alij distinguendu putant inter canonicos cathedrales, & regulares, vt de varietate religionum dictum est tractati præcedenti. Quidquid vero circa hoc sentiat, hic ordo dicitur ceppisse in Apostolis, quatenus ordo clericorum per se in illis incepit, & ex parte retinuit finem illius Apostolice religionis; scilicet, quoad actiones, quaे pertinent ad diuinam mysteria, diuinamque contemplationem. Ad eundem ergo modum non inepit dicere possumus S. Ignatium non tam novam religionem instituisse, quam eam, qua in Apostolis fuit, etiam quoad proprium finem eius, scilicet, Euangelij prædicationem, ac fidei propagationem, & defensionem, instaurasse. Nalicet verum sit, illum religionis modum, cum illo particuliari fine, & mediis illi proportionatis, non fuisse continua successione conservatum in Ecclesia (qua certum est tempore, quo vixit B. Ignatius, nullam talem religionem clericorum fuisse in Ecclesia quanto autem tempore post Apostolorum tempora durauerit, incertum etiam est) nihilominus videtur planè B. Ignatius excitasse religionem illi simillimam in his, quaे substantialia sunt; scilicet in fine, & mediis, atque adeo in modo vivendi, & imitandi Christum in ordine ad salutem animarum. Nam sicut Apostoli professi sunt, se reliquere omnia

proper Euangelium prædicandum, ita etiam huius religionis alumni: Et sicut illi ad hunc finem peculiariter se Christo consecrarunt, ut quocunque vellet, eos mitteret ad salutem animarum procurandam, & post Christi mortem in eadem obediencia sub Petro permanserunt: ita etiam hi ad eundem finem se Vicario Christi deuouent. Ac denique hec illi ob hanc causam Christum in exteriori vita gente communi, & in peregrinationibus continuis pro salute animarum imitati sunt; ita de his dixit Pius IV. in i. bull. sua. *Si us. nomen Iesu, stampa, opera, doctrina, & exempli Dominum nostrum Iesum Christum imitari, & eius vestigia sequi intinuerit.* Ex quo principio ratio multarum rerum reddit potest; quae in Societate aliquibus noua videntur, se tamen vera, noua non sunt, sed renouata, aut ex illa prima antiquitate repetita, ut tali fini, & tali modo religionis accommodata.

Tertio, ex his facili soluitur ratio dubitandi in principio tacta; & quomodo non obster dicta refutatio; *Conclusio.* plures esse in Societate non clericos. Nam in huiusmodi status considerandum est id, quod est *status* per se, non vero quod per accidentem, vt D. Thom. dicit. Addo etiam considerandum est id, quod est ratione sui, & quod est ratione alterius; nam ab eo quod est per se, seu gratia sui, sumitur denominatio, & quasi species religionis, quaे clericorum esse dicitur. In Societate ergo status clericorum per se est, & gratia sui, ut explicatum est, & ideo ad suennam professionem non nisi sacerdotes in ea admittuntur, vt dicitur etiam in examine cap. 1. §. 8. vt lib. 6. cap. 1. nu. 4. afferemus. Illi vero, qui clerici non sunt, duobus modis in Societate recipiuntur, primo vt in ea disponantur ad sacerdotium, & ad illumgandum Societatis, qui sacerdotio requirit, iuxta Iudicium Hieronymi epist. 4. ad Rusticum: *I' a'ge in monasteriis, & clericis, & seminariis, & adolescentiis amissimula forde commacules, &c.* Et ideo manifestum est non esse præter institutum religionis clericorum, haec intentione recipere plures, qui clerici non solum alias conseruari non possent, nec sacerdotes habent, qui pro dignitate sacerdotiale munus exercerent propter religiosos decet. Secundo modo recipiuntur laici corporale, seu temporale sacerdotum adiutorium, quia vel non expedit, aut decet omnia hac munera per sacerdotes exerceri, vel non expedit sacerdotes impediti à verbo Dei, & ministrare mensis; vt dicitur Acto 6. tractabiturque inferius in lib. 7. cap. 3. à num. 2. Vnde opposita ratione contingit in religionibus clericorum, & monachorum: nam in illis iuxta antiquam, & primævam institutionem, per se erant laici, clerici vero vel affluebant, vel fiebant quantum necesse erat, ad spirituale regimen, vel adiutoriorum aliorum, utrū tractat superiori usum est. In hac autem religione clerici sunt per se, ac ex primæua institutione; laici vero afflumentur quantum necesse est ad temporale adiutorium, vel sacerdotum, vel reliquorum etiam, qui ad sacerdotium tendunt; nam hi etiam propero sacerdotum labore temporalibus ministeriis ex professo vacare non possunt. Quartò, & ultimum positivum ex dictis conjecturam facere perfectionis huius instituti; sed de hoc paulo inferius in cap. 7. dicetur commodius.

C A P V T VI.

Vtrum Societas contemplativa, vel activa vitam amplectatur.

D Istinximus in superiori tractatu cum D. Thom. 2.2. quæst. 188. tres ordines, seu species religionis; cum enim omnes tendant ad perfectionem charitatis, quedam illam querunt per viam opere-

rum

rantum contemplationis, quæ per se perficit amorem erga Deum. Aliæ illam inquirunt per actiones amoris, & misericordia erga proximos; nam cum illæ etiam sint propter Deum, etiam charitas erga Deum illo modo perficitur. Aliæ denique utramque viam complectuntur, quorum vita mixta dicitur ex contemplatione, & actione. Est autem aduentus, ut supra retigi, nullâ esse posse in mortalibus hominibus congregationem adeo contemplatiuam, quin actioni etiam aliqua ex parte vacet, & corporalibus exercitationibus, vt constat ex Basilio in regulis fustis disputationis reguli 35. cum tamen eius religio maximè contemplatiua fuerit: Et è conuerso nulla etiam esse potest religio adeo actiua, quin aliquid de contemplatione participet, quia sine oratione, & laude Dei nulla potest esse perfecta religio. Quapropter videri potest omnis religio esse mixta: non tamen ita est. Nam aliquando religio per se solum intendit contemplationem: de actione vero solum id accipit, quod necessarium est, vel ad disponendum hominem ad contemplationem, vel ad leandum ratiū, vel ad sustentandam, vel subleuandum ipsum mortale corpus, & hæc dicitur tantum contemplatiua. Aliæ vero religio è contrario per se solum intendit actionem; de contemplatione vero tantum suscipit, quod vel ad actionem ipsam perfectè agendam necessarium est, vel certè ad reddendum Deo debitum, ac religiosum cultum; & hac dicitur purè actiua, quia vnaquæque denominatur ab eo, quod est sibi proprium, & peculiare per se intentum. Mixta ergo dicetur, quando utrumque per se intendit proprio, & speciali modo. Cum enim vira vita per se honesta sit, & amabilis, & aliquo inter se non pugnet, possunt simul propter se intendi; imò intendi debent, quantum & charitas veritatis, & necessitas charitatis postulauerint, ut verbis utr Augustini lib. 19. de ciuitate cap. 19. Et hoc genus vita dixit pertinere ad Praelatos Gregor. in pastor. p. 2. cap. 1. dicens: Sit rector in actione principius præcunctus in contemplatione suspensus. Quæ verba referens D. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 1. ad 1. ait: Ad praelatos non solum pertinet vita actiua, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplatiua.

Societatem ex vi sui instituti mistam religionem esse.

II. Dico ergo, Societatem ex vi sui instituti utrumque vita genuis per se, ac principaliter intendere, cum omni perfectione, quācum moraliter fieri potest. Quæ quidem assertio quoad eam partem, quæ pertinet ad vitam actiuan multa probacione non indiget. Nam cum ad vitam actiuan pertineant omnes actiones, quæ versantur circa proximum, & ex superadictis satis in cap. 2. constet, principale munus huius religionis esse spiritualem salutem, & perfectionem proximorum procurare, & ad illum omnibus congruentibus mediis vti, manifestum est, per se amplecti actiuan vitam, & cum magna perfectione illam profiteri. Et quoniam de spiritualibus actionibus, seu mediis factis supra in c. 3. dictum est, hic solum addimus, religionem hanc non solum opera misericordia spiritualia, sed etiam corporalia ex vi sui instituti exercere, quia sunt infirmos in xenodochiis visitare, confortari, & eis inseruire si necesse sit, adiuuare eos, qui in carceribus detinentur, & familiis, quæ distincte enumerantur in 7. p. Constat cap. 4. §. 9. ubi dicitur, Hū corporalibus prestat opibus, quæcumque spiritualia, quæ majora sunt mensura, permittit, quantumque respatientur, in ambienti. In quibus verbis magna perfectio huius instituti quod ad hanc partem considerari potest. Cū enim ea pars vita actiua, quæ ad spiritualem profectum or.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

dinatur, multò excelle ntior sit, illa est primarij, ac per se in hac religione intenta. Quia vero alia pars quæ pertinet ad subueniendum corpori, & per se honesta est, ac necessaria, & multum etiam iuuat ad spirituale lucrum animarum, ideo secundarij, & quasi propter aliud hanc etiam partem amplectetur Societas, cum hac tamen moderatione, ut talia opera spiritualibus inserviant, vel saltē illa non impedian, & præter hanc nulla adhibetur limitatio, sed potius adiungitur illa extensio, quantum vires patet.

Ex his autem non solum videtur probari hæc pars, sed etiam difficulter redditur altera. Qui enim ^{Altrius} fieri potest ut cum tali genere vita actiua simul esse pars diffusa possit perfectio vita contemplatiua per se intenta? ^{cuius propria} Quamuis enim hæc vita ex ea parte, qua honesta sunt, & sanctæ, non sunt contraria, sed forores; ex ea tamen parte, quæ vna requirit orium, alia negotiorum, non videntur simul esse posse in gradu intenso, ut sic dicamus, id est, in magna, ac per se intenta perfectione. Quia vt argumentatur D. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 3. cū humana capacitas sit valde limitata, non potest simul intendere contemplationi summa veritatis, & amori, ac dulcedini eius, quod est otium vita contemplatiua, & operibus misericordie erga proximos, quod est negotium vita actiua. Qui ergo fieri potest, ut Societas cum tanto negotio, & occupatione circa proximos, vita contemplatiua, non vtcunque, sed per se, ac perfectè coniungere valeat?

Nihilominus partem illam verissimam est ex verbis ipsius instituti, & ex vñi, ac rebus ipsis, & ratione etiam concinere possumus. Primum enim hoc mihi videntur significare verba illa B. Ignatij in Examine cap. 1. §. 2. Finis huius Societatis est non solum ^{Ostenditur} salutis, ac perfectionis propriarum animarum cum divina ^{tamen prædicta pars} ^{etiam pars} ^{Societatis} ^{per se etiam} ^{viam ex gratia vacare, sed cum eadem, &c.} Nam huic perfectioni potissimum vacatur per otium vita contemplatiua, quod verbum ipsum vocandi indicat. Hoc etiam supponit in 3. p. Constitutionum cap. 1. §. 10. cum inquit: Doceantur quomodo ab illis omnibus demonis in suis spiritualibus exercitationibus cauteant. Et infra. Ad veras, fidiasque virtutes instant, sine plures adfici visitationes spirituales, sive pauciores. Vbi præsertim agit de modo spiritualiter educandi eos, qui in probatione manent, quem confitit maiori ex parte per exercitiationem contemplatiua fieri in Societate. Nam statim in principio, in rebus spiritualibus instituuntur, & diu exercentur, in his præsertim, quæ ad viam purgatiuam pertinent, & die primo experimentum nouitiorum est. In spiritualibus exercitiis mensem vnum, plus minusve, versari, id est, tum in examinanda conscientia, & anteacta vita recognoscenda, & confessio generalis facienda, ac peccatorum suorum meditatione, tum in contemplatione verum, ac mysteriorum vite, mortis, resurrectionis, & ascensionis Christi redemptoris nostri, tum etiam in oratione mentali, & vocali iuxta etiisque capitum prot in Domino ed. Si fuerint sex exercitii, ut dicitur in Examine cap. 4. §. 10. Postea vero in discursu probationis, in his maximè spiritualibus exercitiis instruuntur, ad quæ pertinent frequens & debitius vñi sacramentorum confessionis, & communionis, devote etiam quotidie audire Missam, vel in ea ministrare, modis etiam legendi, meditandi, & orandi cum fructu; & ideo in 3. p. Constat. cap. 1. §. 20. prouideatur, ut de his omnibus frequens fit sermo, & eruditio, ac curia, vt non solum addiscantur, & memoria teneantur, sed vt etiam exerceantur, & adiunguntur illa notanda verba. Omnes, cum tempus rebus spiritualibus impendant, & devotioni quarenda pro mensura diuinagratia sibi communicanda insistan.

Deinde hæc spiritualia exercitia, etiam studiorum tempore continuanda sunt iuxta easdem constitutiones. Quamuis enim propter studiorum laborem, & occupa-

cupationem aliquid de temporis diurnitate, & de actionum spiritualium frequentia detrahatur, tamen illud onus, quod sufficiens ad maiorem Dei gloriam videtur, imponitur: quod si perfectè seruetur, ut in eisdem constitutionibus ordinatur, re vera continet magnam perfectionem vita contemplativa, ut sunt quotidiana lectio spiritualis, qua inerit à D. Thom inter opera vita contemplativa numeratur 2. 2. quæst. 188. art. 6. quotidiana etiam oratio, & meditatio mentalis, saltem per integrum horamib[us] in die per quadrantem conscientiam examinare, sacrificio Missæ interesse, Rosarium Virginis, & alias proprias, & peculiares deuotiones iuxta confessoris, vel superioris iudicium, explore; qua omnia in prædictis locis constitutionum continentur, & in congregationibus generalibus postea aucta, & confirmata sunt, & si necesse fuerit, augeri posse dicuntur à Präposito Generali, & in aliis etiam regulis sepe commendantur. Post studia vero hæc omnia à professis, & formatis coadiutoribus seruanda sint, nulla tamen limitatio eis adhibetur, quia vt de illis in cap. 3. Constitut. 7. Tantum circum accitentes viros suis usque futuros, & quæsiti in via Christi Dominio nostri proficerent, vi per eam correre p[ro]ficiunt, quæcum corpora valerent, & exteris occupantes charitatem, & obediencia permisent. Et ideo subditur ibidem N[on] videatur in his, quæ ad orationem, modis, a[ctu]ionem, & studiū pertinet, &c. illa regula ei[us] pref[er]ribenda. Additur verò ibidem in declaratione, nihilominus superioris cura semper esse canere, ne huicmodi etiam personæ in spiritualibus exercitiis deficiant, vel excedant. Itaque ex modo, & prouidentia instituti satis constat ea, quæ pertinent ad vitam contemplatiuum, primum, ac principium locum in eo tenere.

V.
Secondox
vsi. & off
eribus san
ctorum.
4. S. in 4.
congregatio
n generali
can. 6. & in
7. decreto 25.

Secundò possumus hoc ex ipso vsu, & effectibus ostendere. Constat enim experientia generali, eos (generaliter loquimur) qui hoc institutum profertur, & obseruant, esse spirituales viros, multum in spiritu libus rebus instructos, & orationi, atque contemplationi deditos; multoisque cognovimus in hoc genere eximios, quia perfecte illud obseruare studerunt; ergo signum est ipsum institutum ex primaria intentione sua in hunc finem tendere, nam in his rebus, quæ solùm per occasionem, vel ratione alterius assumuntur, non solet vel tanta diligentia adhiberi, vel tam copiosus fructus universitatis, vel vt plurimum colligi. Nec solùm hinc elicetur intendere. Societatem principaliter hunc finem, sed etiam habere media efficacissima & accommodatisima ad illum allsequendum: nam (vt Christus Dominus dixit Matth. 7.) ex fructibus arbor cognoscet. Possumus etiam addere aliam coniecturam, ex effectibus quoque sumptu, quia experientia etiam compertum est, fideles Societatis operarios, ac prædicatores, alios etiam seculares inducere ad exercitium orandi, & contemplandi; eosque egregie ad illud recte agendum intruere, & per Dei gratiam habere hoc peculiare donum illuminandi, & dirigendi homines in hac vita spirituali, quæ principaliter contemplativa est. Ergo signum manifestum est, alumnos huius religionis ex vi sui instituti contemplatiuos esse debere, & non quomodo cumque, sed ita ut viros contemplatiuos possint efficere. Etenim si in aliqua disciplina illud i. Metaph. cap. i. verum est, Signum sapientu isti p[ro]fessorum. Et si de aliqua etiam causa recte dicitur, perfectionem esse ceteris paribus, quæ potest alii se comunicare, vtrumque maximè verum habet in hoc genera causæ, & doctrinæ. Nam hæc via contemplativa adeò est spiritualis, & interna, ut nemo possit de ea sapienter loqui, vel ut ille, ac sine magno periculo alios in ea instruere, nisi prius ipse illam

dicerit, multu nique expertus sit. Nam licet theologica scientia necessaria sit, multumque iuware poscit ad hoc spirituale, & mysticum magisterium, tamen sine proprio vsu, & experientianon sufficiunt, quia actiones, & motiones virg[ine] contemplative specialiter pendent ex inspiratione, & insinu[er]t spiritus sancti, cuius peculiares modos, & effectus, n[on] mosci nisi qui accipit. Apocal. 2. Neque etiam refert, quod in hoc genere doctrinæ homo non est principaliter doctor, sed minister Spiritus sancti, qui principaliter docere debet; non est enim instrumentum mortuum, sed vivum, quod plantare & rigare debet consilendo, iudicando, & monendo; & ideo vt sit aptum instrumentum, oportet, vt ad humi modi actiones, & scientiam, & experientiam habeat accommodatam. Spiritus sanctus autem licet pro sua potestate quocunque valeat in instrumento vti, regulariter tamen, & secundum legem ordinariam, virtutum ministris accommodatis, & optimè dispositis ad tale ministerium. Et ita experientia compertum est, tum prædicatorem habere vim ad sanctificandas animas suo ministerio, quando ipse sanctus est, & sic de aliis, cum ergo eadem experientia nos doceat per hanc religionem Deum promovere in Ecclesia spiritum orandi & contemplandi, signum prædictum est in ea parare sibi ministros ap[osto]los, & accommodatos, recteque dispositos ad hoc ministerium.

Terti ex hoc ipso effectu, illum vt finem considerando, colligere possumus rationem à priori h[ab]entem finem veritatis. Nam Societas, vt sepe diximus, principaliter ordinatur ad propriam, & proximum perfectionem, in quo fine tria considerat. Primum socii est perfectione propria, quæ principaliter constituit in coniunctione ad Deum, & ex hac parte maxime requiretur contemplationem. Secundum est perfectione communorum. Est enim attente considerandum in bullis, & constitutionibus Societatis, non sine mysterio. Sæpius dicitur, ac repetit, finem eius non solùm elec[t]i cumberare correctioni aut salutis, sed etiam perfectionis proximorum; unde ad finem huius ministrorum pertinet proximum iuware & instruere in his omnibus, quia ad hunc finem necessaria sunt; inter quæ potissimum locum tenet contemplatio; unde etiam ex hoc capite necesse est, vt hoc institutum ei prius rendat, vt suos professores faciat contemplatiuos. Tertiū, quod hoc maximè declarat, est debitus ordo inter illa duo, sine quo ordine neutra perfectio, propria, vel aliena comparari poterit. Et autem hic ordo, vt prius perficiatur minister, per quem alii perficiendi sunt, propterea, quia in proxima ratione dicta sunt. Vnde Dionys. cap. 3. Eccl. hierarch. De en[ti]tate eius (inquit) diuinorum ratiōne ordo est, vt prius communione, atque impletu[m] sa[eculari] bus, que per illum d[omi]n[u]m d[omi]nanda sunt, ceteri diuinis, & sic alii tradat. Verum est ibi loqui Dionysium de participatione Eucharistia, quam prius debet sacerdos sumere, quam alii tribuunt: item in illo ordine hunc, de quo agimus, est significatum Dionysius intellectus. Vnde subdit. Quoniam & hi, qui diuinum cogitent (principiū d[omi]ni a illucratione capaces, si ut sunt) a ceteris undicunt, impuris, atque sacrilegi exsangue omni non consentiunt. Ut enim in solis radis renuentes, limpido resque substantia prima influenti lucere plenentur, sicut exuberantem lucem in sequentes solis vice transfundunt: ita non sine periculo diuinis in rebus quibusque alii si ducem prestat pregiunt, quin non per omnia etiam spiritualis Deo. Iam vero Bernardus multus est in suadendo iis qui alios lucrari conantur, se prius exhibeant ceteris, quam canantur, &c. Videri potest ferm. i. Cant. & lib. 2. de consider. cap. 3. Atque hic ordo videtur à Christo etiam significari. Luc. v. lxx. cum suis discipulis dixit.

Cap. VI. Actuum an contemplatiūm vītūm Societas amplectatur.

379

*M*anite in civitate domini induamini virtute et alto. Ergo ratione talis ordinis necesse est, vt primarius finis huius religionis sit contemplatio; tunc enim uterque ille finis comparari poterit, quādo (vt Gregor. dixit homil. 5. super Ezechiel.) *medie aores fuerint viri perfecti, qui bona voluntatia, qua contemplari poterunt, fratribus denuntiantur, eorumq; animas in amorem insinuare et charitatis accendunt: loquuntur autem viribus suis corda audientibus ferunt, & incendunt. Cū ergo finis huius instituti sit, & perfectos viros, & perfectos ministros, aliosq; perhincentes generare, fieri non potest, quin finis eius etiam sit eos contemplatiūs efficeret; ergo necesse est vi ad hunc finem media etiam habeat accommodata; alias non esset recte prestrium, nec tanta approbatione institutum ipsum suifer dñum.*

VII. *H*ec autem ratio optimè confirmatur ex illis actionibus, per quas Societas principaliter exercet vitam actiūam, quatenus ad suum institutum pertinet, que sunt spirituales actiones & ad animarum profectum proximè, ac per se ordinantur, alia enim opera misericordia corporalis, sicut secundaria sunt, ita etiam rariora, & ideo, & parum extrahere possunt ab operationibus vite contemplatiūs, & aliunde potius iuuent humanam infirmitatem, qua non valet semper surgere ad contemplāda celestia; & ideo necesse est, vt aliquando ad actiūam redeat, & qua potest bona agere non recusat. vt dixit Gregor. dñi homil. 5. in Ezechiel. Alio ergo spirituales actiones tales sunt, vt licet, quatenus ad proximos referuntur, formaliter pertineant ad vitam actiūam, nihilominus ratione materia in qua videntur, intime, ac eminenter includant, ac supponant vitam contemplatiūm, præsentim si modo perfecte exercendū sint. Ergo institutum Societatis, quod ad has actiones perfecte exercendas ordinatur, necesse fariò prius, & principalius ordinari debet ad vitam contemplatiūm, tanquam ad primum fontem, & principium talium actionum. Assumptum declaro in doctrina actione, quæ serē in omnibus his actionibus spiritualibus intimè includitur. De doctrina igitur agens D. Tho. secunda secunda questione 181. art. 3. querit, vitrum docere sit actus vita contemplatiūs, vel actiūam, & responderet, licet respectu discipulorum sit actus virtutis aūiū, ex parte obiecti, & materie, si doctrina sit perfecta, & de rebus diuinis, potius esse actum vita contemplatiūs, quia est conceptus aliquius virtutis intelligibilis, in cuius consideratione, & amore homo delectatur. Afferatque Augustinum sermon. 27. de verbis Domini, dicentem, *Et gaudet sibi portem meam, quæ non auferetur ab aliis, p̄acent verbo, in hunc virutis dulcedam, o, ceperunt circa intentionem salutis, in quib; verbis, & doctrinam, & verbum Dei interactus vita contemplatiūs numerat.* Dicer fortasse aliquis, Augustinum non loqui de doctrina ex parte docentis, sed ex parte discentis, & cum dicit vacare verbo, nō intelligere preferendo, sed audiendo, sicut vacabat Maria, quando sedens secus pedes Domini audiens verbum illius. Et sicut inferius dicit idem August. Nam & modò inde aliquid agimus remissi negotiis, si positis familiaribus curis, conuenientis, statim, auditis. At enim si audire verbum Dei, est actus vita contemplatiūs, cur non magis docere? Etenim, si disciplinam confidemus per ordinem tantum ad discentem, non est propriè actus vita contemplatiūs, imò neque est tam actio quam receptio. Pertinet ergo ad vitam contemplatiūm ratione termini, seu effectus, & in ordine ad obiectum ipsius disciplinæ, quatenus est aliqua veritas, ad quam cum delectatione considerandam, auditores per disciplinam eleuantur, multo ergo magis doctrina ratione sua causa, & principi, est actus vita contemplatiūs. Cū ergo spirituales actiones intimè habeant adiun-

Etiam doctrinam de rebus diuinis (hæc enim non solum per publicas lectiones, & conciones, sed etiam in secreta confessione, & in secreto colloquio, ac instructione traditur, non potest talis actua via a contemplatiū separari, imò esse debet legitimus partus eius: nam tunc doctrina recte, & efficaciter traditur, quando ex diuina, & interna contemplatione procedit, iuxta illud Psal. 144. *Memoriam abundantiam suavitatis tuaverunt, & in iusta tua exultabant.* Atque hoc præcipue explicare possumus in quodam speciali medio, quo Societas virit ad spiritalium bonum proximorum, quod est tradere illis spiritualia exercitia (de quibus infra à capite libro 9. ex professo erit sermo.) Nam hæc actio, si in ordine ad proximum consideretur, sine dubio est opus vita actiū, & nihilominus secundum secundum intentum spectatum, opus est vita contemplatiū respectu materia seu obiecti in quo versatur, ergo vñs talis medijs, seu actionis intrinsecè includit contemplationem. Quocirca, sicut D. Thom. alias obiicere solet, diuinam, seu theologicam scientiam esse eminenter practicam, & speculativam, principalius vero speculativam esse; ita nos dicere possumus, actiones has esse eminenter actiū, & contemplatiū vita, principalius autem contemplatiū, illa enim est quasi vita, & anima talium actionum. Nec referat quod actiones ille aliquando fieri possint à viris, nihil, aut parum in contemplatione exercitatis: quia hic non consideramus has actiones prout ab illis, vel illis sunt, sed prout fieri debent ex vi instituti: sic enim fieri debent, vt fructus contemplationis, & vt formæ interiori spiritu, quia tunc erunt perfectæ, & efficaces ad finem instituti; aliter vero factæ erunt inefficaces, & quasi mortuæ, magis que in sola specie exteriori materialiter apparentes, quam vera, quantum est ex parte ministrorum, vt excludamus, & efficiam sacramentorum ex opere operato, & quam spiritus S. ex suam liberalitate adiungere potest.

Vltimò confirmari potest hic discursus ex resolutione superioris capituli, in quo diximus Societatem per se esse religionem sacerdotum: religio enim sacerdotum ad opera vita contemplatiū ordinatur, vt ex D. Thom. colligo 2. 2. quæst. 189. arric. 8. ad us. 2. vbi affirmat de religione canonorum regularium: *Est autem eadem ratio in quacunque religione, qua per se fit presbyterorum religio. Duplicita enim sunt opera per se pertinentia ad sacerdotalem ordinem. Priora, & præcipua sunt illa, quæ aguntur in diuinis mysterijs, & versantur circa corpus Christi. Verum alia sunt ea, quæ versantur circa corpus mysticum, vt sunt actiones illæ spirituales, quæ ad salutem proximorum ordinantur, de quibus proximè antea loquebamur. Sicut ergo hæ posteriores actiones supponunt priores, ita religio, quæ per se ordinantur ad perficiendos sacerdotes, vt sacerdotes sunt (hoc est enim esse per se religionem sacerdotum) primariò tendere debet ad perficiendos illos in ordine ad priores actiones, quæ spectat ad diuinam mysteria, alioquin ineptissime esset instituta religio. Vnde, quia prius (vt aiunt) separatur à posteriori, bene potest aliqua religio clericorum esse instituta ad perficiendos sacerdotes in his actionibus, quæ in diuinis mysterijs peragendis consistunt, quanvis vterius non extendatur ad actiones erga proximos; et ideo talis religio contemplatiū, talisque est religio canonorum regularium, ex D. Thom. sententia loco proximè citato. At vero è conuerso, posterior non separatur à priori; neque acesstorum à principali; & ideo nō potest esse bene instituta religio, quæ sacerdotes perficiat in actionibus, ergo proximi, & nō multo magis eos perficiere intendat in actionib; circa Deum, & quæ in diuinis.*

ii 4 myst.

mysterijs aguntur. Societas ergo, quæ optimè & Spiritus sancti instituta, & probata est, ad perficiendū sacerdotes, quatenus sacerdotes sunt, & se extendit ad perficiendos illos in actionibus sacerdotaliis erga proximos, multo magis intendit eos perficere in his omnibus, quæ in diuinis mysterijs aguntur. Quod etiam quantum ex signis exterioribus ostendi potest, effectus ipse manifestat. Quanvis enim hæc religio (proper alias rationes diuini obsequij quas infra c. 8. videbimus) cantu, & alijs solennitatibus externis in his mysterijs non vatur; quod ad decentiam, & reuerentiam eorum spectat, nullibi cum maiori decore tractantur. Nullaque maior cura huic religioni esse soler, quam ut ea quæ pertinent ad diuinum cultum, & ad venerationem Sacrosancti sacrificij, & ad dignum usum sacramentorum exactissimè peragantur. Cum ergo ostensum sit religionem hanc, etiam ex ea parte qua perficit sacerdotes in ordine ad actiones spirituales circa proximos, intimè includere vitam contemplatiuam, multo magis illam includet quatenus eisdem perficit in sacerdotaliis actionibus diuinorum mysteriorum; nam in his potissima pars vita contemplatiuæ consistit.

Quomodo Societas tam multæ actioni simul cum contemplatione posse suscipere?

IX.
Ad alteram partem dif-
ficultatis in n. 3.

Deum uni-
cuique reli-
gionis gratia
suo institutu-
re commo-
duum co-
municare.

Atque ex his difficile non est tollere admiratio nem, quæ in num. 3. objiciebatur: Scilicet, quin fieri possit, ut tam multa actio, quam Societas profiteatur, cum perfecta contemplatione coniungatur? Respondemus enim imprimis hoc non esse impossibile cum diuina gratia; & quanvis id difficile videatur, perfectam tamen virtutem circa difficile versari: atque ita difficultatem illam, per religionis prouidentiam, & perfectam institutionem, cum vocationis gratia posse superari. Dico autem cum vocationis gratia, tum quia nemo pro ratione sui statutus potest pie vivere, nedum perfectè, sine speciali gratia Dei; tum etiam, quia pie credendum est, vel potius est moraliter certum, Deum unicusque religione dare speciale gratiam quam communicat omnibus, qui ab Spiritu sancto ad illam vocantur, si per illos non steterit, vt finem illius instituti consequi vealent. Sic enim dixit D. Thom. in 4. d. 2. q. 1. artic. 2. ad 9. ad quamlibet eminentiam status dari aliquam sanitatem, cum sit ibi necessarium speciale auxilium gratiae. Et d. 28. q. 1. art. 5. ad 2. dixit. In consecratione virginum, & alijs huiusmodi benedictionibus dari gratiam, nisi fit impedimentum ex parte suscipientis. Cuius locutionis sensus non est, per hos actus dari aliquam gratiam ex opere operato, cum non sint sacramenta, nec de hoc possit assignari certa aliqua lex; immo neque speciale priuilegium eis esse concessum, cum sufficiente fundamento dici potest. Sensus ergo est de speciali gratia auxiliante, excitante, & adiuuante, quam Deus, quantum in ipso est, maiorem, & specialiorem tribuit his, quos in speciali statu, ac munere constituit, ad cuius convenientem usum illa indigent. Quo principio usus est etiam idem D. Tho. 3. p. quæst. 27. art. 5. ad 1. & à nobis confirmatum est in 2. tom. 3. p. disp. 1. sect. 2. ad finem, & disput. 3. sect. 5. ration. 3. vbi ex Scriptura, & Patribris illud confirmavimus. Quibus addi potest illud Pauli ad Ephes. 3. Eius factus sum ego minister secundum donum gratiae Dei, que datus est mihi secundum virtutem operationis eius: mihi enim sanctorum minus datus est gratia euangelizare inusitigabiles datus Christi, &c. Atque hoc volunt Deus significare Moyli, quando se excusanti à diuino ministerio, eo quod ad illud imparem se agnosceret; respondit, Ego ero tuum: hoc enim verbo non tantum speciale pri-

uilegium, sed suavis etiam dispositio prouidentie diuina significata est, dantis viri cuique gratiam muneri vel statu ab ipso Deo instituto accommodatam. Cum ergo omnes religiones approbatæ intercedunt canticantur speciali Dei prouidentia institutum dubitandum non est, quin singula habeant paratum speciale Dei auxilium sua vocations proportionati, ac proinde eo maius, quod institutum fuerit altius, ac difficultius, & ad maius Dei obsequium, maioremque Ecclesiæ utilitatem ordinatum. Oferimus autem in Societas instituto hæc omnia excellenti quodam modo inueniri: scilicet, approbationem, institutionem, ex Spiritu sancti institutum intentionem diuini cultus & gloria, cum grauissimo munere, & onere procurandi salutem animarum; ergo dubitari non potest, quin habeat à Deo paratam speciale vocations gratiam, qua predictum finem comparare valeat. Atque hunc gratias vocationis videtur nobis præbuisse testimonii Gregor. XIII. constitutione; *Quanto fructuosa, & in alia bulla, Ascende domino, cum dixit. Si in societate fides est propagatio, & diffusio fidei, animarumque in vita, & doctrina christiana a progressu: ita etiam gratias vocationis proprium esse, diversa loca ex Romani pontifici vel praepositis generali directione peragere.* Nā quia illæ actus, & difficultior, & periculosa; & alijs esse potest, ideo grata vocationis specialiter illum attribut. Sic ergo nos dicimus, si quæ est difficultas in coniungenda perfectione vita activæ, cum perfectione vita contemplatiuæ, per gratiam vocationis non difficile superari posse.

Addo vero vterius, si attente consideremus ea quæ diximus, non esse in eo negotio nimis magnum difficultatem: quia principales actiones, in quibus vita activa Societatis veratur, ita sunt communica-
tum vita contemplatiua, vt veluti ex corpore, &
animō unum quid ex illis efficiatur: quanvis au-
tem plura, & plura, intendere difficile sit; quade-
causa Ecclesiastici 11. dicitur, *fili, ne in multis suis dia-
tui.* Et Luc. 10. Marthæ declaratur unum esse necessa-
rium, quod August. & alijs Patres viri vite contemplatiua negotio, seu orio exponunt. Plura ta-
men per modum vniuersi intendere non est difficile:
Exemplo ab speculatione, & doctrina aliarum fa-
entiarum sumptu, rem declaro. Longe enim diuer-
sum videtur docere, & speculari, scribere, au-
meditari; tamen hec duo munia non se impeditime-
que vnum ratione alterius difficultius redditur, quia
vnum ex alio oritur: & tunc recte doctrina tradi-
tur, quando interior veritatis speculator perfecta
est. Ita vero se habet contemplatio ad predicta-
cietas actiones, & ideo illam per se non impedi-
tent. Eò vel maxime, quod tales actiones, vt perfe-
ctè fiant, duas circumstantias ad contemplatiuam
partem maximè pertinentes, per se requirunt. Vna-
ni, & vt facili intuiri maioris glorie, & obsequij diu-
nitatis, illuc referantur, de quo frequenter filii Socie-
tatis in suis constitutionibus admonentur, vt videre pos-
sunt, & p. 8. cap. 1. §. 1. & ideo in p. 10. §. 2. dicitur. *ad
conseruationem, & incrementum spiritus Societatis, atq. ad
affectionem suis, quem sibi præfigit, auxiliis numerum ad
volumen & per naturam alem suum finem conseq. eam, me-
dia illa, 2. qua iuri Deo instrumentum coniungunt ad offi-
cium, vt à diuina manu recte gubernetur, eti. accipiunt,
quam que illud disponunt erga hum. ms. Huiusmodi pre-
bitas, & virtus, ac precipue haritas & para in ente duci
serunt, & familiaritas cum Deo in spiritualibus deuotis
exercit. Qui modus operandi perfectissimum est, &
qui assiduum Dei memoriam maximè conservat,
vt latè explicat Basilis regul. 19. & 106. Ata cir-
cumstantia, quæ ex dictis facile colligitur, est vt ita
opera*

Opere fiant cum actuali oratione, ac petitione diuinii auxilij. Quia cum in illis omnibus homo semper operari debeat ut Dei instrumentum, à quo debet efficaciam illorum expectare, tunc perfectè sunt, quando prædicta oratio cum eis adiungitur. Igitur si debito modo tales actiones fiant, ex se non impediunt perfectionem vitæ contemplatiæ, sed potius ex se iuuant. Et quanvis contingat aliquando impedit actualem quandam interiorem suavitatem & dulcedinem, illud non est substantiale detrimentum, multòque magis perfectionem auget opus charitatis ergo proximos propter Deum factum. Proper quod dixit Greg. i.p. Palitoris cap. 5. ad finem. *Sunt nonnulli, qui magnis maneribus dicunt, dum solius contemplationis studiis incedunt, & parere vi. hinc proximorum predicatione refugunt, secretum queis diligunt, se. i.e. in speculatione sive periculis: de quo si districte inducuntur, ex tantis procedebut rei sunt, quanvis videntes ad publicum prodigium potuerunt: quae enim mentes sive qui proximis proficiuntur usi sunt, utilitatem exercitorum secreterum proponit suum, quando ipse summi Patris regnatus, ut multi sive proficit, de fini Patris egressus est ad publicum nostrum?*

CAP V T VII.

In quo gradu perfectionis Societas religio conjuncta sit.

I. **Q**uamvis omnis religio sit aëtus perfectionis, tamen non omnes in perfectione quærenda æquales sunt, quia non omnes omnia confiliorum opera exercent, & ideo quædam in altioribus versantur, quam aliae, iuxta variis fines proximos in quos tendunt, ut in superioribus visum est. Et ideo ad perfectam notitiam Societas tradendam necessitate est, quantum sine inuidia, & arrogancia fieri possit, quem gradum in hoc ordine perfectionis attingat, explicare. Quod quidem in his, quæ haec nus diximus tam clare continetur, ut noua expositione non indiget. Tamen ut aliquorum obiectiōnibus satisherit, hoc committere non potuimus. Aliqui enim Societatem magna imperfectione arguant, tam in munere vitæ actiū, quam contemplatiæ, unde concludere conantur, illius institutum valde imperfectum esse. Priorem partem ad vitam contemplatiuam pertinentem, ex eo colligunt, quod Societas præcipuum huius virtutis munus, quod in psalmodia & diuinis laudib. decantandis consistit, non fungatur. Et idēc omnes antiquiores religionum institutores hanc præcipue in suis regulis commendarunt, ut conlata ex Basilio frequenter in suis regulis, tam fuius, quam brevius disputationis, & Benedicto in sua regula à cap. 9. per pluram sequentia, & ex Augustino etiā in sua regula, quos omnes posteriores religiones imitata sunt, præfertim mendicantes, quæ ex vi sui instituti eleemosynis fidelium aluntur, & hac ratione videntur speciali titulo obligari ad diuinâ officia publicè décantanda. Proper quod Sot. de Iust. li. 10. q. 5. art. 3. circa finem cum dixisset religiones approbatas teneri officium diuinum in communî celebrare, quia illud est præcipuum contemplatiōnis munus, subdit: *Quod regularib. aut quis nam si aliis religionis modus circa huiusmodi oblatione admittatur, certe & nomine rel. g. o. nisi meretur, quippe quæ maximo splendore religionis caret;* Quem imitatus est Trullo li. 2. Ordin. Canonice. c. 12.

II. Altera pars pertinet ad vitam actiū ex alio capite sumitur, scilicet, quia magna portio huius vita conficit in actibus pertinentibus ad penitentiam, afflictionem, & auferentiam corporis, & in uiuens loquendo, huiusmodi penitentiæ, & auferentia exercita maximè necessaria sunt ad perfectionem assequendam. Proper quod omnes

etiam antiquæ religiones in hac vitæ austерitate magna ex parte fundata sunt, sicut de antiquis monachis per Agyptum latè refert Euseb. lib. 2. historiæ, ca. 17. & ex Athanazio in vita Antonij, & ex alijs historijs antiquorum Patrum constat. Et D. Basilus etiū carnium suis monachis prohibuit. Et author A. G. sermon. i. de communi vita clericorum, alias serm. monum ad fratres in eremo, de illis eremitis ait. *Postquam fratres eremum intraverunt, nunquam carnes sumperunt, quinque coloris, nigerrimoque induiuntur.* Et libro i. de moribus Ecclesiæ cap. 31. mirum in modum Augustinus exaggerat, & laudat severissimam antiquorum conobitarum, & eremitarum vitam. De qua multa etiam apud Hieronymum, in epistol. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis, præter alia quæ epistol. 4. 13. & alijs de hoc genere vita commendat. Sanctus etiam Martinus (vt in eius vita refert Sulpitius) vsum vini in suo monasterio suis monachis interdicebat. Benedictus etiam in sua regula cap. 39. à carnibus voluit abstinere monachos præter debiles, & infirmos. Quod seruari præcipit in cap. *Cum ad monasterium.* de statu monachor. vbi etiam linea canis prohibentur monachis. Vnde in cap. *carnem* (inquit Fructuosus Episcopus) cuiquam monacho, nec sumendi, nec gustandi & concessa licentia, non quod creaturam Dei indui emus indigneum, sed quod carnis abh. nuntia viles & apta monach. a stimet. D. Diuus Gregor. in epistola ad Augustinum Anglorum Episcopum, vt refertur in cap. de nique. d. 4. *Sacerdotio* (inquit) & Diaconi, & reliqui omnes, quos dignitas Ecclesiastica & aduersoribus, à quibz quæfisima propostum ieiunandi fiscipiant. Et subdit rationem ad rem præsentem multum pertinenteem; *Quo & aliquid ad prius sancta institutionis adiungunt, & eorum qui in laicis ordinis constitutis oblati uaniam faciunt, co- ita religione præulant.* At verò Societas non solum antiquam religionum austéritatem non imitatur, verum etiam in hoc genere ferè nihil peculiare profitetur, præter ea, quæ ex communi visu, vel præcepto Ecclesiæ omnes obseruare tenentur. Est *Averandam.* ergo in hac parte valde imperfecta, Christique, & *tradi. ii. m.* Apostolorum vestigia non sequitur; vt modernus *Psal. Beati* quidam in illam tacitè obiecit, præter alia quæ in *immacula-* lib. 9. ca. 7. agendo de visu exercitorum afferemus.

Societatem ex vi sui instituti perfectissimam religionem esse.

Nihilominus dicendum est, religionem hanc ex vi sui instituti perfectissimam esse, ita ut supremo ordine statuum religiosorum constituta sit, & in eo non infimum gradum teneat. Ut sensum concludam, suppono quod in tractatu 3. lib. i. c. 6. *Notatio ad probacionem.* cum D. Thom. ostensum est, religiones, quæ puram vitam contemplatiuum prouferunt, ex suo genere perfectiores esse illis, quæ ex vi sui instituti vram que vitam apprehendunt, utriusq; perfectiores esse. Ex quo D. Thom. q. 188. art. 6. concludit. *Summus gradus in religionibus tenet qui ordinantur ad docendum, & prædicandum.* In hoc ergo sensu dicimus religionem Societatis in supremo ordine perfectionis religiosa constitutam esse. Quod supposito dicto principio *Suadetur* *prima pars primo.* evidenter concluditur ex his, quæ de fine huius religionis diximus in cap. 1. ostensum est enim religionem hanc esse institutam per se, & directè, tam ad opera vitæ contemplatiæ, quam actiū, & ad docendum, & prædicandum; & ad alia spiritualia opera circa proximos exercenda cum maxima perfectione, & propensione.

Secundò, potest hoc explicari ex alio principio posito, quod Societas per se est religio presbyterorum. Nam loquendo ex genere, religio clericorum secundò, rum perfectior est, quam religio monachorum,

III.

Suadetur *secunda pars primo.*

quod sumi potest ex cap. 1. & 2. 19. q. 3. vbi prohibentur canonici regulares ad monachatum transire, quanvis illud possit exponi factum esse propter dignitatem sacerdotalem, vt indicat D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2. & suprā in tract. 8. lib. 3. cap. 10. expensum est. Inde tamen possimus vterius argumentari: nam ordo sacerdotalis per se est dignissimus, & statum perfectionis aliquo modo attingens, vt in superioribus significatum est, & sumitur ex Dionyfio, toto lib. de Eccles. hierar. & Chrysost. hom. 38. in Matth. vbi ait sacerdotes esse quasi cor, & stoma chum Ecclesiaz, quoniam ab eis recipit Christianus populus vita influxum, & spirituale alimentum. Ergo religio, qua per se primò ordinatur ad perficiendos sacerdotes, vt sic, id est, in ipsis muneribus sacerdotalib⁹, perfectior sine dubio est ex suo genere, quam professio, qua per se est laicorum, qualis est monachalis, & ideo hac religio initiantorum vocatur à Dionyfio c. 6. de Ecclesiast. hierarch. & propterea ex monachis ad sacerdotium assumebantur de licentia Abbatum quando digni inueniebantur, vt sumitur ex Gregor. lib. 5. epist. cap. 127. alias epist. 27. vnde est etiam illud Hieronymi epist. 4. ad Rusticū: *Sic viue in monasterio, velieris esse mercari.* Quia vero habet comparationes semper intelliguntur ceteris paribus, vel quantum est ex tali capite, ideo fieri potest, vt duas religiones mutuo se excedant, quantum vis magis attendit ad munus proprium sacerdotum, quam ad concionatorum. Altera vero econtra magis ad hoc quam ad illud munus incumbit. Poitea vero ad faciendam illam comparationem simpliciter, oportet illa capita, seu munera inter se comparare, quod ad nos non spectat. Societas enim in utroq; illo genere existit, & simul utrumq; caput amplectitur, vt cap. præcedenti ostendit: vnde ex hoc capite perfectior etiam est ex genere suo, quam quelibet alia, qua unum tantum genus illorum participat: maximè cum in singulis generib⁹. illorum magnam quandam perfectionem intensuam (vt sic dicam) & extenuam habeat: nam est religio sacerdotum, tam quoad munera diuinorum mysteriorum, quam quoad cetera ministria, qua ad perficiendum corpus Christi mysticum diriguntur: & ordinatur ad prædicandum, & docendum, quoque per Christi vicarium mittantur, & cum omni perfectione, in superioribus sati explicata.

Hinc denique addi potest tertia ratio, sumpta ex D. Thomā dicit. art. 6. nam *supremum in uno quoque genere est mensura ceterorum;* in statu autem perfectionis supremum locum tenent Episcopi: ergo religio qua ad illum statum propinquius accederit, erit ex suo genere in altiori statu perfectionis, quam reliqua: sed Societas propinquissime videtur accedere ad statum Episcopalem, quantum ad id vnde haberet, quod sit status perfectionis: ergo Probatur minor, quia Episcopi dicuntur principiū esse in statu perfectionis, quia sunt in statu perfectionis communicaṇtæ, & quia ad hoc obligantur ex officio, etiam si oporteat pro ouibus dare animam suam, & quia in illo munere firmatam habent ex obligatione sui status, sed haec omnia participat excellenti modo Societas; nam ex visu finis ordinatur non modo ad perfectionem acquirendam, sed etiam exercendam, & communicandam, & ex vi suorum votorum (quod illi proprium est) ad hoc obligatur, non obstante quacunque difficultate, peregrinando per universum orbem, etiam mendicando, si opus sit, & pericula quaque subiendo, usque ad sanguinis effusionem: in quo munere habet etiam firmitatem ratione obligationis voti; ergo etiam ex hoc capite proximè accedit ad statum perfectionis Episcopalis. Dissert autem (vt cap. 2. n. 8. dixi) quia non principialiter, sed ministerialiter hoc munus sustinet.

Item quia non se extendit ad conferenda illa sacramenta, per quæ aut fideles in perfecto quodam statu Christianitatis constituantur, vt est Sacramentum confirmationis, aut creantur ministri perfectiōnis aliorum, vt est Sacramentum ordinis. Sed in his omnes religiones inferiores sunt Episcopis, quorum sunt adiutrices. In hoc verò potest specialiter aliiquid in Societate notari, nam videtur specialiter instituta in ministerium Apostolice Sedi, vt ex bullis Pontificis sapientē adductis manifeste constat. Vnde etiam Clemens VIII. benigne aliquens Patres, qui ex vniuersa Societate Romæ congregauerant anno 1600. Societatem *brachium dextrum sedis Apostolice* appellare dignatus est. Ex quo etiam factum est, vt ab eadem Sede Apostolica plurimæ gratiæ, & facultates in Societatem manuerint, in ordine ad ministeria exercenda circa salutem animarum, & communicando potestatem circa salutem animarum, & communicando potestatem ad perficiendos alios, vt ex eisdem Pontificis bullis manifestum est, & in lib. 9. expponemus.

Ex his non erit difficile alteram partem conclusionis probare; scilicet, non habere Societatem in illo ordine infinitum gradum, quam per hanc negationem, potius quam per polituum comparationē proposuit, vt omnem intidiam vitarem. Duo enim folium ostendere intendo, unum est habere in illo ordine satis magnam perfectionem: Aliud est, ex illici duobus capitibus, qua nobis obiciuntur, non posse colligi huic religione deesse aliquid perfectionis debite, & conuenientis sibi iuxta finem suum, & consequenter, nec sibi impliciter melioris: neque etiam ob has causas posse iuste postponi alios, qui pię, ac religiose sanctas illas actiones exercent. Quia vero in particulari pensatis omnibus perfectioris, non est meum diuidicare, vt sapientia in hac materia dixi.

Illud ergo prius (posterior enim c. 8. & 9. præstabilitus) multis profectio, & manifestis modis ostendit potest ex his, quae haecenus de hoc instituto diximus. Primo ex fine, qui fine dubio est altissimum omnium, quod in confessione: Nam est idem cum fine Apostolici instituti; maximèq; accedit ad finem aduentus Christi in mundum: & quanvis multa religiones eundem finem possint intendere aliquo modo, tamen Societas perfecto quodam modo se ostendit in illum propensa: nam per actiones in suo ordine perfectissimas, & per omnes, quae moraliter desiderari possunt, illum inquirit. Docet autem D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. inter religiones respicientes eundem finem illam esse perfectiorem, quia per actionem perfectiorem illum attingit, & ceteris paribus, illam quę per plures actiones. Quod etiam ex communī sententia doctorum, c. 3. ostendimus.

Secundò idem studeri potest ex perfectione triū vororum, in quibus substantia religionis constituit: iam enim in citato loco a. n. 4. indicauimus, quanta sunt, etiam intensuia, quam extensuia perfectio Societatis in materia, & obseruantia horum vororum, & ad finem præstabilitum quantum eminent in obedientia quæ a. f. f. l. i. l. i. s. e. f. excellentior. Tertiò probari potest ex alijs rationibus, quibus ad finem suum hac religio virtutem, & alios mali nam & in se sunt plura, & validè perfecta, & ad finem intentum maximè proportionata, vt eo illo eodē capite satis constat: supposita autem perfectione finis, nulla maior perfectio in aliqua religione delinqueri potest. Nam vt recte dixit S. Antonius Abbas, & referit Moyses Abbas apud Cassianum col. 2. ca. 2. Optima ratio inquit ē de perfectione non in his, vñ illis actionibus, aut multitudine earum, sed in discernentia ipsa ethi: nulla autem est maior discretio maiore prudenter perfectio, quam ut proposito optimo fine, convenientissima etiam media, & ad illum maximè proportionata eligantur.

Quartò id ostendit potest ex perfectione charitatis erga

*Quarto ex
perfectione
benevolentie
erga proxim
um.*

erga proximum, quam hec religio profiteretur, ut totob. 9. constabit latius. Illa ergo cerni potest primò in vniione religionis, & membrorum eius inter se, de qua suprà dictum est, & dicetur latius l.8. c.8. Deinde in benevolentia erga proximos, quia vt D. Thom. docuit opus. 18. c.4. tunc perfecta ostenditur, quando ad omnes amicos, & inimicos, fideles, & infideles extendit, & quando pro eorum commodis præstet spiritualibus, propria incommoda temporalia & corporalia etiam usq; ad mortem, si opus sit, contemnuntur. Quæ omnia manifestè cernuntur in modo diligendi proximos quem hæc religio profiteretur. Testimonium enim huius benevolentiae est beneficentiam *refisi a te amoris exhibito est operis,* vt dixit Gregor. hom. 17. in Ezechiel. & in illud 1. Reg. 3. *Non erat visio manif. sta & iterum hom. 30. in Euang.* At Societas hoc beneficentia genitus planè profiteretur, vt euidentissimum est ex eius instituto, & peculiari, ac propria obligatione, quæ tenetur, non pro communib; Ecclesiæ hostib; (ne dum catholicis vniuersitatis) sed pro suis etiam priuatum inimicis, emulisci gratiosæ orare, quod ad beneficentiam spectare docuit D. Tho. 2.2.q.31.a.2. ad 1. Offerre item (quod specialius est) sacrificia pro ijsdem; ac denique ex paupertate voto nullum ab eis acceptare stipendum, aut compensationem, quos tam fedulū, tamque laboriosè literis imbuīt, aut consilio in rebus dubijs institutū, salutariæ doctrina pro concionibus imperit. Atque hinc constat quinta ratio, quæ sumi potest ex perfectione charitatis ad Deum. Vnum enim ex maximis signis dilectionis ad Deum, est dilectio proximi, propter quod scriptum est Rom. 13. *Qui diligit proximum, legem impluit:* ergo etiam profectio charitatis erga proximum, magnum indicium esse debet perfectionis charitatis erga Deum: præferente cum ex vi sui instituti, vt dixi, teneatur Societas in animarum salute procuranda, nullum tempore commodum querere, neque honores, aut humanas dignitates: quid ergo ei superest, nisi diuinam gloriam, propter se ipsam querere, prout in suis constitutionibus se admonetur. Hoc autem proprium est amoris Dei propter se ipsum: ergo.

X. Hinc sexto ad hanc perfectionem, spectare potest singularis illa gratia *vocationis*, quam cap. preced. nro. 9. ostendit ab Spiritu S. dari. Quanvis enim hæc distributione accommoda, vnicuiq; religioni tribuat: verisimile tamen est, ei dari copioförem, & maiorem, quæ ad altiores effectus diuinæ gratiæ assumitur; nam vt ibidem quoque ostendit confert Deus gratiam iuxta menfuræ obligationis, & munieris, quæ gratia etiam crescere solet ex dispositione hominis, ad quam pertinet affectus ille, quo persona, vel maiorem difficultatem propter Deum amplectitur, vel magis se ipsam abnegat. In vtrq; autem videtur hæc religio habere singularē excellētiā: nam ex parte Spiritus S. instituta est ad excellentiores effectus diuinæ gratiæ, quales sunt Ecclesiæ propagatio, fidei defensio, animarum conuerter, & perfec̄tio. Ex parte vero corum, qui ad hanc religionem vocantur, quia eximia quedam abnegatio ab eis postulatur, ita vt nec locum, nec officium, nec quidquam aliud cor. um, aut secundum habere possint, sed ad omnem mutationem, omnemq; difficultatem superandam expofiti semper esse debeat, & sine dubio credendum est propriā gratiam huius *vocationis* singulari modo esse perfectam, & paratam, quantum est ex parte Dei. Deniq; posset hic etiam considerari singularis providentia huius religionis ex vi sui instituti, tam in promouendo ad bonum subditos suos, medio vnu sacra-
*Deniq; ex pe
culari ratio
in subdi-
ti vigilati.*

ribus tacta sunt & toto li.8. recurrent, & expendentur etiam statim punctum alterum n.6. propositum prosequendo.

C A P V T VIII.

Convenienter in Societate cantus, & chori ordinarium usum non esse.

S Vpereft vt obiectiōnibus factis respondeamus: inde etiam facile colligetur, quod in cap. preced. n.6. secundo loco propositum est, scilicet, non posse religionem hanc aut imperfectionis argui, aut alijs religiōibus postponi, eo quod vel cantu, & choro non vtratur ordinariè (in casu enim aliquo usum admitti pater ex congregatione generali l.can.25. & congreg. 2.can.24. & congreg. 3.can.9. & ex iis, quæ 1.8. c.2.n.4. in fine attingemus) vel quia in exteriori victu, & vestitu speciale austeritatem non profiteatur. Ad quod imprimitur suppono, non percire ad perfectionem alicius religionis, vt omnia con-

*Non pertinet
filia collectiū (vt sic dicam.) & in particulari am-
plexatur, & profiteatur. Quod significauit D.Tho. 2.
2.q.186. à 2. & latè à nobis explicatum est tractando
in genere de statu religionis tractat. 8. Et ratio eu-
dens est, quia impossibile est multititudinem omnium
confiliorum similexequi, & obseruare, imo que-
dam eorum possunt esse incompossibilis, vt simul
fiant, vt inferiūrū infirmis, & cōcionari, aut eodem
tempore, aut continuo officio: sāpē enim ipsa re-
rum multitudine obruitur humana natura, & aut
vires corporis deficit, aut feruor spiritus extin-
guitur, & ita propter indiscretum onus, sāpē in vir-
tute non perseveratur, vt dixit S. Antonius apud
Calsian. dicta collat. 2. cap.2. Et colligitur optimè ex
verbis illis Apostolorum Acto. 6. *Non est agnum nos
derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis* Opus enim
illud ministrandi optimum erat, & sub consilio,
non tamen statui Apostolorum accommodatum,
quia non poterat simul cum munere prædicationis
conunig.*

Quapropter quando fit comparatio inter reli-
gioſos ſtatūs, & vni videtur deesse aliqua obser-
viancia religioſa, & exercitium alicius operis sub
confiliū cadentis, quod in alijs religiōibus in-
uenitur, non ſtatim potest talis religio aut imper-
fecta, aut inferior alijs ſimpliceriter iudicari. Sed vt
de vtrq; illa re iudicium feratur, duo cum parti-
one accōmoda pēndantur. Vnum est, an tale o-
pus fit accommodatum fini talis religionis, vel po-
tius an confiderato illo fine expedienter fierit tale
exercitum in tali religione non admittere: nam si
prudenter hoc ita iudicatum fuerit, carentia illius
obseruantia non poterit iuste existimari imper-
fectio priuatiā (vt philosophico more loquar) talis
religionis, cūm non sit carentia perfectionis illi de-
bitæ vel conuenientis iuxta finem ſuum: imo nec
imperfectione negatiā ſimpliceriter reputanda est, si
finis ille propter quem talis obseruantia omititur,
perfectior est illa, ſicut ex Diuo Anfelmo Theologi,
& Philosophi dicunt; non pertinere ad perfectionem
ſimpliceriter habere formaliter perfectionem illam, que maiorem excluderet. Vnde ſtatim ſequitur aliud confiderandum, an ſcilicet carentia illius
boni exercitii alio meliori compensetur, quod ſimilis cum alio moraliter elle non potest, atque ita
recte fieri iudicium illud comparatiuum. Si enim
aliqua religio tali bono caret, idque non propter
aliud maius, vel æquale, quo carentia illius boni
compensetur, ſine dubio ea religio, quæ ceteris pa-
ribus, in tali bono excederit, perfectior erit. Si au-
tem ille defectus aliunde compensatur, non potest
altera religio ſimpliceriter iudicari excellentior,
sed

*Duo confide-
randa ut
comparatio
iner duas
religiones
hac
Vnum.*

Alterum.

sed ad summum secundum quid. Quam totam doctrinam tradidit D. Thom. & bene explicuit Caiet. 2. 2. q. 18. à 7. ad 1.

III.
Prudenter
statutū effe
in societate
nem est
vñus chori.

Deueniendo ergo in particuli ad religiosum vñsum chori; & cantus Ecclesiastici, ac psalmodiae, vt in cap. precedent. num. i. opponebatur, ostendo primum prudenter in Societate institutum esse, vt in ea non sit huiusmodi vñsum, quia licet secundum se optimus sit, at finem Societatis non iuuaret, neque esset medium proportionatum. Quod hie verbis tradidit Beatus Ignatius. 6. p. Constit. c. 3. §. 4. *Quoniam occupationes, quia ad animarum auxilium assumuntur, magni momenti sunt, ac nostris instituti propria, & valde frequentes, cumque aliquis nostra habuisset tam sit in hoc vel in illo loco incerta, non ventur nos in hunc ad horas canonicas, & missas, & alia officia decessante, quandoquidem illis, quo ad ea audienda deuotio mouerit, abunde suspetet vñsib[il]i satis facient. Per nos autem et tractari oportet, quia nostre vocationis ad Deum gloriam magis sunt propria.* Quam constitutionem in particuli, motu proprio, & ex certa scientia, confirmavit Greg. XIII. in bulla edita anno 1573. quæ incipit, *Ex sedis Apostolica, atque duas, vel tres rationes reddit: vnam à priori (vñsi dicam) illis verbis. Quia acris studiis, lectionibus, & prædicationibus intendere posint. Aliam à posteriori, ibi. Nos considerantes religionem prædictam vibrans effectus ad Dei laudem, & sancte Catholicae fidei propagacionem per vniuersum orbem dedisse, meritoque in suis priuatis confundens et eff. Et. Addit etiam argumentum ab auctoritate: quia hoc modo fuit hoc institutum a Paulo III. & Iulio III. approbatum, eique per sanctorum Concilium Tridentinum derogatum minimè existit.*

IV.
Qua rati-
nes B. Igna-
tium meu-
runt ad hanc
confusio-
nem con-
dendam.
Prima ra-
tio.

In verbis autem Beati Ignatij considerare oportet omnes rationes, quibus motus fuit ad non imponendum Societati chori onus (quamvis in hoc primus non fuerit, vt n. 6. ostendemus) sumptus esse ex illo fine quarendi maiorem gloriam Dei in hoc effectu salutis animarum, per ea media, quae ad illum magis conferre possent. Duo autem ad hoc considerauit. Vnum est, chorum, vel cantum Societatis, non fuisse nunc Ecclesia necessarium ad hunc finem. Optimè enim intellexit, hoc sanctum opus laudandi Deum publicè in diuinis officijs per cantum, non solùm per se esse honestum propter laudem Dei, & sanctam contemplationem eorum, qui illum exercent, sed etiam esse vtile proximis, ad excitandam eorum deuotionem, & præbendā eis occasionem, vt in audiendis diuinis laudibus eō tempore occupentur. Considerauit autem subinde esse in Ecclesia sufficientem copiam & abundantiam huius modi ad excitādos fidèles, & ideo propter hunc finem non fuisse in Societate necessariū. Et hinc additum est in declaratione illius constitutionis (quæ eadem habet cum illa auctoritatē) prudentia Societatis relictum esse, quoties ad maiorem animarum fructum expedire censuerit, partem aliquam huius sancti exercitii assumeret, vt ea occasione v. g. fidèles ad conciones audiendas, & confessiones faciendas frequentius conuentiant, merito id facere posse ea prudentia, & moderatione, quæ predicto fini inserviat, & maiora bona non impedit.

V.
Secunda pro-
positio.
Domus pro-
bationis non
esse chori
ministerio
acommoda-
data.

Alterum à nostro Patre consideratum est, actiones quibus Societas incumbit in salutem proximorum tot est, & tam graues, vt sine magna earum iacturā non posset hæc religio in officio diuino deuantando occupari. Quod quidem tam est per se notum, vt nulla ferè explicatione indigat. Facilius autem id intelligit, qui per singula membra Societatis, aut omnes status, seu congregations eorum cogitatione discurrerit. Domus enim probationum ad huiusmodi vñsum per se accommodata non sunt, tum quia si officia hæc per antiquiores, &

grauiores non exerceantur, non possunt pro dignitate, & cum debito splendore fieri, tum etiam quia in unaquaque religione in illis aribus, & ministerijs oportet nouitios instrui, & exerceri, que postea perpetuo debent in eadem religione reuirari ac propterea tota probatio nouitorum Societatis, vt postea lib. 2. cap. 5. videbimus, adeo el intento corum instruictioni spirituali, & vñsum quotidiane meditationis ac contemplationis, nec non etiam alijs actionibus & operibus exercendis, in quibus humilitas, & abiectio propria, & charitas erga proximum, exercetur, vt ad hac publica officia contineanter distrahi non posint. Adebo nam nouitiatum partem in peregrinando, in ministrando, in xenodochijs, ac filiib[us] experientijs extra domos, longè proinde à choro expleri. Nam vero de collegijs studiorum res est per se evidenter; Nam etiam religiones que hoc maximè ministerium chori profertur, in collegijs specialiter ad studia deputatis ab ea occupatione suis tam magistros, quam Scholasticos impli citer abstinerent iubent: Nam re vera studia persertim tam gratia, & multiplicia, quia funtilla, quæ Societas proficit, si serio, & cum unigeni fructu, prout in Societate etiam potularunt, ratienda sunt, totum tempus, totumque hominem requirunt: & alioqui chori etiam occupatio, si convenienti modo fieri debet, non parum laboriosa est, magnamque temporis partem requirit. Denique discursus hic ad domos etiam professorum facilè potest applicari. Sunt enim actiones circumpromos, quæ ab illis exercenda sunt gratuitæ, & alioqui considerare oportet, eas huiusmodi esse, vt ab studijs & lectione Patrum, vel aliorum doctorum, qui de rebus diuinis, & ad conscientiam pertinentibus disserint, nunquam omnino celare permittant. Addo insuper quod lib. 8. cap. i. n. 4. afferemus, huiusmodi operarijs necessarij esse aliquibus temporibus, & diuinis, & frequentibus, quantum occupationes perferunt, prima tæ considerationi, meditationi, & contemplationi vacare, quæ ad proprijs munera cum fructu animarum, peragenda, & augmentum proprijs perfectionis, & ad pericula & incommoda vitanda, quæ in his munieribus intermissioni possunt, multo vilior est, quam chori, & cantus Ecclesiastici occupatio. Cum ergo non possint hæc omnia simul coniungit, quia hominē frangerent, & obruerent, & singula imperfæc[t]e fierent, iuxta communē prouerbiū. Pluribus intentius in oris ad singul[s] sensu merito Ignatius Societatem hoc onere liberandam putauit.

Nec vero primus fuit Beatus Ignatius, cui Spiritus sanctus eam mentem induxit; multo enim ante eam doctrinam per antiquos Patres Ecclesie docuerat. Gregor. enim Papa coram sanctissimo B. Petri corpore cum Episcopis omnibus, ac curia Romana Ecclesia presbyteris relidens, altarium, & Diaconis, & cuncta clero sic dixit. In sancta Romana Ecclesia, cui divina dispensatio praefixa me voluit, dulcem tenui sed, valde reprehensibilis exorta, vt quidam ab alteri altari: ministerium cantores et cantus, & in diaconis ordine constituti, modulationi vocis inserviant, quæ ad prædicationis officium, eleemosynarumque studium vacat congrueat. Et postea statuit, vt talia officia per subdiaconos, vel minores clericos perficiantur, aut cantentur. Ita haberetur lib. 4. registri cap. 88. alius epist. 44. & in quadam Concilio, quod post lib. registri refertur, & in cap. in sancta. d. 92. Quod decreto trans D. Thom. 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. verba habet ad nostrum institutum valde notanda. Ad 3. (inquit) dicendum, quod nobilior modus est prouocando bimini ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quam per canitum, & ideo Diaconi, & Praeclaris, quibus

competit per predicationem, & doctrinam animos hominum prouocare in Deum, non debens cantibus infister, ne per hoc a maioribus retrahantur. In quibus verbis ratio potius attendenda est, quam particulares personae, quia in eis nominantur. Quod enim fint Praetati, aut Diaconi, materiale quid est (vt sic dicam) formale autem, quod eis ex proprio munere competit officium, predicationis exercenda, sub quo omnia ministeria comprehenduntur, quibus proximorum salus directe procuratur. Illud etiam ex his testimonijis constat, praferendum esse munus doctrinæ, & predicationis, psalmodie, seu cantu Ecclesiastico, quando verumque non potest simul perfectè, & stabiliter exerceri. Denique hinc etiam obseruari potest differentia inter cantum, & predicationem, quod predicatione est propria actio Sacerdotum, vel diaconorum: cantus vero per quoslibet inferiores clericos exerceri potest, addet etiam per laicos, si necesse sit, & maximè si sint diuinus seruio mancipati. Et hinc factum est, ut religiones monachorum, qui per se non sunt religiones Sacerdotum, sed laicorum, chori ministerium profiteantur, quia optimè per illos exerceri potest, & est fini eorum accommodatum, scilicet, ad contemplationem; non tamen idem est de omnibus religionibus Sacerdotum; quia Sacerdotis officium non est solum diuinis officijs, sed maximè saluti hominum procurandæ infistere, vt Gregori dixit in 3. p. Pastoralis, cap. 4. & Concil. Aquilgran. ca. 8. & sumitur ex multis decretis apud Gratianum 16. quest. 1. cap. pl. cit. cum similibus. Et ideo licet religio clericorum, que solum quoad priorem partem eorum ministerium usurpat, merito etiam in diuinis officijs publicis & cum cantu veretur, religio tamen Sacerdotum que totum eorum ministerium, & præcipue illud, quod ad salutem, & profectum animarum pertinet, profiteretur: non poterat conuenienter in choro & cantibus occupari.

VII. Ex his ergo satis constat, pessimè dixisse Sotum præcedenti capite num. 1. citatum, religionem sine obligatione dicendi officium diuinum in communione institutam, vix nomen religionis mereri. Nam præterquam quod illud est præter Pontificum approbationem, nullo fundamento nitor, quia vel recitatio officij canonici in communione non est de substantia religionis, ut est per se notum: neque etiam est medium necessarium ad illam sustinendam, vel ad perfectionem asequendam, quia caritas multis alijs modis perfici potest. Et potest aliqua religio habere finem accommodatum, perfectioni charitatis, ad quem medium illud non sit proportionatum. Quomodo D. Thom. dicta q. 183. dicit, posse institui religionem, ad opera vitaæ actiæ in operibus misericordie corporalis, vel ad temporalem militiam, ad quos fines medium illud accommodatum non est. Nec Soto affert aliam rationem, nisi quia talis religio maximo splendore religionis careret: quasi vero substantia, & perfectione religionis ex hoc splendore merienda sit: vel non potest etiam operibus virtutum, & præcipue ex spiritualibus effectibus & beneficiis circa proximos sufficienrem, ne dicam maiorem splendorem habere.

VIII. Secundò sequitur ex dictis, non posse Societatem argui, quod imperfecto, aut indebito modo instituta sit, eo quod hoc splendore, seu munere caret, quia (vt recte dixit D. Th. dict. q. 188. à 7. ad 1.) quando aliquod opus est instrumentum ad perfectionem, non constitut perfactio religionis in tali instrumento, aut in quantitate, vel modo eius absolute spectatis, sed cum debita proportione ad finem talis religionis. Chorus autem non est ipsa perfectio, sed instrumentum ad perfectionem, & ideo Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Prima obseruatio in usus te- moniorum.

Secunda.

Tertia.

Corollarium primum in quo satis di- dum repre- benditur.

Carol. 1. non possit in- possibilis aperte- quidem cor- rupta.

absolutè non fuit Societati necessarius, & aliqui non erat proportionatum instrumentum ad finem Societatis, & ideo ad perfectam institutionem eius non fuit necessarium, neque conueniens tale medium. Dices. Esto non sit medium proportionatum *Inflansia* speciali fini Societatis, esse ferè necessarium ad ge- *bipartita*, nerali finem religionis contemplatiæ, quam non debet excludere finis particularis Societatis, si ipsa perfecta religio est. Vnde eo ipso quod Societas talem habeat finem proprium, qui medium illud conuenienter non admittat, conuincitur esse imperfæcta religio, etiam si intra suos limites cum perfectione initituta sit. Respondeo ad priorem *Soluitur* partem negando assumptum; quia sunt multa alia prior pars media quibus finis vitaæ contemplatiæ compari, & exerceri potest, aliqui antiqui monachi, & eremiti, qui solitariam vitam profitebantur, non fuissent profesi perfectam vitam contemplatiæ, quod planè falsum est: quamvis enim deit publicus, & corporalis cantus, potest laudari Deus ut instruimus Ephes. in *Hymnis & cantibus spiri- ri. libri. & priuat. Accedit*, quod cantus publicus magis usurpat, quia est utilis Ecclesiæ, ad excitandos homines ad deuotionem, & laudem Dei, quam quia sit necessarius vel simpliciter, vel moraliiter ad propriam & internam perfectionem vitaæ contemplatiæ earum personarum, quia in huiusmodi exercitu occupantur. Vnde ad alteram par- tem, negatur etiam assumptum, quia licet si *flavior*, nis proprius Societatis hoc medium non requirat, neque cum illo habeat conuenientem proportionem, nihilominus in se perfectissimum est, & secum admittit, imo requirit magnam perfectionem vitaæ contemplatiæ, vt in cap. super demon- stratum est. Denique ostensum est, finem hunc esse omnium perfectissimum, & ideo quicquid cum illo non habuerit conuenientem proportionem, profectio necessarium non est ad religionem simpliciter perfectam, vt ex sequenti illatione ma- gis patet.

Tertiò ex dictis infero, ex hoc capite: quod Societas chorum non habeat, inferri non posse esse minus perfectam alii illum habentibus. Sicut D. Thom. paulò ante citatus dixit, religionem, qua maiorem pauperatem profitetur, non esse statim gloriari, quod alijs simpliciter perfectior sit, sed careat, non ad summum secundum quid, quia potest ab alia *caveat, non excedi in his qua pertinent ad obedientiam, vel diu- contineat, qua maiora sunt, & quod in me- gionibus ul- lioribus excedit, est simpliciter melius. Sed quid lum habebit?*

Corol. 2. Sa- cierdotem ef- ficiuntur isti in choro
Societas etiam in perfectio- nione quo- runda satig- fi, ex D. Th. & Greg.
interrogatione quo- runda satig- fi, ex D. Th. & Greg.

et in perfectio, & obligatione earum non pauca habere Societatem sibi propriam, & nulli alteri religioni ex vi sui instituti conuenientia: ergo ex hoc capite potius excedit in eo quod simpliciter melius est. In quo etiam considero hunc excessum non solum esse in his, qua ad vitam actiæ pertinent, etiamque functiones illa huius vitaæ actus esse videantur. Nam zelus animarum à quo illæ functiones debent procedere, ad actus vitaæ contemplatiæ pertinent, & est maxima pars perfectionis eius, cum ad perfectionem charitatis proximi formaliter pertineat, & in perfecta charitate Dei radicatus esse debeat. Est autem hic zelus suo modo proprius, & peculiaris huius instituti, quatenus cum speciali perfectione illum postulat, & intendit. Nam in 1. p. Constat. cap. 3. dicitur: *Hanc Societatem exercendam esse in charitate, & zelo animarum, quo omnia hominum genera complici- tatur,*

*ut coru*n* servias spirituali utilitat*i*. Et 10. p. 5. 2. potissimum media Societas ad suum finem esse dicuntur, probitas & virtus, ac prae*p*re*c*haritas, & pura intentio diuini ierit*t*, & familiari*s* cum Deo in spiritualibus deuotionis exercit*s*, & zelus sincerus animarum ad gloriam eius, quietas creauit, & redemit, quouis alio emolumento posthabito. Hac ergo sunt; quae Societas vitam etiam quoad partem contemplatiu*m* maxim*e* perficere possunt, & cho*r*i iacturam non solum supplere, sed etiam superare.*

C A P V T I X.

Virum Societas arctam simpliciter, an laxam regulam proficieatur.

I.
Ratio au-
bitandi.

*V*IT secund*x* obiectioni relicta*e* in c. 7. n. 2. radicatu*m* & plen*e* respondeam, pr*es*entem qu*æ*stionem tractare v*isum* est. Quia enim Societas vitam minus austera*e* in his qu*a* ad externa corporis tractationem pertinent, scilicet, in vi*c*tu, & vestitu*s* assumpt*s* videtur, ideo calumniatores aliqui in eam obiiciunt qu*o*d laxiori regulam obseruet*s*, quibus ex ha*cten*us dict*s* non sat*s* responsum videtur; quia fieri optim*e* potest ut religio aliqua ex fine suo, & aliquibus ministerijs maiorem quan*d*am dignitatem habeat, & nihilominus sub laxiori regul*s* viuat. Sic ergo religio canonico*m* regularium, eo qu*o*d fit religio Sacerdoti*m*, & ad officia, qu*a* in diuinis mysterijs peraguntur, ordinatur, speciale*m*, ac propriam habet dignitatem. Et nihilominus in cap. quod *De timore*, de statu monachor*m*. de illis dicit Innocent. III. quod regul*s* inseruant laxior*e*. Hoc autem non videtur alia ratione dict*s*, nisi quia licet in ceteris religios*e* viu*at*, in his, qu*a* ad corpus pertinent, nullam speciale*m* obseruant asperitatem, sed commodum, licet temperatum, viuendi modum habent. Ergo eadem ratione dicenda est laxiori regula Societas inseruire. Atque hoc aliqui ita exaggerant, ut inde velint persuadere hominibus religionem hanc imperf*ect*issimam esse, eo qu*o*d eius professores delicate*e* (vt ipsi aiunt) viuant, nihil*q*; a secularibus discerni videantur.

Dominicus
Bannes re-
latione de
charitate.

II.
Discrimen
inter au-
steritatem, pe-
nitentiam,
& arctam
regulam.

In quo au-
steritas vita
consistat.

Quid pa-
nitentia.

Arctudo
regula quid-
sit.

Vergo calumniam hanc excludamus, & quid rei veritas habeat aperiamus, tria hic distinguenda sunt, scilicet, penitentia, austera*m*, & arcta regula; sunt enim hec valde distincta. Quia austera*m* vir*e*, prout in presenti*e*, & iuxta communem modum loquendi sumitur, significat speciale*m* asperitatem in externa ac ordinaria, & communia corporis tractatione, ad quam pr*incipi*ne pertinet, quoad vi*c*tu*m*, abstinentia*m* a carnis*m*, & erit maior, si sit etiam laeticin*s*, & gratu*m*, quo etiam in quantitate ciborum*m*, & in ieiuniorum frequentia fuerit durior. In vestitu ordinaria austera*m* est, non ut linea*m* interna*m*; erit autem maior quo indumentum fuerit asperius, & velutiam simplicius, atque hoc etiam spectat non ut calceis*m*, sed nudis pedibus ambulare. Denique etiam in lecto certatur hec asperitas in non v*en*endo panno linea*m* laneo*m*, vel in alio duriori v*is*u le*cti*, v*f*ique ad humicubationem. Penitentia vero latius patet, nam pr*æ*ter hec, qu*a* numeraui*m*, qu*a* cert*e* ad penitentiam pertinet, potest alijs modis fieri non tantum animo*m*, sed etiam corpore*m* (ita enim nunc loquimur) per actiones aut res, qu*a* secreta*m*, & occult*e* sunt, licet*e* in exteriori habitu non appareant. Huiusmodi sunt secreta*m*, & priuate*m* flagellationes, cilicia*m*, extraordinarie vigilia*m*, grauiiores labores ex pia causa assumpt*s*, & similia. Rigor autem, seu arctudo regula*m*, non solum in his rebus*m*, imo nec principaliter in eis consistit, sed subtilius, ac spiri-

tualius (ut existimo) pensanda est. Nam, licet*m* et*a* regula sufficientem au*st*eritatem, vel pom*er*rigoros*a* trium votorum obseruatione*m*, & in omnibus obseruant*s*, que ad illa per se reducuntur, tan*q*uam media ex se necessaria ad perf*ect*am illo*m* custodiad, vel tan*q*uam digni fructus illius. Ut v*g*. solum omnem actum, aut motum turpem comprimit, sed etiam omnium sensuum mortificationem inuigilat, & omnia verba, non solum laetitia*m*, verum etiam quomodounque vana*m*, & qu*a* vel rem*o* possunt puritatem offendere, omnino vetat, prohibet, ac coercet; & sic de alijs. In pauperate multa numerari possent, qu*a* cap. 3. num. 5. & 6. tanta*m*, quorum summa est, ut v*ni*ca ratio v*en*ti temporalibus bonis*m*, sit necessitas, & ha*c* sit omnib*m* communis*m*, v*is*us vero fit in omnibus dependens a superioris arbitrio. Maximus vero rigor, & regula arctudo est in obedienti*m* obseruant*s*, nam siue illa est ceteris excellenter*m*, ita etiam est difficultior, & maiorem abnegationem propriam maioremque omnium affectuum abiurationem potu*la*t*e*. Et hic merito dici potest maximus rigor religios*e* regul*s*, nam, ut Gregorius dixit. Minus iunctaque est abnegare quod non habet, valde autem nullum*m* est abnegare quod est.

Pro qu*æ*stionis resolutione Prima
Conclusio.

Societatem non profiteri definitam au*st*eritatem, aut penitentia mediam pro omnibus sociis communem.

Fatetur igitur ingenu*e* non profiteri, quoad regularem & omnibus propositam obseruant*s*, definitum aliquem au*st*eritatem; aut penitentium modum, ita enim in eius constitutionibus expressa*m* caurum*e* est. Nam in Examine capite 1. §. 6. sic dicitur. *Ratio viuendi in exterioribus, iustas obcausas, manus Dei obsequium semper intendo, communis*m*, nequilla ordinaria penitentias, vel corporis afflictions exhortatione subiungendas habet. Idemque in alijs constitutionibus declaratur, quas postea referemus, & in bulla, in qua Iulius III. cum maiori declaratione institutum confirmavit, hac sunt ultima verba in narratione, seu declaratione instituti Pontifici propria*m*. In his, qua ad vi*c*tu*m*, & vestitum, & tera exteriora pertinent, honestorum sacerdotum communem, & approbatum v*isum* sequuntur: ut quodinda pra*ca*iusque necessitate, vel spirituali*m* profectus desiderio iuste*m* fuerit, ex devotione, & non ex gloriolatione, rationabile obsequium corporis Deo, prout expediat, fieri. Et nihilominus statim subdicit Pontifex. Nihil quod pius, sanctumque non sit, in dicta Societate, iniquitabiliibus institutis repert*s*, eaque omnia adiuvorum*m*, & amrum*m*, Christi fidelium animar*m* um salutem, & fidei exaltationem tendere: ergo ex sententia Pontificis etiam quoad hanc partem*m*, hoc institutum pius est, & sanctum*m*, & ad predictum finem egregie accomodatum, quod nobis supere*m* explicandum.*

Secunda Conclusio.

Societatem uti debere penitentias, & afflictions corporis, modo in constitutionibus prescripto.

Dico ergo secundo*e*, Societatem ex vi sui regule*m*.

**Probatus
Consilio
ex variis lo-
cis confit.** gulae uti debere pœnitentij, & afflictionibus corporis, modum tamen vtendi illis prudenti & sapientissima ratione in eius regula esse præscriptum. Vtique pars ex eisdem constitutionibus probatur. Nam in dict. cap. i. Exami. §. 6. post verba superioria citata subditur. *Sed illas (scilicet pœnitentias, & corporis afflictiones) affumere quis poterit quo sibi videbuntur (cum approbatione superioris) ad maiorem sui spiritus profectum conuenire, & quae propter eundem finem, superioris eis poterunt imponere.* Circa quæ verba solum expendo verbum illud, poterit, aut poterunt. Potuisse enim Beatus Ignatius vti verbo debet, ne tamen videatur obligationem aliquam in conscientia inducere, ab illo verbo absinuit, in vniuersum enim noluit regulationem hanc specialem obligationem in conscientia importare. Si tamen verbum debet non dicat obligationem sub culpa aliqua, sed solum directionem regula ad id, quod perfectius est, & per ipsam regulam consultur; sic verè possumus dicere, debere Societatis alumnus, ex vi huius regule, uti afflictionibus corporis, duobus illis modis in ipsa præscripsit. Dicit enim quantum est ex se has pœnitentias desiderare, & petere, & iuxta arbitrium sui superioris illas fideliter executi. Quod si quispiam in hoc negligens fuerit, debet superior pro ratione sui muneris, quo tenetur subditos ad maiorem profectum spiritualem iuvare, & non defectus punire solummodo, tales pœnitentias inungere, tunc vero manifestius est debere subditos illas assumere, cum ad perfectionem tendere ex vi sui status teneantur; atque in hoc sensu, intellecta est haec regula ab vniuersitate Societatem, prout ratio ipsa maioris perfectionis postulabat, & perpetua etiam consuetudine, qua est optima legum interpres, candem intelligentiam consummavit. Vnde in 6. p. Constitut. cap. 3. §. 1. de professis Societatis agens Beatus Ignatius, cum dixisset in corporali exercitatione ieiuniorum, vigiliarum, aut aliarum rerum ad austerioritatem, vel corporis castigationem spectantium, nullam regulam eis prescribendam esse, nisi quam discreta charitas vnicuique dictauerit, dummodo consulatur confessor, vel superior: subdit. *Hoc tamen dicitur in vniuersum esse quidem animaduertendum, ne nimis huiusmodi renum vñst antopere vices corporis debiles, ut deinde spirituali proximorum auxilio, iuxta nostris insitum rationem non sufficiant: nec contraria, tanta in illis sit relaxatio, ut feruore spiritus refrigerante humani, ac inferiores afflatus inclescant.* Et 3. p. cap. i. §. 12. admonentur omnes, ut pœnitentias omnes, vel mortificationes, & deuotiones confessori, vel superiori aperte, vel nolentes proprio iensiudi, voluntate pura opantes ab illis dirigi, sic ubi à rectitudine & steterint: à rectitudine (inquam) religiosa, id est, (ita enim interpretor) ab eo quod melius, & gratius Deo est. Hac enim debet esse regula eriam in pœnitentia agendis. Vnde in capite 2. eiusdem 3. part. Constitut. §. 5. dicitur. Corporis castigatio in moderata esse non debet, nec indi, creta in vigiliis, & abstinentiis, & aliis pœnitentiis internis laboribus, qui ei nocumentum afficeret, & maiora bona impedit solent. Ideo suo confessario deegit ab unoquoque conuenit quidquid in hac parte faciat, qui si indicat excedi mensuram, aut certe dubitat de excessu, illum ad superiorum remittat. In quibus, & similibus regulis considero maiorem curam Beato Ignatio adhibendi remedia, ne in hac parte exceedatur, quām ne deficitur: Supponit enim hanc posteriorem curam, & in subditis, utpote viris spiritualibus, & orationi deditis, non defuturam, & in superioribus debere esse maximam, & ideo cum excessum verat, semper significat religiosam curam, se exercendi in operibus pœnitentia, & afflictionibus corporis, quantum cum alijs laboribus Societatis coniungi.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

possint, ex vi huius instituti debitam esse, in sensu paulò superius declarato. Et præterea in 6. p. cap. 2. §. 15. de vestitu in particulari admonet, *vi bongius fit, & ad vñsum loci accommodatus, & professioni paupertatis non repugnans, & humilitatis, ac summissioris indicia præbens.* In §. autem 16. In iis (ait) quæ ad rationem vestitus, somnis, ac vñs reliquarum rerum vñtane necessarium, vel conuenientium spectant, quantu's communis illa sit, minimeque diversa ab eo, quod medicus illius loci in quo visitatur indicabit, ita ut quod quisque sibi inde subtraheret, ex duotome, nos ex obligatione subtrahat: habenda tamen semper erit ratio humilitatis, paupertatis, ac spirituatis ad afflictionem, quæ semper nobis in Domino ob oculos versari debet.

Ex his ergo omnibus satis constat, Societatem ex vi sua regula debere operibus pœnitentia, & austerioritate corporis infistere, magnamque illarum rationem habere, aliquo magnum profectum religionis, ac perfectionis instrumentum Societatis decessit; quanvis enim in his afflictionibus corporis sanctitas non constat, tamen negligenda nullo modo sunt, quia & ad cordis puritatem purgando priora delicia, praecauendoque sequentia; & ad humilitatem, ad Christi imitationem, ac plures alios spirituales fructus necessaria sunt. Confidimus autem Beati Ignatii fuit, non eandem regulam, aut modum pro omnibus præscribere: quia in tanta varietate personarum, ac habituum (vt ipse alias dixit) certa regula præscripta nequebat, ideoque prudenti iudicio superioris mensuram vnicuique proportionatam remittit. Quam verò fuerit hoc confidimus prudentia, ac sanctitatis plenum, facile ex antiquis Patribus, & ratione intelligi potest. Bafilius enim interrogatio 19. ex futilibus, qua erat, qui modus seruari in continentia debet: responderet. In vñtus quidem animi, vñus continentia modus est: summa eam ruraverum, que ad pestiferam voluptatem fructus, a nobis alienatio, incibis autem quemadmodum aliis aut necfarijant, propterea scilicet cuiusque, ac studiis, hinc aperte ad corporis cuiusque habitudinem distincti: ita quoque due sunt vñs illorum, modus, ratiōne: quo sit, ut nequaquam omnes vñi, & eidem ratiōne libet, ipso sit. Et ideo hanc iustum distributionem, seu convenientem accommodationem Prelato committit, qui prouideret debet, vt nulli defit, quod necessitas petit, neque aliquid immoderatum aliqui tribuantur, afferens illud Acto. 4. *Dividabantur omnia singulis, prout vnicuique opus erat.* Eandem regulam fecit præscriptum August. Nam capite 2. regula sic inquit: *Distributatur vnicuique restrum à Proposito vestro vñctus, & tegumentum: non tamen omnius aequaliter, quia non aequaliter præualevit omnes, sed potius vnicuique sicut cuique opus fuerit.* Sic enim legit in Actibus Apostolorum, &c. Et capite 11. *Carnem vestram domate (inquit) ieiunis, & abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit.* Hic author sermone 25. ad fratres in eremo, fratres introducit interrogantes. *Nunquid in via nostra semper ieiunare debet?* Respondet: *O fratres mei, legem recipitis, & au. D. August., distis frequenter inter cetera, quod carnem vestram domitis abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit, nolo enim me ipsum ligare: noluis onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere, ut ieiunatis, & abstinentias quantum Deo faciem potestis.* Denique eiusdem regula interpretes, & ciuidem familiae alumni intellecterunt Augustinum summa discretione pollementem, non præcepisse in regula determinata ieiunia, sed prudenti arbitrio, iuxta vniuersiusque vires, definienda reliquiss. Vnde idem Augustinus multa, quæ ad similem prudentiam pertinent circa ciborum vñsum, in eadem regula prosequitur vñque ad regulam 18. In qua de vestitu sic inquit. *Non sit notabilis habitus vester, nec ostendat vestibus pla-*

Kk 2 cere,

*Author ser-
bro vñctus, & tegumentum: non tamen omnius aequaliter,
quia non aequaliter præualevit omnes, sed potius vni-
cuique sicut cuique opus fuerit.* Sic enim legit in Actibus Apostolorum, &c. Et capite 11. *Carnem vestram domate (inquit) ieiunis, & abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit.* Hic author sermone 25. ad fratres in eremo, fratres introducit interrogantes. *Nunquid in via nostra semper ieiunare debet?* Respondet: *O fratres mei, legem recipitis, & au. D. August., distis frequenter inter cetera, quod carnem vestram domitis abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit, nolo enim me ipsum ligare: noluis onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere, ut ieiunatis, & abstinentias quantum Deo faciem potestis.* Denique eiusdem regula interpretes, & ciuidem familiae alumni intellecterunt Augustinum summa discretione pollementem, non præcepisse in regula determinata ieiunia, sed prudenti arbitrio, iuxta vniuersiusque vires, definienda reliquiss. Vnde idem Augustinus multa, quæ ad similem prudentiam pertinent circa ciborum vñsum, in eadem regula prosequitur vñque ad regulam 18. In qua de vestitu sic inquit. *Non sit notabilis habitus vester, nec ostendat vestibus pla-*

*Author ser-
bro vñctus, & tegumentum: non tamen omnius aequaliter,
quia non aequaliter præualevit omnes, sed potius vni-
cuique sicut cuique opus fuerit.* Sic enim legit in Actibus Apostolorum, &c. Et capite 11. *Carnem vestram domate (inquit) ieiunis, & abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit.* Hic author sermone 25. ad fratres in eremo, fratres introducit interrogantes. *Nunquid in via nostra semper ieiunare debet?* Respondet: *O fratres mei, legem recipitis, & au. D. August., distis frequenter inter cetera, quod carnem vestram domitis abstinentias, & potius, quantum valeudo permittit, nolo enim me ipsum ligare: noluis onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere, ut ieiunatis, & abstinentias quantum Deo faciem potestis.* Denique eiusdem regula interpretes, & ciuidem familiae alumni intellecterunt Augustinum summa discretione pollementem, non præcepisse in regula determinata ieiunia, sed prudenti arbitrio, iuxta vniuersiusque vires, definienda reliquiss. Vnde idem Augustinus multa, quæ ad similem prudentiam pertinent circa ciborum vñsum, in eadem regula prosequitur vñque ad regulam 18. In qua de vestitu sic inquit. *Non sit notabilis habitus vester, nec ostendat vestibus pla-*

ter, sed moribus. Benedictus etiam in capite 40. sue regula. *Vnusquisque* (inquit) proprium dñm habet ex Dño, vnu sive, aliis verò sic: & tunc cum aliqua scrupulistica à nobis mensura vitiis, & vestris aliorum statuitur. Quæ verba accommodatæ ad nostrum propositum exposuit Turrecremat. tractat. 105. in expositione regule. Eodem modo Casianus libro 5. de institutis renuntiantur capite 5. *Super ieiuniorum* (inquit) modo hanc potest facile uniformis regulæ codire, quia nec robur vnum cunctis corporibus inest, nec fuit etenim viri solius rigore paratus: quod latè prosequitur. Palladius etiam capite 38. sue historie referat regulam ab Angelo Beato Pachomio reuelatam, cuius vnum caput erat. *Concede vniuersaque*, vt comedas, & bibas pro ratione viuum, & pro viribus comedentium, eis quoque manda opera, que prohibere conuentant, correspondant, & nisi viuare prohibe, neque comedere, siquidem fortibus fortia opera, imbelliis autem & leuisib; qui imbelli ore sunt, conuenient. Denique Eusebius libro 9. de preparat. Evangel. capite 1. de Essens loquens (quos tractatu 8. diximus, cum Hieronymo, Epiphano, & aliis in Ecclesia fuisse ex primis religionis, quibus Marco Alexandria floreuerunt) inter alias regulas instituti eorum in praesenti materia, hanc ait seruasse: *Cibus, & potus vita necessaria mensuratur*. Non omittam etiam hoc loco verba, quibus sancti cuiusdam iuueni viuendi rationem Sanctus Chrysostomus refert libro 3. contra vituperatores monast. vita post medium: nam Beatus Ignatius confilium ad vnguem exprimeret videntur. *Ei quod est (ait) mirabilis axioma* quid, in altius nihil a ceteris diffire videbatur, non enim a grexibus, vel in omnibus erat moribus, non conuenit genitus, non amici similitate nobilis, sed etiam communis. *bi. u. voce*, aspectu, & ceteris omnibus. Quibus rebus sedam, ut, ut facilius plurimos contubernalia intra rei sua includeret, cum h. b. retinaculum incedibilem habeat, non enim sapientiam. Denique, si quis illum domi vidisset, vnum ix eis esse putasset, qui montes, & deserta incolunt: dominus enim ita illi dispositus, & parata erat, ut in null. monasterii dilectionem desideraret, nihilque necessarij amplius habebat. Talem Beatus Ignatius totam Societatem formari optabat.

VI. Ratio autem generalis est, quæ ex medio temperante id perant, & similium virtutum moralium sumuntur. Non est enim, (vt aiunt) medium rei, sed rationis, & ideo non est vnum respectu omnium, sed in unoquoque consideratur per proportionem ad intentum finem, considerata persona, seu subjecti qualitate, & alijs circumstantijs. Vnde recte dixit Gregorius libro 2. reguli capite 31. *Cum non plus quam necessaria seruit corpori, sed placuisse infirmis* scitur, ut adsum exercendav. riutis habeatur: *sunt veraciter ex charitate conuicia produnt*. Hac si posse refertur continuo agit, abstinentiam favoris magistris est. Multa familia latè prosequitur Basilius sermon. de vera virginitate, vbi pro regula circa abstinentiam seruandam ponit, ut tanta sit, quanta ad virtutis acquisitionem consert, & subdit. *In granis* in hac parte aquæ instabilibus, sancta Virgo caue seruabit, ergoque vixeritque quæ anima, in his quæ sunt necessaria, ut vix moderabitur prudenter, accaret, neque enim expedit dum nemis obseruat, neq; volupte rapiat, manantque ex vestre voluptate, per ciborum abstinentiam frangit, contraria corpus atteneret, ut inutilium tam, insutile reddatur. Quod latè prosequitur, & post multa subiungit. *Sicut in gala inempetrantiam desinare gravis, & periculosa est*. Ita purum iam abstinentiam corpus acerare omni priefield ratione caret: neque enim abstinentia voluntarie gala per se expetendum est, sed quia ad virtutis acquisitionem corp. re. Quod si illud, cuius gratia ciborum abstinentiam el. gimus, per immode- ritam neglegamus mediam contrav. statuimus, gimus: nam fractio, conrisoque i. s. iumento, nec Deo in karere

per lectoris, & orationis studium possunt, nequid si. trum beneficentiam humanitatis officium obtine. Ig. u. corporis cura necessario habende est, non si graui, & seruatio illius ad Philosoph. & studia vni possimus. Quibus verbis nulla possunt esse aptiora ad mentem, & spiritum Beati Ignatij explicandum. Multaque similia habet idem Basilius in Constitut. monast. capite 5. vbi inter alia hanc regulari constituit. *Carne* & *veniente* moderatio ea præstantissima iuxta illi. *graves corporis caususq; deficiunt*, quod latè prosequitur. Alia ad idem confirmandum sumi possum ex Casiano collat. 2. capite 2. & ex alijs locis que infra referemus. Nón omittam etiam aduertere, quod Caiet. 2. 2. quæstione 147. articulo ex mente D. Thomæ obseruauit, regulari temperantie esse necessitatem vita præsentis, quoad duo, scilicet convenienter sustentacionem naturæ quantum ad esse, & quantum ad potestate exercendi debita virtutis opera. Vnde si quis (inquit) tenet ad aliquod opus, vel *l'oreale*, puta ad legendum, pro aliud, andam, canendum, vel mechanicum, puta ad adiudicandum, fulendum, &c. abficiencia impediens potest, id hoc non est adi. virtutis. Quæ sententia ad omnes afflictiones corporis applicari potest. Cum ergo medium non sit vnum, & idem, in hac materia pro omnibus personis merito Societas noluit vnam, & eandem regulam pro omnibus suis subditis æquilateriter statuere, sed viuæ regulæ quæ est superior, id commisit. Neverò propterea improbavit Sanctus Ignatius confitudinem aliarum religionum, in quibus humiliatio austeritatis per generales regulas statuta sunt, nam in eis sancte, & prudenter id fieri potest: quæ licet non ab omnibus æquilateriter possint obseruari, possunt tamen a pluribus: ac regulariter possunt hæ dispensationes esse in paucioribus. In Societate autem non ita esse poterat, sed potius oportueret, generalem regulam, si statuere esset, minimum esse moderatum, propter speciale rationem in ea inuentam, quæ à nobis supra in no. 4. est explicata.

Ratio ergo specialis, quæ Beatum Ignatium mouit, ut hunc vitæ modum communem, cum prædicta regula in penitentia, & afflictionis corporis assumendum in Societate reliquerit, exane. vna in eiusdem instituti, qui est animalium fatigatus, definiatur; iam enim in superioribus capite 2. diximus, hunc finem ita esse ab hæ religione intentum, ut totum religionis pondus, quoad fieri potest, in lumen feratur, ac proinde tota ratio vi. endi, & ipsam etiam modus inquirendi perfectionem propriam huic fini accommodetur. Propter hunc ergo finem primò factum est, ut ratio viuendi Societatis in exterioribus communis sit. In quo voluit Ignatius socios imitari ducem suum Christum, de quo recte docuit Diuus Thomas 3. p. quæst. 40. art. 1. cum hominibus familiariter conuerteretur, & in his exterioribus, præseruit quæ ad cibum, & porum in hoc modo pertinent, vitam cum alijs egisse communem, ut fratrem finem propter quem principalius mortalem caro extremum assumperet, conserueret: id est, ut omnes fratres ad se attraheret, ac lucrificaret, & in hoc sensu Christus concludit idem D. Thom. ibi à 2. non sufficere conueniens, ut Christus in hoc mundo vitam diceret austera, scilicet, quoad modum cibis, & poris. Nam convenientissimum est (inquit) ut qui conuictum aliquibus conuersatur, se sit in conuersatione confirmat iuxta illud 1. Corint. 9. *Omnibus omnia*. Ita si in remittitur faciam. Quam doctrinam ibi nos disputatione sect. 1. & 3. testimonij diuinæ Scripturæ, & sanctorum Patrum, ac ratione confirmavimus. Quantum postea non defuerint, qui eam impugnare studuerint, quia videbant fortasse magnam esse fundationem eius rei de qua nunc agimus, sed profecto minime præualere potuerunt contra veritatem, que

quæ in Euangeliō manifesta est, & quidquid dicant, proferre non possunt Patres, qui aliter de Christi vita sentiant.

VIII. Sed in hac re cauenda est magna quædam æquuocatio, in qua fortè aliqui versantur. Nam dum agimus de communitate vita, quantum ad conuersandum cum hominibus, & ad vtendum communi cibo, & potu, transiit faciunt ad vitam laboriosam, ærumnosam, pauperissimam, iniurijs, doloribus, maximisque passionibus, usque ad mortem, subiectam; & ita concludunt Christum austera vitam professum esse, & putant se nobis contradicere. Quis autem catholicus, etiam rudis, ignorat Christum Dominum à principio nativitatis, usque ad mortem, vitam pauperissimam amplexum esse, adeò, ut ne cum primum nasceretur, locum haberet ubi in diuersorio poneretur, praeter vile præsepium; & postea dum regnum cœlorum prædicaret, non haberet ubi inclinaret caput suum, ac tandem nudus in cruce finiret vitam? Quis etiam nesciat Christum recentem natum coactum fuisse peregrinari, quod sine magnis laboribus, & incommodis fieri non potuit; & postea, præsertim ex quo tempore prædicare coepit, multum pro salute hominum laborasse, peditem quoque per varias partes discurrendo, famem, siti, & æstum sapienti sustinuisse, cuius indicium nobis præbit, quando Ioh. 4. *fatuus existinere sedebat sic supra fontem, ieiunus vnius animæ, & per illam aliarum multarum conuercionem expectando.* Denique omnes norunt Christum Dominum magnos dolores, & afflictiones corporis propter hunc finem exanthlasse; aliquando ab inclemencia aeris, & coeli, sibi autem per hominum iniuriam, quæ omnia tam in citata disput. 28. quam in multis sequentibus abunde locupletauit. Non ergo de hoc agimus, cum de vita communis, vel austera differimus, sed solum vt vita communis opponitur solitaria, & non austera dicitur, quoad exteriorem usum cibi, ac potus, ac vestitus. Potest enim vita esse pauperissima inter homines degendo, & communibus eorum cibis eleemosyna acceptis vtendo. Et similiiter potest et talis vita laboriosa, animis, & iniurijs, & laboribus exposita, ut per se notum est. Dico autem passionibus exceptis, quia aliud est agere, aliud pati, illud prius est in potestate hominis, hoc autem posterius minime, sed ad Dei prouidentiam, vel permissionem spectat; præsertim quando tales passiones, vel iniurie ab alijs hominibus sustinendas sunt. Vnde non est in potestate hominis imitari Christum, in actuali; (vt sic dicam) exercitio talium passionum, vel iniuriarum, sed in hoc solum, ut cum oportuerit, se illis Deo auxiliante exponat, & proper illa non formidet in alijs operibus ministrare Christo, & consequenter quando Deus illa permisit, patienter sustinere. Sic ergo manifestum est, ablati verborum ambiguitate, qualem vita rationem Christus seruauerit.

IX. Cum ergo Societas finis proximus sit, & similiter finis incarnationis Christi, scilicet animarum salus, & (ut ita dicam) efficacia redemptoris circa illas; merito etiam Christum imitata est in modo exteriori vita communis. Primo quidem quoad hoc, vt inter homines viuat, & conuerseatur, quia non posset alio modo eos lucrari. Vnde etiam religioses monachorum, quæ præserit à temporibus Sanctorum Dominicæ, & Francisci, aliqua ex parte officium assumperunt adiuvandi Episcopos in ministerio animarum (vt Caiet. alias dixit) rigorem etiam antiquorum monachorum, qui omnimodam separationem, quoad habitacionem obserabant, ut est apud Baulium regulæ ex superioribus, temperarunt, in ciuitatibus monasterioribus, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

steria construentes, & cum hominibus conuersantes. Quò ergo Societas propensius huic muneri incumbit, eo amplius cum hominibus conuersatur, quia non solum in ciuitatibus habitat, & ad se venientes benevolè excipit, sed etiam per viros, & plateas, eos querit, & per viuferum mundum peregrinatur, vt omnes Christo lucretur, in quo & Christum, & Apostolos imitatur. Studet etiam eorum spiritu rectam intentionem, & prudentiam imitari, vt cum aliorum fructu, & sine proprio detrimento tantum opus perficiat. Secundò, ad hoc consequens est, vt etiam Christum imitetur in exteriori ratione vita communis, quoad ea, quæ ad cibum, potum, & vestitum pertinent, ex eodem fundamento a D. Thom. constituto, quoniam convenientissimum est, vt si qui cum alijs conuersatur, vt eos lucrificat, se cum eis in conuersatione conformet; quia sine dubio hoc multum confert ad conciliandos sibi eorum animos, quæ magna est dispositio, vt conuersatio cum illis fructuosa sit, & effectum habeat, si in illo met genere vita omnis decencia, vt supponitur, temperantia, & honestas observetur. Accedit etiam, quod ad prædictum finem necessarium erat per varias mundi partes discurrere, sibiisque peregrinari, imò hoc est gratia huius *vocationis*, vt Gregor. XIII. sèpè citatus dixit, & ideo oportuit homines Societatis, ex via sua regulæ, non esse huic, vel illi ciborum generi addictos, sed illam Euangelię regulam Lue. 10. seruare. *Mandate qua apponuntur vobis.* Neque enim expediebat, aut frequenti dispensatione vti, aut aliud domi, aliud foris viuendi ritum tenere, aut onerosos esse alijs, inter quos frequenter versari, & ab eis ali deberent.

Atque hinc etiam sit, vt sicut Societas in hoc genere vita communis Christum imitatur, ita etiam in ea vita austerritate, quam ipse amplectus est (vt adiutoriariorum verbis vrar) ab eiusdem vestigio non recedat. Atque in primis cum hoc genere ^{X.} *Non solum in conuersatione vita monastica* ^{de, sed etiam} *in vita amissione* ^{in vita amissione} *sicut societas Christiana capite 3. num. 5. tetigi, & infra libro 4. cap. 7. fieri possit, emendatò viuere debet. Deinde in laboribus pro animarum salvâ suscipiendo plurimum Christum imitatur, nulli enim labore parcere debet, vt illum finem sequatur. Vnde in 4. p. Constat in declaratione præmij ea ratio redditur, propter quam expedit iuuenies in Societate admittere, qui & vita & moribus ab ea benè instituantur, & conuenienter educentur. Tamen (dicitur ibi) *propter magnos labores, quos eius institutionis exigit, sum propter magnam sui ipsorum abnegationem.* Atque hinc tandem sit, vt etiam in sustinendis iniurijs, doloribus, aut passionibus Christum etiam imitari debeat, vt luculentiter in Examini ca. 4. §. 4. & in 11. regula Summarij proponitur. Nam (ut in fine num. 8. dixi) actualis occasio hec patiendi non est posita in patientis voluntate; tamen preparatio, & animus ea sustinendi necesse riū omnino est eis, qui vitam suam huic ministerio, & labore consecrarunt, quia moraliter fieri non potest, quin quæplures occasiones sese offrant talia patiendi, eis qui pro dignitate Euangeliū prædicant, non solum inter fideles, sed etiam inter paganos, Gentiles, & hæreticos, vt non solum in Christo, & Apostolis, & in alijs prædicatoriis Euangelicis, sed etiam in ipsa Societate experientia tum præterita, tum præsenti cōpertum est.*

Ac propterēa in eius constitutionibus s̄pē commendatur sui iorum abnegatio, & omnium rerum temporalium contemptus, & desiderium patiendi cum Christo, quoniam nihil magis necessarium est ad liberam, & efficacem Evangelij prædicationem: qua de causa dictum existimo in bulla 1. Iulij III. Non esse aliquos in hac Societate admittendos, nisi post diuinas, & dignissimas probationes, quia vera hoc institutum omnino humiles, & prudentes in Christo, & in Christiana vita puritate, ac literis compertos existit.

XI.
Obiectio.

At vero, dicet aliquis, esto expediens fuerit, Societatem in externo habitu, & in frequenti vsu ciborum mediocritatem, & communitatem quanquam tenere: hoc tamen nos impedit quin in interiori habitu, aut lectis, maiorem aliquam asperitatem, & in ieunis aliquam peculiarem obseruantiam ex vi regula habuerit præscriptam. Nam & Christus Dominus licet ordinariē dictum vitæ modum obseruauerit, aliquando quadraginta diebus ieunauit, ut eius rei nobis exemplum præberet; & similiter in suo habitu asperitatem aliquam seruasse credendus est, cum de loane loquens dixerit Matth. 11. Quem existis videre, hominem mollis vestitus? Ecce qui molibus vestiuntur, in dominis regam sunt. vnde multi credunt tunicam inconsitilem, super quam milites sortiti sunt, non lineam, sed lanceam fuisse. & alii opinantur Christum Dominum nudis pedibus ambulasse.

XII.
Pro obiectio-
ni solutionis
additur se-
cunda ratio
prædicta co-
stitutionis.

Possimus ex ratione facta eam cum proportione applicando huic obiectione satisfacere. Ut tandem res evidenter fiat addamus secundam, quam existimamus multum mouisse Beatum Ignatium, ut prædictam viuendi regulam suis reliquerit: & Summi Pontifices illam approbarint. Illa autem est, quia considerato fine huius religionis, necessarium erat socios omnes in maximis laboribus tam mentis, quam corporis perpetuo versari, ideoq; ad eundem finem consequendum, necessarium futurum esse afflictiones corporis ita moderari, ut laboribus illis sustinendis possint sufficere, ne Societas suo fine frustraretur, & curandis agris, potius quam proximis iuuanis instituta videretur. Quod præsentiens, ac timens Beatus Ignatius, non solum in afflictionibus corporis, sed etiam in ipsissimis laboribus moderationem sepius comminata: intellectis ergo, si ieuniorum, aut aliarum austeriorum generalem aliquam regulam statuere vellent, necessarium futuram fuisse moderissimam, quia generalis rigor in rebus corporalibus, cum tanta varietate actionum, & laborum, primū in studijs, & postea in ministerijs etiam erga proximos, non poterat ab omnibus sustineri, sine magno periculo, ac dispendio salutis, & consequenter cum impedimentoo maiorum bonorum, quæ ad Dei gloriam, & animarum profectum magis conferunt. Melius autem iudicauit pro regula relinquere, & vniuersalique affectionem, & facultatem, & superioris prouidentiam, ac prudentialiam, quam generalem regulam multū moderatam proponere. Nam hac semel constituta omnes contenti essent illam implendo, etiam fortasse, & viribus corporis potenter escent, & maiori penitentia exercitio ad suum profectum indigerent. E conuerso vero ali, qui forte etiam ad illam moderationem sufficientes vires non haberent, vel eandem seruare regulam, vel ex dispensatione viuere cogerentur. Quorum prius detrimentum, posterius vero tristitiam, & anxietatem animi afferre solet.

XIII.
Vitæ, que ex hu-
rismodi con-
stitutione
sequuntur.

Plures ergo utilitates sperauit Beatus Ignatius futuras in Societate ex huiusmodi regula, quas successores eius per Dei gratiam experti sunt. Prima est, quod penitentia Societatis non tantum penitentia est, sed etiam obedientia & humilitas: nam

haec duæ virtutes maximi exercentur, dum aliquis Superiori suo aperit, qui quid in hoc genere, & facit, & desiderat, & eius arbitrio se conformat, vel moderando, vel augendo penitentia opera, iuxta superioris voluntatem. Quod fuit concilium omnium antiquorum Patrum spiritualium, vivere licet in Basilio in Confit. monast. capite 10. & regul. 45. ex fusiis disputatis. Casian. collat. 4. cap. 20. Benedict. in capite 49. sua regulæ, vbi habentur verba notanda. Quod vnuquisque offerre voluerit (sicut voluntaria abstinentia, &c.) abbas manifestat, & cum eius benedictione, & voluntate faciat: nam quod penitentia Patris spiritualis fit, p. assumptioni, & vanagloria tribuitur, non mercede. Et de eadem re videri potest Bernard. sermon. 7. in Cant. Secunda virtus est, quia hoc modo vniuersalique utilitas corporali, & spirituali melius prouideri potest. Nam confitatio scripta complecti non potest, quæ vnumque sigillatum attingit, vt dicit Basilius supra, & in constitut. monast. cap. 5. vbi materiam hanc late, & eleganter prosequitur; & ideo licet ex alijs circumstantijs præstet legibus scriptis, quām iudicis hominum gubernari homines, vt communiter traditur cum D. Thom. 1.2. quæst. 95. art. atamen ex suo genere melior est animata regula, quam inanimata, vt dicitur in Authent. de Consulibus. Omibus ad finem, & indicat Aristot. 3. polit. cap. 1. & melius 5. Ethic. capite 4. præsternit rbi animata dicitur regula facilè conueniri potest, & vbi magnum p. vnu riculum imminet, si pro omnibus una regula lignatur; & maius, si vnuicuiusque arbitrio negotium relinquitur. Vnde Abbas Plato, ut apud Palladium in historia Sanctorum refert S. Theodorus in eius vita sic aiebat. Corporis afflictionem, humicubationem, vigilia, & huiusmodi, p. felicitudinem esse concedit, et quod inhibet amorem expedit, in modo vero & ruinac. casu ilam efficiemus, quis. o. arbitrio in his facienda vltor, nisi iniqui præstet, ducit, & regula dirigatur.

Tertio hinc factum credimus, ut cum effetu maius sit in Societate penitentia exercitii, quād si certa aliqua regula fuisset præscripta, quæ finit, & tantæ personarum varietati esset proportionata: Nam tunc, ut num. 12. dicebam, omnes in uno essent illa regula contenti, quæ necessario debet esse moderata, ut ostendit: nunc autem, omnes apparet (regulariter loquor) facere quantum possunt, & plures etiam plusquam possunt, superior autem, vel confessor singulorum desideria moderatur. Vnde etiam sit, ut apud Deum longe maior in penitentia, quam exterius appareat: quod non parvum etiam ad nostram humilitatem iuuat, vniuersaliter iterum attingam. Possem autem utilitatem hanc effectu ipso ostender, recensendo varia penitentia opera, quæ prædicto modo generali quidem consuetudine, iusto verbo, accommodave distributione in Societate fit, qualia sunt cilia, non crebra solim flagellationes secretæ, sed publice etiam multorum simul, in refectorio, præcipuis quibusque festis Christi Domini, B. Virginis, Apostolorum, ac eorum quos alii, atque alii præcipua veneratione colunt, patronosque deligit; item vigilie, ieunia & famila. Veruntamen hoc omittit, quia hominibus bene affectis vel nota sunt, vel per se credibilia: malè autem affectis difficilè credentur, maximè cùm sint secreta. Duo solim adiutoria: vnu est, quia inter prædicta opera, ieunia sunt magis publica, & quæ non possunt nisi in communione, & penitentia fieri: ideo specialiter caritum elice in prima congregazione generali, ut Proposit. & Reatores curam habeant admonendi alios, ad singularitatem non pertinere, si quis ieunia particularia & priuata debere esse in vnu pro vnuicuiusque devotione, habita ratione viri, & laboris iudicio supponit;

ritoris, ut recipi sunt, iis maximè diebus, quibus per hebdomadam ex praepcto Ecclesiæ a carnisibus abstinetur circa ieiunium. Aliud est in partem non modicam penitentiam computari, in primis quoque cibum, & potum, non solum contentos esse communis quantitate, & qualitate ciborum pro omnibus designata, quia iuxta consuetudinem religionis vix credi ab aliis potest, quam sit moderata; verum etiam illa vti cum magna temperantia, & sobrietate, & præsternit, nihil priuatum possidere, aut in propriis cellis habere, quo posint aliquando, vel necessitatibus occurrenti subvenire, vel insurgentis desiderio contentire, quam tanquam regulam perfectæ abstinentiæ posuerunt antiqui Patres, & specialiter videri potest Cœfassian. lib. 5. de institutis ieiuniorum cap. 8. & 9. & Basil. in Constit. monast. cap. 5. & optimis in 26. Et eadem proportione de vescitu, & vsu aliarum rerum iudicium ferendum est. Tandem pro maxima utilitate reputatur, quod religiosis ordinariis vivere posint, & suis laboriosis munerebus inseruire, sine frequenti dispensatione, quæ sine dubio occasio esse solet, & obmurmurationis, & relaxationis. Propter quod etiam in Concilio Tridentino cautum est, ut frequentes legum dispensationes ventur, quoad fieri posint, maximè vero id vitandum venit, si protota vita, à totius communis etiæ rigore sint alij eximendi ob rationem (vt aiunt) status magisterij, jubilationis, cōcionatoris ordinis, &c. Propter has ergo, & alias causas non una penitentia regula pro omnibus posita est, sed illa solum, quæ ad temperantiam, honestatem, decemtiam, & paupertatem, sufficiant, has enim conditions sepe in constitutionibus suis observatur. D. Ignatius, ut patet 3. p. cap. 2. & 6. p. cap. 2. §. 15. Panitia.

ad maiorem deuotionem, ac longiorē solito diuinarium rerum meditationē, & contemplationē possim̄ deferire. Quā tandem confutetidūm 6. generalis congregatio suo decreto stabiliuit, vt lib. 8.c.i. in fine afferemus.

Ad aliam verò partem in eodem n. 11. respondetur verba illa Christi Domini, *Qui nullibus vestiuntur*, &c. in eos dicta esse, qui delicias in vestibus querunt, non verò ad eos transferri possunt, qui (iuxta consilium Apostoli 1. Tim. 6.) habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti fint. Neque enim amplius habere censendi sunt, qui licet habitu nimis ruris austero non vntauri, nihil tamen aliud in eo, quam decentiam, honestatem, & commoditatem suo statui, hoc est, religioso clericatui necessariam querunt. Hanc autem regulam seruari voluit B. Ignatius in vestitu Societatis, vt suprà in cap. 5. notatum est. Vnde licet ex priori ratione, quæ sumpta est ex communī vita, & conuersatione cum proximis, prout suprà differimus, solū videatur concludi vestilem fuisse cōmūnem habitum clericorum, quantum ad ea, quæ exterius apparentiam ex ratione 2.n.12. addita, quæ respicit necessitatem virium, & salutis corporis ad sustinendos labores Societatis; idem a fortiori concluditur de viu internum vestium. Eo vel maximè, quod nulla ferè adeo interiores lateant, quin exterius appareant; & inter eas etiam est seruanda proportio, & decencia, ad quam multum pertinet munditia, maxime in his personis, quæ cum aliis familiariter conuersatæ sunt. Vnde de omnibus clericis dixit Hieron. epistol. 2. ad Nepotianum, *Ornatū, & sordes patimodo fugientia sunt*. Vide Baldus quā alterum delicias, alterum glorian redolat. Quibus et in rubricā iam ait, non ornatus vesti, sed moribus. & simili habet epist. 22. ad Eustochium. Cuius auctoritate hoc si p̄fum confirmat Concil. Senensis, & democriti,

epit. 22. ad Eutychium. Cuus authoritate hoc ipsi
sum confirmat Concil. Senonens. p. 2. de moribus. c.
2. & Concil. Coloniens. p. 5. cap. 26. Et idem habet
Concil. Mediolan. sub Cardinali Borromeo p. 2. cap.
de clericorum vestitu. Et de B. August. refert Pofsi-
don. in vita eius. ca. 22. vestimenta illius, nec nitida
nimium, neque abiecta plurimum, sed ex moderata-
to, & competenti habitu fuisse. De qua etiam re nō
nulla in superioribus diximus in cap. 5. Propter hāc
ergo exteriorem decentiam, & munditiam (quam
certè solitaria superuacaneam censuit Hilariot, ni-
si forte de curioſa, ac mundum redolente locutus
est) necessarium etiam fuit Societatem hoc genere
vestimenti vti, cum illud propriam perfectionem
non impediatur, & vtile fit vt faciliorem, magisq; gra-
rum polſi habere aditum ad omnes homines cu-
iuscunq; ordinis sint, lucrandos, & familiariter
tractandos, quantum eorum salutis expedit. Porro
autem dictis in tota hac 2. assertione minimē ad-
uersatur obſeruari in Societate iuxta regulam 5. ex
communicis, abstinentiam sexaḡ feria per annum,
statutumque fuisse in 7. congregatioſe can. 2. vt in
perugilio S. Patris nostri Ignatij ieiuniūm ferne-
tur. Hæc enim magis ad cultum ac memoriam paſ-
ſionis Christi Domini, & fundatoris nostri referuntur,
quād ad statam, communemque toti religioni
penitentiam indicendam. Quod etiam de illa ab-
ſtinentia ab omni recreatione, quam eadem Congre-
gatioſe in can. 8. pro triduo paſſionis Christi pīd
introduxit, accipendum est.

Tertia Conclusio.

Societatis regulam valde strictam esse.

Tertiū dicendum est, religionem Societatis sub regula valde strīcta, & rigorosa Deo inferire. Hoc facile demonstrabitur ex dictis, si declaratio terminorum suprā num. 2. posita prae oculis habeatur. Nam regula non dicitur arcta, vel laxa, propter

394

corporales afflictiones maiores, aut minores (quāuis hoc etiam adiuuet) sed praecipū propter maiorem rigorem, & obseruantiam in omnibus operibus virtutum, & consiliorum, & tanto erit maior arctitudo, quanto fuerit maior obseruantia in his, quā majoris momenti, & perfectionis sunt. Constat autem evidenter, regulam Societatis circa confitum obedientiaz, quod est omnium maximum, esse arctissimum, quia descendit usque ad minimam, cum maxima dependentia, & subordinatione ad Superiorēm; & se extendit usque ad maxima cum summa promptitudine, & totius hominis abnegatione, qua re late in lib. 4. c. 12. & 13. & qui huiusmodi obedientiam non obseruat, revera huic regule plene nō satisfacit; ergo. In vsu etiam paupertatis maximam quandam perfectionem requirit, vt in superioribus satī tactum est, & citato lib. 4. c. 8. & 9. tractabitur. In castitate vero rigor consistit in summa vigilancia vitandi omnia, quae vel minimum possunt ea laderere. Quām vero hi exācta hac cura, tam in regulis, quām in vsu Societatis, notissimum est; nam aliquibus potius videtur nimia, cōfederata autem fine, & ministeris Societatis, nimia quidem non est, non tamen potest non esse maxima, & valde rigorosa, si Societas debet in sua puritate conferuari, vt per diuinam gratiam haētenus conseruatur; qui effectus satī probat regulam eius in hac parte esse arctissimam. His accedit, quod ex vi regule Societatis, tam in Constitutonibus, quām in regulis communibz, & particularibus contentaz, necesse est, vt qui perfecte ad illam se conformare voluerit, strenue vigilet in custodia omnium sensuum, & circumspectione verborum, & in abnegatione proprie voluntatis, & mortificatione omnium affectuum, praesertim ambitionis, & elationis; quae omnia non solum corpus, sed etiam spiritum valde constringunt, & non parum interdum affligunt: praesertim, quia haec cura licet singulis voluntaria esse debeat, eisque praecepit demandata sit, non tamen illis solis, sed etiam superioribus ex vi suarum regularum, vt si qui in toto hoc negotio proprie mortificationis negligentes, ac remisi sint, eos excusat, & exerceant. Si igitur haec omnia attente considerentur, & multa alia, que ex ordinariis laboribus, & exercitiis Societatis tam internis, quām externis adiunguntur, nemo qui ea satī percipiat dubitabit, quin huius religionis institutum satī arctum, & rigorosum sit.

XVIII.

Arctus hinc seruata proportione inferre possimus illa duo, que in cap. superiori num. 8. & 9. intulimus. Vnum est, institutum hoc non posse in se iudicari imperfectum, aut minus prudenter ordinatum, eo quod ex regula certam corporis austermanit, aut afflictionem non profiteatur, sed vitam quandam in exterioribus communione, seueram tamē, moderatam, ac honestam. Probatur eodem discursu, quem suprā fecimus; nam haec corporis afflictiones non sunt ita per se bōne, vt in eis constituit perfectio, sed vt sint instrumenta perfectionis acquirendaz, vt D. Th. docuit q. 188. art. 6. ad 3. & est doctrina omnium Patrum Augustini, quem D. Thom. citat z. q. Euang. q. 11. & Gratian. in cap. quod dicit. 41. d. Bafiliij citatis locis, praesertim in constit. monast. cap. 5. & serm. de seruanda virginitate. Caisian. & Patrum quos referit collat. 1. c. 7. collat. 2. c. 2. & collat. 21. c. 13. 14. & 15. Et idem sumitur ex lib. 1. de institutionis c. 11. & toto lib. 5. Igitur si considerato fine (eo que perfectissimo) religionis, maior asperitas ex vi regula non est non solum necessaria, verum nec convenientis, non potest religio in se imperfecta, aut minus bene instituta iudicari, eo quod illo medio nō veatur nisi cum moderatione, & discretione suo illici accommodato. Demonstratum autem est cōfederato fine Societatis & laboribus eius, illud me-

dium non fuiss illi conueniens, in alio gradu, aut modo; ergo ex eo capite nō habet imperfectionem priuatiuam, vt superiori c. n. 2. loquebamur. Quod si vterius addamus finem, & labores huius religiosi adeo perfectos esse ex suo genere, vt austerman corporis praeferendi sint, quatenus hi cum illa coniungi non possunt, iuxta illud Pauli i. ad Timoth. 4. Exercitatio corporalis ad modicum usq. pietatis extensas omnia. Quem locum ad hoc propositum adiunctus multis Patrum testimoniis tractauit in tom. 2. 3. p. disput. 28. seft. 3. Si hoc (inquam) addamus, vterius etiam concludemus, nec negari uam imperfectionē illam dici posse in tali religione, quia illa nō est perfectio simpliciter simplex in hoc genere, ita ut formaliter sit necessaria ad perfectionem religionis ut poteſt siquidem eminenter contineri in aliis laboribus, & afflictionibus maioris momenti, & superpleri per desiderium exterioris penitentiae grauioris, ex magno affectu interioris penitentiae, praesertimque per voluntatis abnegationem, in quareligiosi perfectio consistit, vt dixit Ioannes Clmacus in gradu primo perfectionis. & Bonav. in speculo disciplinæ p. 1. cap. 4. Aduentur autem religiosi Societatis, nos hic loqui de instituto ipso, non de singulis personis; nam singuli imperfici erunt, si quantum in ipsis est, afflictionibus corporis sibi proportionatis non veantur, neque erit eis sufficiens excusatio, quod in aliis laboribus studiorum, aut aliorum operum pietatis versentur, vel quod alii abnegationes, & interne mortifications ab ipse exercercentur; & custodiæ sensum cura, vigilique occupentur; nam haec omnia, non excusat ab illa penitentia exterioris, cum omni austermanitate, que arbitrio Superioris posset prudenter cum illo alio grauiori onere coniungi; hoc enim non solum ipsa ratio per se maioris perfectionis, maiorisque cum Christo, & Sanctis conformitatis, verum etiam propria regula Societatis illa a nobis signillatim requirit, vt explicatum est, declaratur amplius potest exemplo paupertatis, quam collegia Societatis in communum nō habent, cum tamen singuli scholares habeant; sic ergo in communitate Societatis regula definita penitentia non datur; quisque autem ex regula teneret sibi conuenientem cum superioris nutu, aut iussu assumere, contra quam etiam regulam faciet Superior, quis subdit eo in re non prospexit.

Aliud corollariū huic simile est, propter hocgenus vite, non posse religionem hanc iudicari minus perfectam quacunque alia, à qua in exteriori vite austermanitate, ex vi regule excedatur: sicut D. Thom. dixit de excessu in paupertate, & nos ostendimus de excessu in vsu chori, in citato num. 5. Superioris cap. Eadē enim ratio hic omnino applicari potest, quia ille excessus non est in re simpliciter necessaria ad perfectionem, neque in re omnium optima. Oportet ergo pensare an religio illa, quia in austermanitate, in aliquo alio bono excedatur, vt in perfectione obedientiaz, contemptu honorum, & dignitatum, laboribus circa salutem proximi, & exercitatione, ac profesiōne perfectiarum, solidarumque virtutum, vel alia similis; & deinde oportebit expendere, quod illorum bonorum magis pondetur, & tunc legitimè fieri comparatio, quam tamen facere, vt sepe dixi, meum non est.

Vltimè ex dictis facilis est responsio ad secundā obiectiōnem cap. 7. num. 2. reliqtam, & ad rationem dubitandi in principio huius c. propofitam. Nam in primis distinguimus austermanitatem corporalem à rigore, vel arctitudine religionis, quā non immensu dicit potest spiritualis austermanitas, & quāvis prior in Societate non emineat, posteriorem ostendimus esse magnam, eamque per se ad perfectionem religionis pertinere. Deinde fatemur antiquas religio-

Nes in maiori austoritate corporali fuisse fundatas, quantum ad ea, que pro toto corpore religionis per generales regulas designabantur, id vero ortum est ex diuersitate finis, studiorum, actionum ac laborum; & ideo hæc diueritas non est contraria, sed potius conformitas proportionata. Quoad usum autem, & exercitium earundem, vel aequivalentiam austoritatum, & afflictionum corporis ortum etiam ex vi regulæ, licet diuerso modo propositæ, fortasse non est magna diueritas, & si qua est, alii muneribus compensatur, ut satis explicatum est. Denique addere possumus primam, & antiquissimam religionem fuisse religionem Apostolorum, que quia non fuit instituta ad vitam quietam, vel solitariam, aut otiosam, vt Augustinus loquitur, nec ut membra eius in uno loco conisterent; sed per uniuersum mundum discurrent, ideo non legitur fuisse fundata in certa, aut uniformi austoritatis regula, præter tria substantialia religionis vota, cum maxima eorum perfectione in ordine ad il-

lum finem, qui Actor. 6. illis verbis exprimitur: *Nisi vero oration, & ministerio verbis inflames erimus.* Vnde licet certum sit Apostolos castigasse corpora sua, & in seruiturem redigisse, modus tamen non est certus, nec unus & idem pro omnibus fuit definitus, sed unusquisque, quod prudenti arbitrio suo numeri iuxta proportionem virium, & actionum expedire iudicabat, egisse creditur. Nam de Iacobo fratre Domini refert Eusebius lib. 2. histor. c. 24. ex Hegesippo, nunquam induisse laneam vestem, sed sola syndone linea usum: alij vero hoc non obseruant, & ita est de aliis rebus ad usum corporis accommodatis. Illud ergo institutum suo modo imitatur Societas, eiusque alumni conari debent, ut, quoad possint, Apostolos imitentur. Hoc, inter alia, obseruato discrimine, quod Apostoli in huiusmodi rebus, ab Spiritu sancto proximi, & specialissime regebantur: nobis autem Superioris iudicium, & voluntas pro regula proposita est.

INDEX CAPITVM LIBRI SECUNDI.

De ingressu in Societatem, & probatione, tum quæ illum antecedit, tum etiam quæ sequitur.

- Cap. I. **R** Ectenè instituta sint aliqua impedimenta substantialiter impeditientia ingressum in religionem Societatis, & quænam illa sint?
II. De quodam alio impedimento ex defectu originis.
III. De impedimentis accidentalibus, seu quæ conditiones seruandæ sint, queve probatio antecedere debeat, ut aliquis conuenienter in Societatem IESV recipiatur.
IV. An biennium ingressi iam Societatem prosecunda probatione, seu Nouitatu conuenienter sit assignatum?
V. De experientiis huic secunda probationis in Societate IESV.

LIBER